

Fejlesztő műhelyek rendszere a Dél-alföldi régióban

Közoktatás-fejlesztést támogató hálózat kiépítése a Dél-alföldi régióban

Felelős kiadó:
Csizmadia Imre
projektmenedzser

Felelős szerkesztő:
Závogyán Judit
Dél-alföldi régió szakmai vezetője

Lektorálta:
Kulcsárné dr. Papp Enikő
bajai irodavezető

A szakmai tartalmat szerkesztette:
Krauszé Simon Nóra
a békéscsabai iroda munkatársa, szakértője

Kiadja:
DFT-Hungária Kft.
1065 Budapest, Bajcsy Zsilinszky u. 5. sz.

Nyomdai kivitelezés:
Körös Grafika Kft.
5600 Békéscsaba, Kiss Ernő u. 3.

A DVD mellékletet szerkesztette:
Orosz László
Libor Roland
Krauszé Simon Nóra

Előszó

„Nincs szentebb emberi tevékenység a nevelésnél, tanításnál, mely során a gyermeket, ki pompás és örök kincsünk, arra képezzük, hogy evilági kötelességét becsülettel teljesíthesse. Ezért a nevelőnek a tanítás művészetét el kell sajátítani.” (Rousseau)

Ebben a kiadványban azt fejtjük ki, hogyan segítette a Dél-alföldi Regionális Hálózati koordinációs Központ a - sokszor semmiből is csodát varázsoló - pedagógusokat abban, hogy „művészetüket” magas színvonalon művelhessék.

A regionális fejlesztő műhelyeknek azt a rendszerét írjuk le, amelyet a munkatársak segítségével alkotottunk meg és építettünk ki. Szakmai fókuszcsoporthozként 14 pedagógiai műhelyt hoztunk létre azzal a céllal, hogy a térség közoktatási intézményein belül a pedagógusok, intézményvezetők megosszák és továbbfejlesszék pedagógiai, módszertani, oktatásszervezési, szervezettefejlesztési területeken már kidolgozott és eredményesen működtetett legjobb gyakorlataikat.

A fejlesztő műhelyek rendelkeznek az adott területen referencia modellel. A műhelyek munkájában részt vesznek a referenciainstítúciók pedagógusai, vezetői, szakértői, mentorai, valamint a modellt alkalmazni kívánó intézmények szakemberei.

Feladatuk, hogy műhelyvezetőjük irányításával a referencia típusonként meglévő közoktatási fejlesztéseket tovább bővítsék, jó gyakorlataikat tovább gondolják, a közös eredményeket bemutassák és értékeljék.

A jó gyakorlatok a majdani referenciainstítúciókban szolgáltatásként is működhetnek, az óvodák, az általános- és középiskolák egymástól tanulhatnak, adaptálhatnak követendő mintákat, módszereket, melyeket a műhelytagok saját intézményük osztálytermében, csoportjában alkalmaznak. Ettől hiteles a hálózati tanulásnak ez a szervezett formája. Így valósulhatott meg projektünk egyik legfontosabb eleme az egymástól történő hálózati tanulás. További célként jelenik meg a hatékonyság, az eredményesség, a minőség javítása, a kompetencia alapú oktatás elterjesztése, valamint a területi különbségek, az esélyhátrányok csökkentése.

Hálózatépítés, együttműködés, tudásmegosztás. Ez a három, könnyen felidézhető kulcsszó jellemzi a projektben zajló fejlesztési folyamatot. Eredményeit megmértük. Az elégedettség mutatókat az egyes műhelyek gyakorlatának leírása című fejezetben a diagramok oszlopai jelzik. Meggyőzően támasztja alá a számadatokat az egyik műhelyvezető véleménye:

„A sikeres megvalósuláshoz kellett az iroda fáradhatatlan, kitartó és lelkes, másokat is a minőségi munkára ösztönző koordinációs tevékenysége. Hiszem azt, és a megtartott találkozók is megerősítettek abban, hogy szükség van ezekre a szakmai találkozókra, kiváló innovatív munka folyik az intézményekben. Kreatív, sokszor csodát varázsoló pedagógusok végzik ifjaink, gyermekeink nevelését. Sokat tanulhattunk egymástól, hiszen nem lehetünk minden ötlet és módszer birtokában, a segítő tanácsokra is szükség van. Szomjazunk pedagógusként az elismerő szavakra, különösen jól esik az, ha objektív, más intézményből, más megyéből érkező, hasonlóan kiváló kolléga véleménye fogalmazódik meg.

Hiánypótló ez a műhelymunka, még akkor is, ha továbbképzések sokasága ad ma lehetőséget a megújulásra, a tanulásra, de ezeken a műhelyfoglalkozásokon a tanítvá-

nyokkal és a kollegákkal közösen, az élő környezetben, a mindennapokban találkozhatunk a megálmodott programokkal.

Örülök, hogy ilyen csapatom van! Büszke vagyok rájuk!”

A szakmai „csapatok” munkája során a hálózati koordináció lehetővé tette az addig elszórtan kialakuló kezdeményezések tudatos megerősítését, a szakmai segítségnyújtás mind a kezdeményezőknek, érdeklődőknek, mind a fejlesztő szakembereknek inspirációt jelentett abban, hogy a pedagógia művészetének gyakorlásához szükséges szakmai módszertáruk fejlődjön.

Ehhez nyújtunk segítséget a könyvünkhöz készített DVD melléklettel is.

Závogyán Judit
Krauszné Simon Nóra
Dr. Nagyné Bánfi Judit

Tartalomjegyzék

A Dél-alföldi régió térképe	9
A Dél-alföldi Regionális Hálózatkoordinációs Központ szervezeti felépítése	11
A Dél-alföldi Regionális Hálózatkoordinációs Központ tevékenysége	11
Jó gyakorlatok – leírása, eredmények	12
Jó gyakorlatok – kistérségi lefedettség	14
Kistérségi koordinátorok	16
Fejlesztő műhelyek típusai, vezetői	17
Fejlesztő műhelyek rendszere	18
Stratégiai célok	18
Szakmai műhelyek típusai, kialakításuk rendezőelve, működése	20
Fejlesztő műhelyek szerkezeti diagramja	22
Fejlesztő műhelyek gyakorlata	23
1. sz. műhely	23
A műhely neve: Befogadó pedagógiai gyakorlat (TÁMOP 3.3.3) műhelye	
A működtetés célja	
A műhely vezetője és tagjai	
A munkaterv	
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján	
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása	
2. sz. műhely	34
A műhely neve: EGYMI (TÁMOP 3.1.6)	
– Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények műhely	
A működtetés célja	
A műhely vezetője és tagjai	
A munkaterv	
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján	
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása	

3. sz. műhely
A műhely neve: Játékos tanulásba ágyazott képességfejlesztő műhely - óvodák
A működtetés célja
A műhely vezetője és tagjai
A munkaterv
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

42

4. sz. műhely
A műhely neve: Saját fejlesztésű programok műhely – óvodák
A működtetés célja
A műhely vezetője és tagjai
A munkaterv
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

52

5. sz. műhely
A műhely neve: Környező világ tevékeny megismerésének műhelye
A működtetés célja
A műhely vezetője és tagjai
A munkaterv
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

66

6. sz. műhely
A műhely neve: Játékos tanulásba ágyazott képességfejlesztés műhely – óvodák
A működtetés célja
A műhely vezetője és tagjai
A munkaterv
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

86

7. sz. műhely
A műhely neve: Tanulóközpontú oktatásszervezési módszerek alkalmazásának műhelye
A működtetés célja
A műhely vezetője és tagjai
A munkaterv
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

94

8. sz. műhely
A műhely neve: Infokommunikációs technológiák alkalmazásának műhelye
A működtetés célja
A műhely vezetője és tagjai
A munkaterv
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

104

9. sz. műhely
A műhely neve: Saját fejlesztésű programok műhelye – általános iskolák
A működtetés célja
A műhely vezetője és tagjai
A munkaterv
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

116

10. sz. műhely
A műhely neve: Gazdasági kultúra fejlesztésében mintaadó intézmények műhelye
A működtetés célja
A műhely vezetője és tagjai
A munkaterv
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

126

11. sz. műhely
A műhely neve: Saját fejlesztésű programok műhelye – középiskolák
A működtetés célja
A műhely vezetője és tagjai
A munkaterv
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

138

12. sz. műhely
A műhely neve: Szaktanácsadói műhely
A működtetés célja
A műhely vezetője és tagjai
A munkaterv
A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján
Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

164

13. sz. műhely

A műhely neve: Szolgáltatók műhelye

A működtetés célja

A műhely vezetője és tagjai

A munkaterv

A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

174

14. sz. műhely

A műhely neve: Művészeti tevékenységet folytató intézmények műhelye

A működtetés célja

A műhely vezetője és tagjai

A munkaterv

A műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

184

8

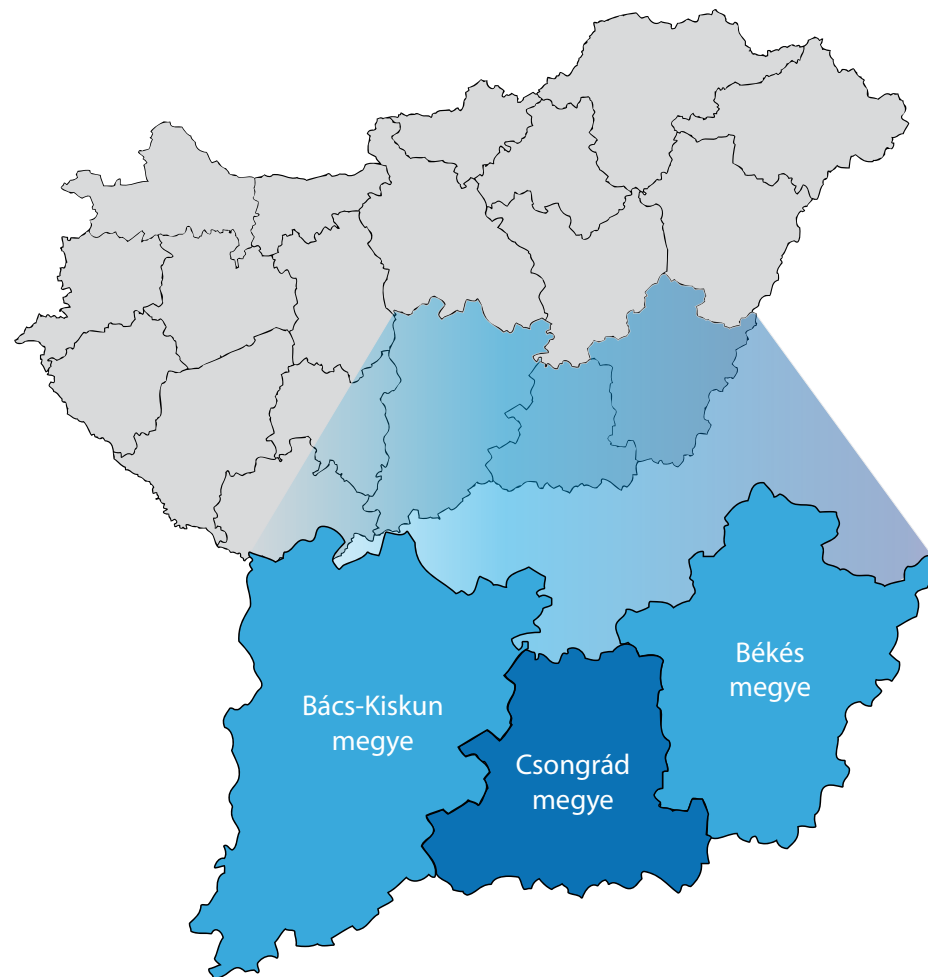
Fejlesztő műhelyek értékelése az elégedettségi kérdőívek alapján (diagram)

194

Előminősített referenciainstítútmények a Dél-alföldi régióban

195

A Dél-alföldi régió térképe

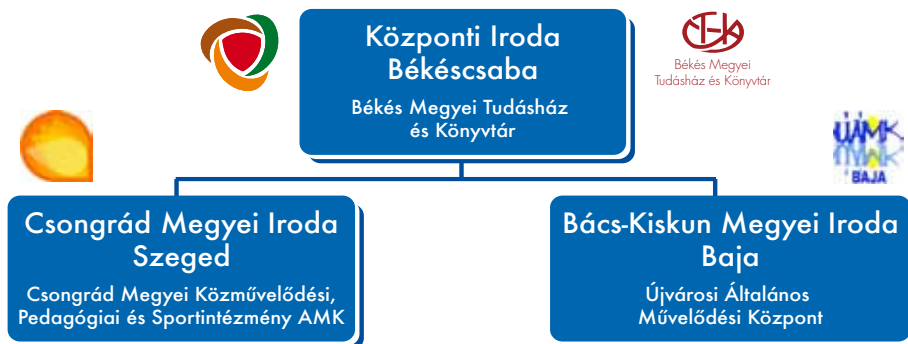

9

Munkatársaink a „Közoktatás-fejlesztést támogató hálózat kiépítése a Dél-alföldi régióban” TÁMOP-3.2.2 projektben

A Dél-alföldi Regionális Hálózatkoordinációs Központ szervezeti felépítése

Projekttevékenységek

Intézményi jó gyakorlatok, egyedi innovációk feltérképezése, hospitálások szervezése. A jó gyakorlat olyan – szakmai kritériumoknak megfelelő – oktatási nevelési minta, amely az intézmény pedagógiai munkáját képes az osztálytermi, csoport és egyéni fejlesztési szintig pozitívan befolyásolni.

- **Fejlesztés-koordináció:** a közoktatási intézmények fejlesztési elképzeléseinek felmérése, kapcsolatépítés a megyékben, kistérségekben.
- **Referenciaintézményi hálózat kiépítése.** A referenciaintézmény-jelölt intézmények előminősítése.

Az intézmények a felkészítést és a minősítést követően válnak referencia intézménnyé, és a későbbiekben mintaértékű szolgáltatást végezhetnek. A referenciaintézmény egyedi, más intézmények számára is példaértékű, működésében koherens, gyermekközpontú pedagógiai, szervezeti innovációval, gyakorlattal rendelkező és ezt szolgáltatásaiban publikálni, valamint átadni képes intézmény.

- **14 fejlesztő műhely működtetése.** A fejlesztő műhelyek a Dél-alföldi régióban azonos referencia területeken működő közoktatási intézmények innovatív közösségei. A résztvevők egy adott referenciaterrületen legalább két jó gyakorlattal rendelkeznek.

A műhelyek bemutató foglalkozásai minden érdeklődő pedagógus számára nyitottak, hospitálhatnak a modellt alkalmazni kívánó intézmények szakemberei, vezetői, az adott szakmai fókuszcsoporthoz képviselői is.

A műhelyek feladata, hogy a referencia-típusonként meglévő közoktatási fejlesztéseket tovább bővítsék, a közös eredményeket publikálják a közoktatási intézmények számára Bács-Kiskun, Békés, és Csongrád megyében.

- Adatbázis feltöltése, a régiós közoktatási intézmények adatbázisának létrehozása, működtetése.
- Információs szolgáltatás, személyes kapcsolattartás valamennyi érdeklődő intézmény számára.

Térségi információk megjelenítése a www.tamop322.hu honlapon.

- Rendezvények szervezése konferenciák, információs napok, workshopok, hospitálások, bemutató órák, fejlesztő műhelyek formájában.
- Nyilvánosság szavoltása sajtótájékoztatókon, helyi televízióban, rádióban és sajtóközlemények kiadásával.

Jó gyakorlatok

Jó gyakorlatainkkal a projekt országos viszonylatban a legjobb eredményt érte el

Az intézmények szakmai támogatásával összefüggő feladataink során Békés, Csongrád és Bács-Kiskun megyében 166 bemutató órát szerveztünk és koordináltunk. Az óralátogatásokat elemzések követték, és fejlesztési javaslatokat is megfogalmaztunk.

Ennek, valamint az összesen 86 konferenciának, információs napnak, a workshopoknak és az intézményekkel való folyamatos kapcsolattartásnak köszönhetően sikerült a régióban feltérképezni, összegyűjteni, koordinálni a közoktatási intézményekben már kipróbált és működtetett jó gyakorlatokat.

A közoktatás fejlesztésére vonatkozóan a „Jó gyakorlat” olyan

- innovatív folyamat,
- módszer,
- cselekvés és
- eszközhasználat

együttese, amely az intézmény működésében és pedagógiai gyakorlatában megvalósítható. Ez a fejlesztés több éve sikeresen és hatékonyan alkalmazott, kipróbált eljárás, ezért eredményesen adaptálható, fenntartható, fejleszthető és dokumentálható. Az átvett innováció a továbbiakban a felhasználók által is elismert szolgáltatásként képes működni.

A „Jó gyakorlat” tehát adott szakmai kritériumoknak megfelelő innováció, oktatási, pedagógiai gyakorlat, amely az intézmény fejlesztő munkáját az osztálytermi, illetve egyéni fejlesztési szintig kedvezően befolyásolja.

A jó gyakorlatok feltárását illetően irodánk országos viszonylatban is kiemelkedő munkát végzett. A „Szolgáltatói Kosárban” (<http://kosar.educatio.hu>) 507 intézményi jó gyakorlatot jegyzünk regisztráltan, amelyből már publikus: 395.

Ha egy intézmény legalább két – publikus - jó gyakorlattal rendelkezik, akkor referencia intézménnyé válhat, amely más intézmények számára a saját referenciaterrületén képes mintát adni és szolgáltatásként működni. Mint fentebb is megfogalmaztuk, a referenciatézmény egyedi, más intézmények számára is példaértékű, működésében koherens, befogadó, gyermekközpontú pedagógiai gyakorlattal és szervezeti innovációval rendelkezik, és ezt szolgáltatásaiban publikálni, valamint átadni képes.

A régióban a megyei munkatársak az intézményekkel kölcsönös, támogató, erős munkakapcsolatot alakítottak ki. Ennek is köszönhetően 67 intézmény 98 feladatellátási helye jelezte szándékát a **referenciatézményi hálózat**ba kerülésre. Ebből 89 jelentkezett előminősítésre és 87 intézmény már szakmailag előminősítetté vált, készen áll a TÁMOP 3.1.7 pályázatban való részvételre.

Bács-Kiskun megyében 40 intézmény jegyezte jó gyakorlatot

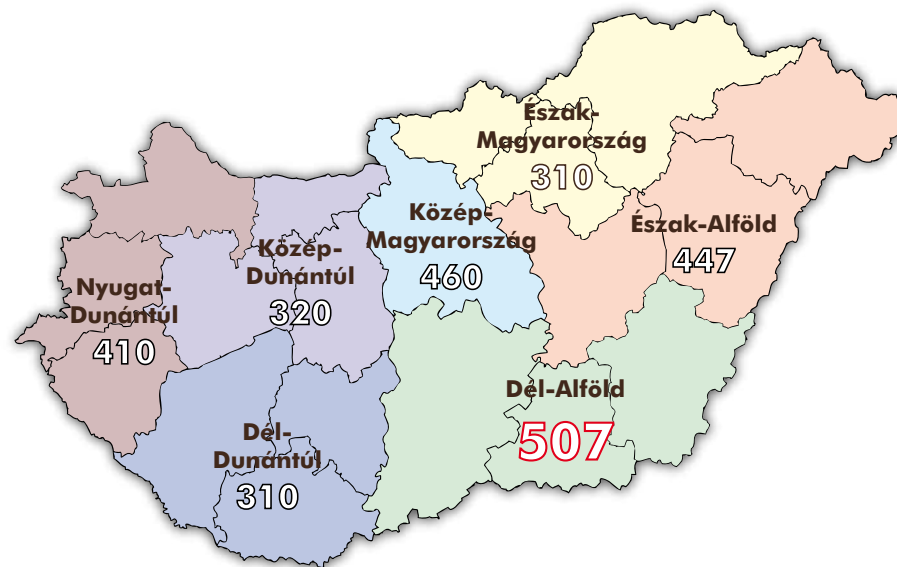
Békés megyében 47 intézmény jegyezte jó gyakorlatot

Csongrád megyében 61 intézmény jegyezte jó gyakorlatot

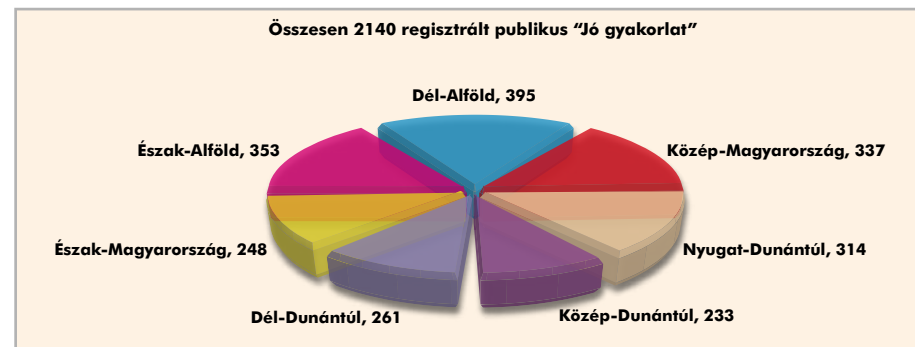
Jó gyakorlatok a Dél-alföldi régióban

148 intézmény 507 jó gyakorlatot regisztrált a „Szolgáltatói kosár”-ban

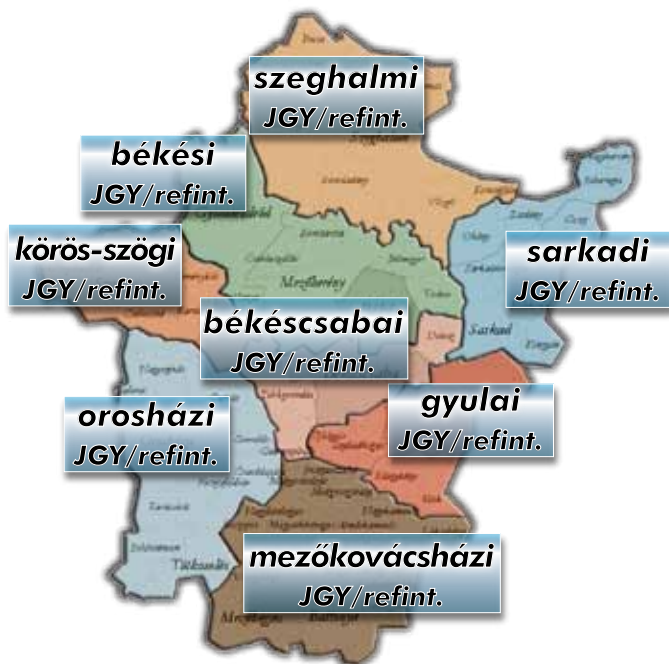
Regisztrált jó gyakorlatok a Dél-alföldi régióban

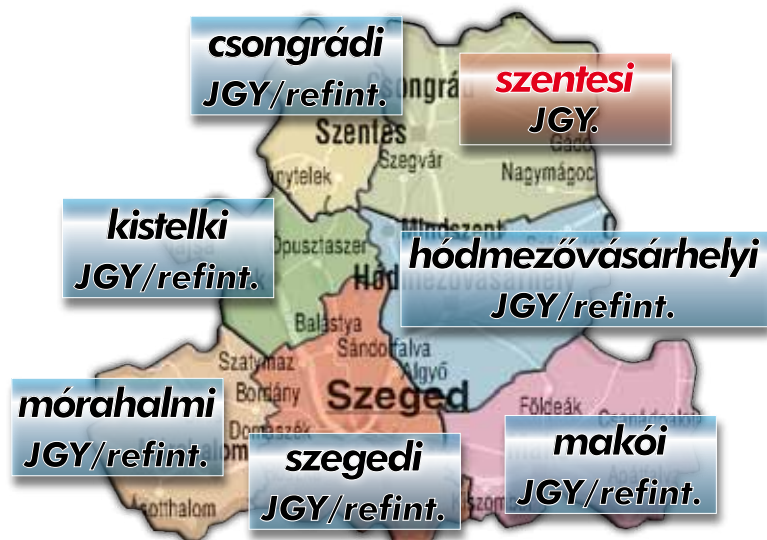
Nyilvános jó gyakorlatok a Dél-alföldi régióban

Békés megyei lefedettség a kistérségekben

Csongrád megyei lefedettség a kistérségekben

Bács-Kiskun megyei lefedettség

Munkánkat a Dél-Alföld minden kistérségében 25 hálózati ponton kistérségi koordinátorok segítik.

Kistérségi koordinátorok

Bács-Kiskun megyében

koordinátor neve	kistérsége	elérhetősége
Nagy Gábor	bácsalmási	30/504-8240
Halasy Marianna	bajai	20/315-6244
Mikó Mária	jánoshalmi	70/382-8375
Tóth Annamária	kalocsai	70/332-8687
Kádárné Dr. Balla Anita	kecskeméti	30/357-8449
Szabadiné Viszmeg Erzsébet	kiskőrösi	30/244-6765
Mester Ernő	kiskunfélegyházi	76/461-824
Rapcsákné Pap Anikó	kiskunhalasi	20/474-5292
Ruskó Sándor	kiskunmajsai	30/742-4462
Horváth Tibor	kunszentmiklósi	20/550-0212

Békés megyében

koordinátor neve	kistérsége	elérhetősége
Tirjárné Prisztavok Ágnes	békéscsabai	30/228-2322
Öreg István	békési	66/515-573
Lizskainé Gaál Klára	gyulai	70/943-1899
Ágostonné Farkas Mária	körös-szögi	70/250-4997
Duma Zsolt	mezőkovácsházi	20/521-0672
Szűts Gézáné	orosházi	70/364-9510
Kertes István	sarkadi	70/366-7895
Balog Károlyné	szeghalmi	20/9361-645

Csongrád megyében

koordinátor neve	kistérsége	elérhetősége
Vozárné Csontos Mária	kisteleki	30/626-2201
Kiss Attila	csongrádi	20/501-4480
Patócs Anikó	hódmezővásárhelyi	20/265-2934
Illyés Gyuláné	makói	30/263-8431
Rózsa Vincéné	homokhátság	30/265-2235
Dr. Baráth Lajosné	szegedi	30/349-5820
Szólík Mónika	szentesi	30/636-2503

Dél-alföldi regionális fejlesztő műhelyek és vezetőik

1. Befogadó pedagógiai gyakorlat (TÁMOP 3.3.3) műhelye	
Tiszainé Rudner Judit	30/703-66-88
2. EGYMI (TÁMOP 3.1.6) műhely	
Radicsné Szerencsés Terézia	70/332-00-87
3. Jákékos tanulásba ágyazott képességfejlesztő műhely óvodák	
Ferenczyné Kerekes Edit	30/236-38-58
4. Saját fejlesztésű programok műhely - óvodák	
Hepp Attiláné	30/278-58-79
5. Környező világ tevékeny megismerésének műhelye	
Bernschütz Judit	20/255-37-71
6. Játékos tanulásba ágyazott képességfejlesztés műhely óvodák	
Csányi Istvánné	20/275-05-51
7. Tanulóközpontú oktatásszervezési módszerek alkalmazásának műhelye	
Papp Gyöngyi	20/472-53-80
8. Infokommunikációs technológiák alkalmazásának műhelye	
Orosz László	70/384-57-62
9. Saját fejlesztésű programok műhelye – általános iskolák	
Dr. Szil Elemérné	20/299-13-02
10. Gazdasági kultúra fejlesztésében mintaadó intézmények műhelye	
Pálfi István	70/331-42-35
11. Saját fejlesztésű programok műhelye - középiskolák	
Dr. Nagyné Bánfi Judit	30/373-24-40
12. Szaktanácsadói műhely	
Fekete Gabriella	20/404-90-53
13. Szolgáltatók műhelye	
Józsa Ildikó	20/956-66-02
14. Művészeti tevékenységet folytató intézmények műhelye	
Forrainé Kószó Györgyi	30/445-98-56

Dél-alföldi regionális fejlesztő műhelyek rendszere

A szakmai műhelyek fogalmi meghatározása

A fejlesztő műhelyek a Dél-alföldi régióban azonos referencia területeken működő közoktatási intézmények innovatív közösségei, ahol a meglévő jó gyakorlatok továbbfejlesztése folyik.

A fejlesztő műhelyekben részt vevők rendelkeznek az adott területen referencia modellel. A műhelyek munkájában részt vesznek a referenciaintézmények pedagógusai, valamint a modellt alkalmazni kívánó intézmények szakemberei, vezetői.

A műhelyek feladata, hogy referencia típusonként meglévő közoktatási fejlesztéseket tovább bővítse, a közös eredményeket megossza, bemutassa.

Célja, hogy a Dél-alföldi régió közoktatási intézményein belül a referenciaintézmények közötti regionális, megyei, kistérségi és helyi koordináció megvalósuljon az egyenlő hozzáférés megteremtésével.

Szélesíteni kívánja a pedagógusok mozgástereit, növeli a tanulók kompetenciafejlesztésének esélyeit és ezáltal a munkaerőpiacon való elhelyezkedés lehetőségeit is.

A fejlesztő műhelyek tartalma stratégiai szinten

- I/1. Hálózatkoordinációs tevékenység
- I/2. Hálózati tanulás biztosítása
- I/3. Paradigmaváltás elősegítése
- I/4. Fejlesztések feltérképezése, összehangolása
- I/5. Felkészülés a szolgáltatói szerepre

Stratégiai célok

I/1. Hálózatkoordinációs tevékenységet

A tevékenység célja, a Dél-alföldi régió közoktatási intézményein belül a referenciaintézmények közötti **regionális, megyei, kistérségi és helyi koordináció** megvalósítása, az egyenlő hozzáférés megteremtésével.

A cél **együtműködések kialakítása**, és olyan **új szereplők bevonása a közoktatás-fejlesztési folyamatba**, amelyek bővítik a referenciaintézmények között a pedagógusok kapcsolatrendszerét, szakmai ismereteit, növelik a tanulók kompetenciafejlesztésének esélyeit, és ezáltal a használható tudás megszerzését.

I/2. Hálózati tanulás biztosítása

A hálózatépítés olyan dinamikus folyamat, amelynek során a rendszer elemei egymástól egyre több információhoz jutva folyamatosan pontosítják és alakítják a fejlesztési folyamatokat. Ezáltal mérséklődnek a régióban az oktatási egyenlőtlenségek, egyszersmind növekszik az oktatási rendszer hatékonysága, növekszik az iskolahasználók, oktatási szereplők elégedettségi szintje.

A hálózati együttműködés koncepciójában a tudás, illetve a tanulás, mint az innovációs folyamatot felgyorsító, **kulcsfontosságú** tényező jelenik meg.

I/3. Paradigmaváltás elősegítése

A Dél-alföldi régióban a korszerű pedagógiai eljárások támogatása: a **kompetencia-alapú oktatás, és olyan pedagógiai módszerek** elterjesztése, **melyek a közoktatási intézményekben vállalt referenciaintézményi típusokban valósulnak meg. A paradigmaváltás feltétele: az esélyegyenlőség.**

I/4. Fejlesztések feltérképezése, összehangolása

A paradigmaváltás eredményeképpen bekövetkező módszertani megújulás csak akkor hatékony, ha egyenlő eséllyel jut el a felhasználó közoktatási intézményekhez, és **az eredményekből egyenlő eséllyel részesül a régió valamennyi közoktatási intézménye, amelyet az adott referenciaikörben a referenciaintézmények is képviselnek.**

Fontos eleme ennek a tevékenységnek az új fejlesztések iniciálása (kezdeményez, beavat, bevezet), katalizálása, melynek eredményeként korszerűsödik a pedagógusok módszertani kultúrája is.

I/5. Felkészülés a szolgáltatói szerepre

A Dél-alföldi régióban egységes szemlélet alapján olyan standardok kialakítása, melyek alapján megtörténhet a referenciaintézmények szolgáltatói szerepre való felkészülése.

A szakmai műhelyek típusai

A műhelyek típusai Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyében intézménytípusonként egyenlő arányban, az intézményi jó gyakorlatok, a referenciaterületek és az esélyegyenlőség figyelembe vételével kerültek kialakításra.

A 14 szakmai műhelyünkben 90 intézmény vesz részt állandó tagként pedagógusai-val és vezetőivel. Közös eredményeiket bemutatják és megosztják egymással. Nemcsak az állandó műhelytagok, hanem valamennyi közoktatási intézmény számára hospitálási lehetőség nyílik ezeken a szakmai programokon havonta 1-1 alkalommal, 14 helyen, előre megtervezett témákban. Az intézményvezetők és pedagógusok az elégedettségi ívek visszajelzései alapján kiválónak ítélik, és igénylik a hálózati tanulásnak ezt a hiteles formáját. A műhelyfoglalkozásokat összesen több mint 1800-an látogatták. Főként a közoktatási intézmények pedagógusai: tanárok, tanítók, óvodapedagógusok, intézményvezetők, s a fenntartó képviselői is jelen voltak.

(Forrás: Műhelyek jelenléti és elégedettségi kérdőívei, melyek a Dél-alföldi Regionális Hálózatkoordinációs Központban, Békéscsabán megtalálhatóak.)

A műhelyek kialakításának rendező elvei:

- A fejlesztő műhelyek típusainak meghatározása a Dél-alföldi régióban referenciaterületenként és a referenciainstítúciók típusai szerint alakult ki, a jó gyakorlatokat is figyelembe véve.
- A műhelyek vezetőinek kijelölése a régiós esélyegyenlőségi szempontokat szem előtt tartva, referencia típusonként alakult ki.
- A közoktatás intézménytípusainak vertikális szerveződését is rendező elvként használtuk. Így vannak óvodai, általános és középiskolai műhelyeink is.
- A műhelymunkák megtervezése (helyszín, időpont, téma, előadó), az ütemtervek készítése a műhelyvezetők feladata volt, melyet az iroda szakértői hagytak jóvá.
- A szakmai munka: műhelyenként legalább havi egy alkalommal zajlott, 2010 szeptemberétől 2011 márciusáig.
- A fejlesztő műhelyek munkáinak eredménye: a műhelyenkénti beszámolók, összeglésések, eredmények leírása és bemutatása beszámoló formájában jelenik meg. Az ott folyó munka minőségéről, hasznosíthatóságának mértékéről elégedettségi ívek készültek.
- A műhelyek vezetői előre elkészített dokumentumrendszert vezetnek kötelezően, melyet minden szakmai alkalom után papír alapon és elektronikus formában is rögzítettek. A dokumentumrendszer elemei: jelenléti ív, meghívó, emlékeztető-beszámoló, elégedettségi kérdőív.
- A szakmódszertani témákhoz kapcsolódó bemutató óra (jó gyakorlat) témája, az előadó személye, a foglalkozás helyszíne, időpontja már a kiküldött meghívókban is szerepelt.
- A megbeszélések, fórumok témái gazdag árnyalásúak, az együttgondolkodást szolgálják, és kijelölték a továbblépés irányait.

- Szempontként szerepelt:
 - a programtervhez, modulhoz való illesztés,
 - a Mit? – Miért? – Hogyan? lehet fejleszteni (gondolattérkép, jelentéstérkép)
 - a programterv melyik fejezetében található az adott anyag,
 - mennyire igazolódik az elméleti háttér a gyakorlatban,
 - alkalmazott módszerek, feladattípusok sokszínűsége stb.

A fejlesztő műhelyek működésének protokollja:

A műhelyek résztvevői:

A fejlesztő műhelyek állandó tagjai havonta találkoztak a mindig más helyszínen, az állandó tagok intézményeiben tartott foglalkozásokon.

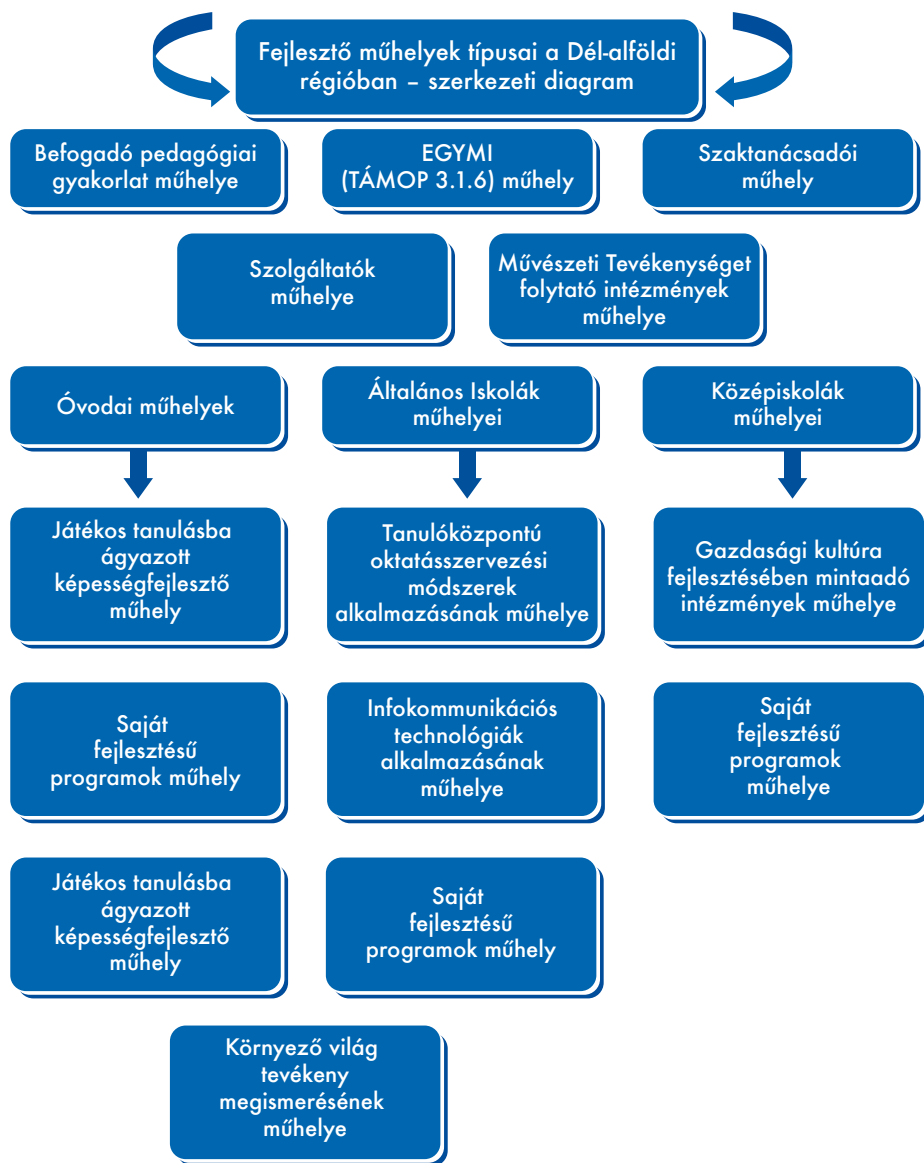
Az egy műhelyben dolgozó állandó tagok regionális csoportot alkottak. A létszám alakulása:

- 7 fő (vezető és 6 tag) az adott referencia területéről, akik 1-1 megyét képviselnek, valamint az adott szakterület szakmailag kompetens személyei,
- alkalmi meghívottak, jelentkezők: előadók és azok a szakmai fókuszcsoportba tartozó személyek, akik érdeklődőként kívánnak részt venni, így előzetes bejelentkezés alapján bármely foglalkozás látogatható.

Egy szakmai nap legalább 3 óra:

1. óra: Bemutató óra (a gyerekek napirendjének legkisebb változtatása mellett)
2. óra: Komplementáció (elmélet – gyakorlat összhangja):
Bemutatkozik az intézmény (intézményvezető), az órát tartó pedagógus, a pedagógusok saját órájuk témáját elemezik szakmailag: Mit? – Miért? – Hogyan? – Milyen eszközökkel fejlesztettek a fejlesztési célnak megfelelően, ehhez milyen módszereket alkalmaztak, tapasztalataikat megosztották.
3. óra: Az adott témához kapcsolódó előadás és fórum – szakértő bevonásával. A téma általános ismertetésén, és bemutatásán túl az elérhető szakirodalom is megjelölésre került. Az adott jó gyakorlat továbbfejlesztése is ekkor történt.

A fejlesztő műhelyekben bemutató órákat tartó intézmények, pedagógusok: felkészülnek a mentori szerepre, ehhez egymástól és az előadóktól kaptak segítséget.

A Dél-alföldi regionális fejlesztő műhelyek gyakorlata

1. sz. műhely

A műhely neve

Befogadó pedagógiai gyakorlat (TÁMOP 3.3.3) műhelye

A működtetés célja

A műhelytagok integrációs pedagógiai gyakorlatának megismerése. A jó gyakorlatokból adaptálható, valamennyi intézményben használható program összeállítása.

A fejlesztő műhely feladatai:

- Az IPR elemeinek és eszközrendszerének áttekintése, a tagok intézményeiben folyó gyakorlat megismerése, tapasztalatcsere.
- Bemutató foglalkozások, kerekasztal-beszélgetések szervezése a kollégákkal, a jól működő gyakorlatok megismerése.
- Az eszközelemek gyakorlati megvalósíthatóságának és valamennyi iskolára történő adaptációs lehetőségének kidolgozása.
- Prezentáció és záró kiadvány szerkesztése: IPR kézikönyv – gyakorlati tanácsok a HHH-s tanulók integrált neveléséhez.

A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Tiszainé Rudner Judit	igazgató	Körösladány	Békés	Tüköry Lajos Általános Iskola, AMI és EPSZ
állandó tagok				
Tóthné Kecskeméti Katalin	igazgató	Hódmezővásárhely	Csongrád	Varga Tamás Általános Iskola
Patócs Anikó	igazgató	Hódmezővásárhely	Csongrád	Klauzál Gábor Általános Iskola
Hepp Attiláné	intézményvezető	Makó	Csongrád	Újvárosi Óvoda
Kulcsár Marianna	intézményegység-vezető	Kecskemét	Bács-Kiskun	Corvina Kertváros Általános Iskola
Takácsné Rojik Gizella	munkaközösség-vezető	Gyomaendrőd	Békés	Rózsahegyi Kálmán Kistérségi Általános Iskola
Lázár Zoltán	igazgató	Szeged	Csongrád	Jerney János Általános Iskola

A munkaterv

Téma – előadó	Helyszín
A fejlesztő műhelyek témáinak, időpontjainak és helyszíneinek véglegesítése. Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek Az önálló tanulást segítő fejlesztés: a tanulási és magatartási zavarok kialakulását megelőző programok; az önálló tanulási képességet kialakító programok; a tanulók önálló – életkornak megfelelő – kreatív tevékenységére épülő foglalkozások; tanulási motivációt erősítő és fenntartó tevékenységek. Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése: tantárgyi képességfejlesztő programok; kommunikációs képességeket fejlesztő programok; komplex művészeti programok. Szociális kompetenciák fejlesztése: közösségfejlesztő, közösségépítő programok; mentálhigiénés programok; előítéletek kezelését szolgáló programok. A programelem adaptációs lehetőségei, dokumentációja. Előadó: Tiszainé Rudner Judit	Körösladány Tüköry Lajos Általános Iskola, AMI és EPSZ Körösladány, Wenckheim Béla u. 6/4.
Az integrációt segítő, tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek patrónusi, mentori rendszer működtetése; együttműködés civil programmal; művészeti körökkel. A programelem adaptációs lehetőségei. Előadó: Tóthné Kecskeméti Katalin	Varga Tamás Általános Iskola Hódmezővásárhely, Holló u. 36.
Az integrációt elősegítő módszertani elemek egyéni haladási ütemet segítő differenciált tanulásszervezés; kooperatív tanulásszervezés; projekt módszer; drámapedagógia. A programelem adaptációs lehetőségei, dokumentációja. Előadó: Patócs Anikó	Klauzál Gábor Általános Iskola Hódmezővásárhely, Klauzál u. 63.
Műhelymunka – a tanári együttműködés formái értékelő esetmegbeszélések; problémamegoldó fórumok; hospitálásra épülő együttműködés. A programelem adaptációs lehetőségei, dokumentációja. Előadó: Takácsné Rojik Gizella	Rózsahegy Kálmán Kistérségi Általános Iskola Gyomaendrőd, Népliget út 2.
A háromhavonta kötelező, kompetencia alapú értékelési rendszer eszközei: a szöveges értékelés – árnyalt értékelés, egyéni fejlődési napló. A programelem adaptációs lehetőségei, dokumentációja. Előadó: Kulcsár Marianna	Corvina Kertváros Általános Iskola Kecskemét, Mártírok útja 29.
Multikulturális tartalmak: multikulturális tartalmak megjelenítése a különböző tantárgyakban; multikulturális tartalmak projektekből feldolgozva. A programelem adaptációs lehetőségei, dokumentációja. Előadó: Hepp Attiláné	Újvárosi Óvoda Makó, Erdélyi püspök u. 8.
A továbbhaladás feltételeinek biztosítása: pályaorientáció; továbbtanulásra felkészítő program. A programelem adaptációs lehetőségei, dokumentációja. A műhelymunka eredményei, tapasztalatcsere, összegzés. A prezentációs anyag, záró kiadvány összeállítása. Előadó: Tiszainé Rudner Judit	Tüköry Lajos Általános Iskola, AMI és EPSZ Körösladány, Wenckheim Béla u. 6/4.

Az 1. sz. műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

1.sz. műhely neve

Befogadó pedagógia gyakorlat (TÁMOP 3.3.3) műhelye

Helyszín: Corvina Kertváros Általános Iskola, Kecskemét

Időpont: 2010. 11. 25.

Tanít: Kulcsár Marianna

Évfolyam: 5. osztály

Témakör: Az árulás – hogyan viszonyulunk az árulóhoz? Tanulási terület: bizalom – bizalmatlanság – megbízhatóság

NAT-hoz kapcsolódás:

Művészetek: dráma, magyar nyelv és irodalom - kommunikáció, ember és társadalom

Képességfejlesztési fókuszok: konfliktuskezelés, döntési képesség, együttműködés,

Kompetenciaterületek: anyanyelvi kommunikáció, szövegértés, szövegalkotás, matematika – logikus gondolkodás, szociális kompetencia – önismeret, kooperáció

Időtartam: 2x45 perc

Cím: A drégelyi áruló

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás, előkészítés 15 perc	• Üdvözlés Vendégek köszöntése, megfigyelése 1 percg Hátat fordítva nekik, kérdésekre válaszadás – pl. Mennyi férfi vendég érkezett? Hol ül az osztályfőnökönk? Kinek a kezében láttatok jegyzetfüzetet? • Térérzékelés Álljatok a megadott alakzatba úgy, hogy egy szót se szólók egymáshoz, csak mozdulattal irányítjátok egymást! Addig mozoghattok, amíg 10-g számolok. – Álljatok kettes sorba! – Hármass oszlopba rendeződjétek! – Körít kérek, a vendégek a köríven helyezkedjenek el! – T, H betű, úgy álljatok, hogy én írom – Félhold alak • Tekintetjáték A zene ideje alatt a játéktérben szabadon sétáljatok – a tekintetek találkoznak, köszönnek, – barátságosan, szúrós tekintettel néztek • Azonosulásra épülő helyzetgyakorlat Tovább sétáljatok a zene ütemére, majd mozdulattal jöttseitek el az utolsóknak megfelelő! – felsz – bátor vagy – elszánt vőrvédő vagy – örök támadó vagy	Koncentráció, memóriafejlesztés Térérzékelés, kooperáció Szabálytartás!	A bemelegítés hasznosúsága a gyerekek aktuális lelkiállapothoz igazodik. A térérzékelő játéktól kezdődően minden csoport végzi a gyakorlatokat a megfelelő ritmhangolódás miatt.	frontális	JÁTÉK	magnó – zene: Mustafa Kandirali CD

	• Székthordozó Válasszatok magatoknak párt! Beszéljétek meg, ki az „A” és ki a „B” játékos. „A” játékos lesz a basa, „B” a szolga. A szolga mindig viszi ura után a kezeve székét. Mikor az a séta után elfárad, akkor a szolga gyorsan átteszi a székét. A zene ideje alatt a basák sétálnak a játéktérben, a szolgák mindig kövessék őket, s rögtön tegyék le a széket úgy, hogyha a basák megállnak, leülhessenek hátra nézés nélkül. Csere: „A” szolga „B” a basa • Megbeszélés A párok egymás között megbeszéljk, hogyan érezték magukat a játékból. Visszajelzés kérése nagycsoportban: Ki érezte magát biztonságban? Kinek volt nehezebb a dolga? Mitért?	Bizalomgyakorlat, kooperáció és koncentráció fejlesztése	páros munka frontális	Megbeszélés	magnó, szék
II. Az újratálalom feldolgozása 13 perc	1. Játék megajánlása Tudom, hogy szerettétek a történelmet, hoztam egy játékot. • Kontextusépítés 1552-ben vagyunk Magyarországon. A drágelyi várat körülvevő síkságon táborozik a török sereg. Vezetőjük Ali basa – elfoglalta Veszprémet, s most Drégely ostromára készül. A basa igaz, elszánt katona, ellenfeleivel tisztességes, becsületes, de a harcban kíméletlenül viselkedik. A basa mellett áll a bégek tanácsadó testülete. Tagjait ő választotta ki. Minden fontos döntés előtt tanácskozik velük. • Csoportalakítás Készítsetek több a basa egy hóstettől! Majd ehhez fogalmazzatok meg szóban egy krónikarészletet, amely dicséri a basát mint kiváló katonát!	Figyelemfejlesztés, hallás utáni szövegértés	frontális	Tanári narráció; Szerep a falon (a basa figuráját jelző rajzon a tanár által ismertett tulajdon-ságok már szerepelnek) konvenció Rándom csoportok alkálása	Felhasznált iródlam: A drága tanítása segédlet a 3-4. osztályban tanítók számára Kerekasztal Színhazi Nevelési Központ Gödöllő 1997 58-61 o. Rajz a táblára felvéve

Mozzanat és időfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka-formák	Módszerek	
8 perc	Csoportok beszámolója		Könyvtár: A csoportalkotásnál egy idő rögzítőz gyerek köré szerveződnek a csoportok. Nehéztetés, ha leírják a csoportok a krónika készletet. Fontos a súrírtás!	kiscsoportos munkaforma	A láttatnak megbeszélés, értékelése	dobozó jelzi a kezdést
	2. Szerepek felajánlása Ti lesztek a bégék, én jászom a basát. Emlékeztetek, meséltem arról, hogy a basa választotta ki a tanácsadó testület tagjait valamilyen katonai siker, hőstett, ritkában származás alapján. Mindenki mondja el egy mondatban, hogy ő mivel érdemelte ki a basa bizalmát, miért választotta maga mellé.	Szövegalkotás, fantázia fejlesztése Improvizációs készség fejlesztése Hallás utáni szövegértés	Könyvtár lehet, ha a mondatokat megírjuk előre kis cetülkára, és akik nem tudnak önállóan valamit kitáldálni, akkor húzhatnak ezek közül. pl. Úgyes kémeim vannak, így hamar hírekhez jutok. Allah felruházott a szerencsével, én mindenben nyerek. Én vagyok a legjavasabb haditervek kitalálója. Stb.)	egyéni	Szerepek felajánlása	kiskönyvek

[illegible]

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munkaformák	Módszerek	
III. Ellenőrzés, 20 perc	A döntés után A két ellenvélményen lévő csoportot felosztjuk kiscsoportokra. Mindegyik kiscsoport a saját döntési variációja szerinti jelenetet dolgozza ki. Hogyan él az áruló a töörökkel? A varga élete a sajátjai között. Mindkét változatnál a középontban a varga és családja helyzete dll Csoportbeszámoló	Kommunikációs készség fejlesztése	Gyenge képességű tanulócsoportban egy-egy jobb logikájú gyerekek köre szerveződnének a csoportok, és a tanár mind a két csoportot segíti, leírják az érveket. (Hosszabb idő szükséges.)	csoportmunka	Kiscsoportos improvizáció	dobszó jelzi a kezdést
	A látottak megbeszélése, értékelése	Kommunikációs készség fejlesztése		frontális		
	Levezető beszélgetés Te kerüljél olyan helyzetbe, hogy elveszíted valaki bizalmát, vagy a te bizalmadat veszítette el valaki?	Önismeret fejlesztése				

IV. Értékelés 8 perc	Hogyan érezted magad? Az óra melyik része teiszett a legjobban? Miért?	Véleményalkotás, saját élmény fel dolgozása, önismeret	Neheztlésként kíválasztható egyetlen döntés (amelyik a legizgalmasabb játék lehetőséget adja), és minden kiscsoport ehhez készíti el jelenét. Neheztlésként alkal mazható a pillanat megjelölése konverció: párokban dolgozva idézzük vissza a drámaóra legizgalmasabb, ill. legérdekesebb pillanatait.	frontális		
Lezárás 1 perc	Közös kézfogás szertartása	Összefoglalás érzéseinek fejlesztése			Körbeszélgetés	

2. sz. műhely

A műhely neve

EGYMI (TÁMOP 3.1.6) – Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények műhely

A működtetés célja

A Dél-alföldi régióban az EGYMI-k közötti horizontális tanulás elősegítése, a hálózat kiépítése és fenntarthatóságának biztosítása a TÁMOP 3.1.6. pályázati kiírással összhangban.

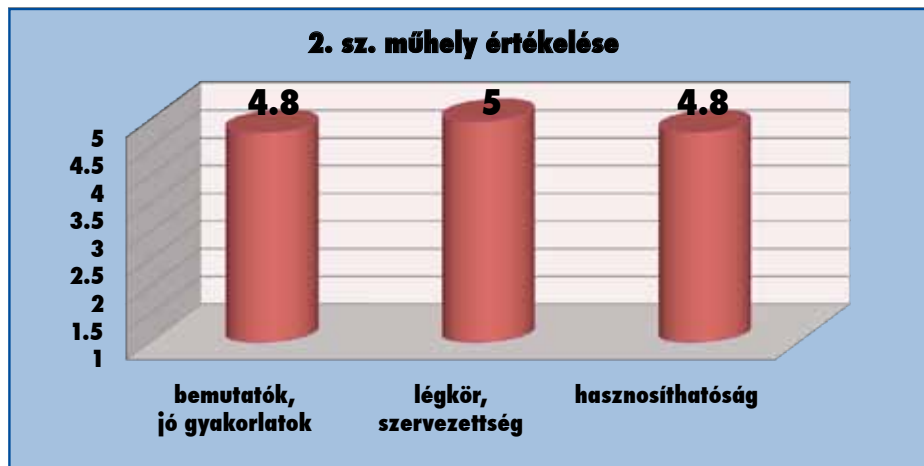
A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Radicsné Szerencsés Terézia	igazgató-főtanácsos	Kiskőrös	Bács- Kiskun	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Nevelési Tanácsadója
állandó tagok				
Majoros Aliz Edit	gyógypedagógus-tanár	Kiskőrös	Bács- Kiskun	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Nevelési Tanácsadója
Négyesiné Farkas Valéria	igazgató	Kecskemét	Bács- Kiskun	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Kecskeméti Köznevelési és Szociális Intézménye
Hegedűs Ildikó	gyógypedagógus-tanár	Hódmezővásárhely	Csongrád	Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Aranyossy Ágoston Óvoda, Általános Iskola, EGYMI és Nevelési Tanácsadó
Boérné Knapecz Anita	TÁMOP-3.1.6 szakmai vezető	Makó	Csongrád	Pápay Endre Óvoda, Által. Isk. Alapfokú Művészetoktatási Int., Szakiskola, Diákotthon, Gyermekotthon és EGYMI,
Sajben Mónika	szakiskolai- tagozat igazgató	Mezőkovácsháza, Magyarbányhegyes	Békés	Hunyadi János Köznevelési Intézmény
Andrej Éva	igazgató	Békéscsaba	Békés	„Esély Pedagógiai Központ”

A munkaterv

Téma - előadó	Helyszín
Autizmussal élők sikeres fejlesztése Előadók: Plesovszkiné Ujfaluczki Judit, Szabolcsiné Tokovics Ilona, Csepregi András, Szántó Tamás, Gujné Szabó Tünde	Hunyadi János EGYMI 5800 Mezőkovácsháza, Sármezey E. u. 63.
Mérés-értékelés Előadó: Szívós Ágota	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye 6000 Kecskemét, Juhar u. 23.
Standardok az EGYMI-ben Minőségi mutatók. Meghívott előadó: Kapcsáné Németi Júlia (Educatio Kft.)	Pápay Endre Óvoda, Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Szakiskola, Diákotthon, Gyermekotthon és EGYMI 6900 Makó, Vásárhelyi u. 1-3.
Új módszerek, új terápiák lehetőségei SNI tanulók esetében. Az IPR és EGYMI találkozási pontjai Kitekintés a módszertani műhelymunka anyagára is. Előadó: Hegedűs Ildikó	Hódmezővásárhely Aranyossy Ágoston EGYMI 6800 Hódmezővásárhely, Szék u. 5.
Az EGYMI és a hálózat. Szervezeti struktúra átalakítási lehetőségei LEAN szemlélettel Előadó: Radicsné Szerencsés Terézia	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye 6200 Kiskőrös, Hruz Mária u. 2/1.
Tapasztalatcsere, eredmények, jó gyakorlatok bemutatása. Az EGYMI intézmények vezetői. Az integráció esélyei és nehézségei, eredményei. Összefoglaló: az eddigi műhelymunkák eredményeiről. Előadó, moderátor: Radicsné Szerencsés Terézia	Esély Pedagógiai Központ 5600 Békéscsaba, Vandhátai út 3.
Értékelés, beszámoló a műhelyben végzett munkáról, SWOT-analízis Előadó: Radicsné Szerencsés Terézia műhelyvezető	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye 6200 Kiskőrös, Hruz Mária u. 2/1.

**Az 2. sz. műhely foglalkozásainak értékelése
a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján**

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

2. sz. műhely neve

EGYMI (TÁMOP 3.1.6) – Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények műhely

Helyszín: Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye

Időpont: 2011. 01. 12.

Tanít: Tisza Zoltán gyógypedagógus tanár, gyógyújságíró

Évfolyam: Autista iskolai csoport

Témakör: Gyógyújság

NAT-hoz kapcsolódás: Testnevelés és sport

Képességfejlesztési fókuszok: Primitív reflexprofilok leépítése, koordinációs és vestibuláris rendszer fejlesztése

Kompetencia területek: Szociális kompetencia: önállósági képesség fejlesztése szociális szokások és minták, szociális érdek érvényesítés, egyéni, társas és csoportos tevékenység Anyanyelvi kompetencia: kommunikációs képesség, tudásszerzés

Matematikai-logikai kompetencia: analízis-szintézis,

Időtartam: 2x 45 perc

Cím: Készségek, képességek fejlesztése, gyorsulás mozgásanyagának elsajátítása

Mozzanat és időátfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka-formák	Módszerek	
I. Ráhangolás, előkészítés (10 perc)	Átöltözés, medencébe érkezés, medencébe lépés.	Személyes kompetencia: önállósági képesség	Önállóan vagy segítséggel végrehajtott	Csoportos	Csoportos feladat-megoldás	Ölőző, medence
(5 perc)	Játékos ráhangoló feladatok.	Kognitív kompetencia, kommunikációs képesség figyelem és aktivitás javítása	Egy és kékezes dobások, meüések	csoportos	Játék	Labdák, karikák
(10 perc)	Bemelegítő analitikus kéz- és láb feladatok	Szociális kompetencia: egyéni és társas feladatok, tudatos és akaratlagos aktív mozgások kivitelezése, fejlesztése	Karal és lábbal végzett feladatok, kóros együti mozgások kiküszöbölése képességek, sérülések tükrében	Egyéni és társas tevékenység	Tanári és tanulói bemutatás	Lépcsők, kapaszkodófal
II. Az újrateljesítés feldolgozása (10 perc)	Csoportban a HRG mozgásanyagának megfelelő feladatok végrehajtása, kiemelten a szem-kéz, kéz-láb koordinációjára alapozva, játékos és ugrások közben.	Matematikai kompetencia: 2-es 4-teljes feladatok, analízis, szintézis.	Ritmus és egyensúly-fejlesztés, monológia tüzés, egyéni képes-ségeknek megfelelően.	Csoportos, és egyéni munka	Mintakövetés	Műanyag és szivacs játékok

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka-formák	Módszerek	
(10 perc)	Úszódeszálás feladatok.	Szociális: és anyanyelvi kompetencia, kommunikációs és tudás szerző képesség fejlesztése	Folyamatos hibajavítás	Csoportos és egyéni munka	Feladat megoldások, verbális és metakommunikáció	Úszódeszálák
(15 perc)	Gyorsulás mozgásai kézzel, lábbal.	Matematikai: kar-láb mozgások analízise, összetett mozgások színtézise	Kóros együtt mozgások leépítése, koordinálatlan mozgások javítása egyénre szabotlan.	Egyéni munka	Bemutató és bemutatótás gyakorlítás: úszómozgások elsajátítása	Labdák, bolyók

III. Ellenőrzés (10 perc)	Úszóverseny.	Matematikai: sorrendiség Szociális: egymás érintése, egymás elfogadása	Hasonló képességték páronkénti versenyeztetése	Páros munka	Folyamatos, visszacsatolás	Medence méretei, falak távolsága
IV. Értékelés (5 perc)	Játék. Értékelés feladatok közben és az óra végén, verbális, metakommunikációs eszközökkel folyamatosan.	Anyanyelvi: kommunikáció Szociális kompetencia: érzékenyítés, jó hangulat	Egyénenként, feladatok függvényében, pozitív elemek alkalmazása. Örömszerzés.	Csoportos és egyéni	Játék	Labdák, gumi és műanyag játékok
(15 perc)	Medencetérben biztonságos közlekedés. Testi higiénia, száritkozozás, öltözközdés.	Szociális kompetencia: önallatás és helyes viselkedési szokások kialakítása	Fejlettségnek megfelelő segítségadás	Csoportos, egyéni	Személyes példamutató	Öltözö, tisztálkodási eszközök

3. sz. műhely

A műhely neve

Jákékos tanulásba ágyazott képességfejlesztő műhely - óvodák

A működtetés célja: A horizontális tanulás során pedagógiai innovációs eljárások megismerése, annak alkalmazása a saját innovációban.

Feladat: A gyermeki kulcskompetenciák hatékony fejlesztési módszereinek bemutatása.

Eredmény:

- a horizontális kapcsolatok kiépülése, bővülése,
- intézmények belső fejlesztésének segítése,
- az erősségek nyomán a standardizálás előkészítése.

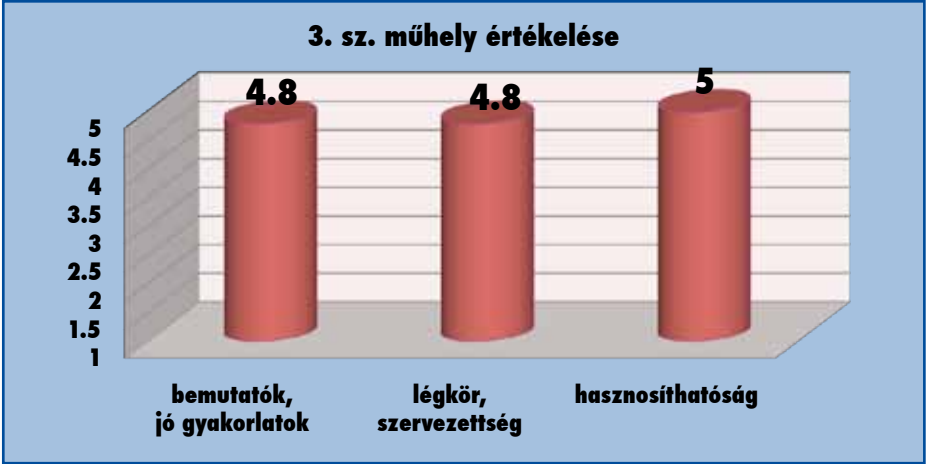
A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Ferenczyné Kerekes Edit	intézmény-egység-vezető	Kecskemét	Bács	Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Széchenyi Sétányi Óvodája
állandó tagok				
Patkósné Dezső Katalin	óvodavezető	Hódmezővásárhely	Csongrád	Janikovszky Éva Óvoda
Ozsváth Lászlóné	óvodavezető	Algyő	Csongrád	Szivárvány Óvoda
Gergely Lászlóné	munka-közösség-vezető	Vésztő	Békés	Bartók Béla Nevelési Központ Négyszínvirág Óvodájának Tarlódombi Tagóvodája
Kiss Margit	igazgató	Szarvas	Békés	Szent István Egyetem Gyakorló Óvoda és Általános Iskola
Katus Györgyné	intézményvezető	Kalocsa	Bács	Kalocsa és Környéke Társult Óvodája, Bölcsődéje Bem apó Utcai Tagóvoda
Ferenci Zsuzsanna	megbízott óvodavezető	Kecskemét	Bács	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Kollégiuma, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Gyermekotthona és Szociális Intézménye Óvodája

A munkaterv

Téma – előadó	Helyszín
A fejlesztő műhelyek témáinak, időpontjainak és helyszíneinek véglegesítése Hagyományörzés lehetőségei Bemutató: „Érik a szőlő” Képességfejlesztés a Montessori eszközökkel A gyermeki kulcskompetenciák hatékony fejlesztési módszereinek bemutatása Előadó: Ozsváth Lászlóné	Szivárvány Óvoda Algyő, Kastélykert u. 17.
Befogadás, felzárkóztatás, egyéni fejlesztés Bemutató: Romaprogram Személyes kötődés kialakítása, érdeklődés felkeltése, személyes kompetenciák fejlesztése. Kognitív kompetencia fejlesztése Előadó: Katus Györgyné	Kalocsa és Környéke Társult Óvodája, Bölcsődéje Bem apó Utcai Tagóvoda Kalocsa, Bem Apó u. 15.
Kompetenciafejlesztés a mese projekt módszerével Bemutató: mese projekt Projekt tervezés bemutatása a mese keretein belül. A szabad játék elvei, értelmezése, bemutatása. A dokumentáció összefüggéseinek vizsgálata. Képesség- és kompetenciafejlesztés lehetőségei a szabad és felkínált tevékenységekben Előadó: Ferenczyné Kerekes Edit	Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Széchenyi Sétányi Óvodája Kecskemét, Széchenyi sétány 1.
Holland program Bemutató: „Anyá, gyere, játszunk” A roma családok elérhetősége, megszólíthatósága és bevonása a játszani tanítás módszerével. A program adaptálhatóságának lehetőségei változó körülmények között. Pedagógusattitűd. Előadó: Patkósné Dezső Katalin	Janikovszky Éva Óvoda Hódmezővásárhely, Magvető u. 2.
Kompetenciafejlesztés a TÁMOP 3.1.4. programcsomaggal Bemutató: „Víz” A kompetenciafejlesztés lehetőségei a víz projekt feldolgozásában, élmény és tapasztalatszerzés útján. A program adaptálhatóságának lehetőségei Előadó: Gergely Lászlóné	Bartók Béla Nevelési Központ Négyszínvirág Óvodájának Tarlódombi Tagóvodája Vésztő, Kossuth u. 124.
Bábjáték Bemutató: Játsszunk mesét! – komplex, interaktív mesefeldolgozás, a gyermek aktív tevékenységére és a művészeti ágakra támaszkodva. Műhelymunka a Freinet programban „Szót adni a gyermeknek” – Freinet-technikák, módszerek. Szabad választás támogatása, élmény és tapasztalatszerzés útján, a gyermekek aktív részvételének támogatásával. Előadó: Kiss Margit	Szent István Egyetem Gyakorló Óvoda és Általános Iskola Szarvas, Szabadság u. 6-8.
Mozgáskotta Bemutató: Játék a színekkel A szín, forma, alak felismerése. Figyelem és emlékezet fejlesztése mozgás közben. Előadó: Balázs Jolán	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Kollégiuma, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Gyermekotthona és Szociális Intézménye Óvodája Kecskemét, Juhar u. 23.

A 3. sz. műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola
Széchenyi Sétányi Óvodája
Kecskemét

A nevelési terület neve: Mese – vers

A foglalkozás/projekt témája: Sündisznócska lovagol

Cél: Valósuljon meg a már jól ismert mese reprodukálása a különböző tevékenységek által, szabad játékban és bábjátékkal

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
- A Sündisznócska lovagol című mese bemutatása a gyermekek bábjátékával • Készítőkártyák (paraván) • Asztali bábszínház	- Szabad gyökerű választás az eszközök és a helyszín önálló kijelölésével - Az egyéni szerep és bábjáték kiválasztásával önbizalmuk erősítése - A szerepek elosztásával, a helyszín kialakításával kooperációs készségük alakítása - Reprodukációs képességek fejlesztése a mese szövegeinek, szövegének felidézésével, verbális memória erősítése - Artikulált beszédre, optimális hangereje törekvés	- Személyes kompetencia - Személyes kompetencia - Szociális kompetencia - Kognitív kompetencia - Nyelvi kommunikációs kompetencia	A projekt 6. hetében járunk: a hét témája a süni, az őszi időjárás, természet. Ehhez kapcsolódóan a felkínált tevékenységek is. Megelőző tevékenységek: - Látogatás egy lovas tanyán, lovagolás, lovas kocsikázás, - festés, rajzolás élmények alapján. - éneklés, verselés és mondákázás Nagycsoporthoz már egy jól összekapcsolódott közösség alakult ki állandó baráti és játszó közösséggel. A bábok és dramatizálás a mindennapok része, teljesen beépült a szabad játéktevékenységbe. A gyermekek természetes módon nyúlnak az eszközökhöz, alakítják a helyszínt, osztják a szerepeket. Sokszor hallották a mesét, testetük képeket, közösen készítettük a díszleteket, együtt választottunk bábokat használható figurákat, drapériákat, helyszíneket. A technikai kivitelezést, megoldási lehetőségeket sokszor a gyerekek találták ki a gyűjteményünk során összeszedett „őszi kincsekkel” (kavicsok, levelek, természet).

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
– Körtegyűjtő – sündisznócska – társasjáték	– A bábozás technikájának gyakorlásával mozgás koordináció fejlesztése – Térérzékelés fejlesztése a bábozás során – A szerep átélésével, a mese mondanivalójával érzelmi nevelés – A mesélés légköriének tiszteltében tartása a társak által – Feladat tudat, feladat tartás, szabály tudat betartás, betartatás fejlesztése – Kudarc tűrő képességük fejlesztése, siker elfogadása és átélése – Közös játék örömeinek átélése – Percepció fejlesztése, szem-kéz koordináció, térlátás és térérzékelés. – Türelem, kitartás, figyelemkoncentráció	– Speciális kompetencia – Személyes kompetencia – Szociális kompetencia – Szociális kompetencia – Szociális kompetencia – Szociális kompetencia – Szociális kompetencia – Szociális kompetencia – Személyes kompetencia – Személyes kompetencia	A játéktevékenységek mindegyike a projekthez kötődik. Mivel már a végén járunk a feldolgozásnak, ezért igen gazdag a játékkészlet is. A projekthez kapcsolódó saját készítésű játékok nemcsak a változatosságot, a státuszváltás lehetőségét biztosítják, hanem a fejlesztési szintnek megfelelő differenciálást is. (A gyermekek is alkotnak szabályokat a játékokhoz!) Megelőző tevékenységek: – A vadasparkban megfigyeltük a medvét, sünt. Megbeszéltük az állatok mozgását, karakterét, táplálkozását, szokásait. – Sérdültünk az őszi erdőben. Megfigyeltük a fákat, bokrokat. Leveleket terméseket gyűjtöttünk. Préseltünk, barkácsoltunk ezekkel. Tapinós, érzékelős, memória játékokat játszottunk velük. – Megfigyeltük az őszi piacot, ahol zöldségeket és gyümölcsöket vásároltunk. Megkóstoltuk, szétválogattuk, feldolgoztuk őket. Barkácsoltunk belőlük és dűcöltünk velük

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
– Levelek termései – memóriajáték	– Egy más és saját testi épségének megővése – saját mozgás terének kontrollálásával – Vizuális és szeriális memóriajuk fejlesztése – Figyelem tartósság, kiválasztás, türelem fejlesztése – Verseny szellem alakítása, alkalmazkodó képesség – Kombinációs készség, logikus gondolkodás, kreativitás fejlesztése új szabály megalkotásával – Halmazképzés, bontás, számolás, elvevés, hozzáadás, logikai képességek fejlesztése – Érzelmek szabad átélésének lehetősége a csoport normák betartásával	– Szociális kompetencia – Speciális kompetencia – Kognitív kompetencia – Szociális kompetencia – Kognitív kompetencia – Szociális kompetencia – Kognitív kompetencia – Személyes kompetencia	A memória játék bevezetésénél fokozatosan törekedtünk. Addig csak egy sorozattal játszottunk, amíg a gyerekek biztonsággal fel nem ismerték a különböző fák leveleit és termésait. Ezután tettük hozzá a többi kártyalapot is. Néhány nap után azok a gyerekek, akik megkedvelték ezt a játékot saját maguk alkotta szabályok szerint is játszottak. (Pl.: Azonos termések, illetve azonos levelek is lehetnek párok, azonos levél– azonos termés.) Az almás társasjáték előzménye a színe naponkénti tevékenység az almával.. Gyakran készítettünk gyümölcs salátát, almás süteményt. A gyerekek az általuk hozott gyümölccsel sokszor játszottak játékokban. (Pl.: piacos játék, érzékelős játék.) Szabadidős ábrázolásról más figurákat barkácsoltak almából.

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
– Őszi fáról hull a levél – ügyességi társasjáték	– Vizuális észlelés – szín, forma felismerés – Türelem, kitartás, figyelem koncentráció – Percepció fejlesztése, szem – kézkoordináció – Memóriák térbeli érzékelése – Kudarctűrő képesség fejlesztése, siker elfogadása és átélése	– Speciális kompetencia – Személyes kompetencia – Speciális kompetencia – Kognitív kompetencia – Személyes kompetencia	Mindennap követjük az időjárásból az időjárás változásait is. Udvari játékok és séák alkalmazásával folyamatosan figyeljük a fák koronáját. Rengeteg levelet gyűjtünk, lepréljük, levélkoszorút fontunk. Sokszor gyönyörködünk közösen az ablakban állva a fák az ágaknak hajladozásában, a lombok hullásában.
Sündisznócska tiúkéi – díszítés „sübbázó” technikával	– Percepció fejlesztése, finom motorika, szem – kézkoordináció – Kitartás, feladatirányítás, figyelem tartósság	– Személyes kompetencia – Kognitív kompetencia	A csoport kedvelt tevékenysége a szabadidős ábrázolás, barkácsolás. Örömmel próbálkoznak új technikákkal. Sokszor készítenek ajándékokat, apró meglepetést egymásnak és a felnőtteknek. Természetes számukra egymás munkájának elismerése, megköszönése és megőrzése.

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
Záróbeszélgetés: Hogyan éreztem magam? Mi volt a legkedveltebb tevékenységem?	– Segíthetőség a tevékenység és a kapcsolódó munkafolyamatok során – Esztétikai érzék fejlesztése, kreativitás az új technika megismerésével	– Szociális kompetencia – Speciális kompetencia	A nap zárásaként a gyerekek megosztják a nap során átélt érzelmeket, indokolták, melyik projekt tevékenység volt számukra a legkedveltebb. Önmaguk és egymás megismerése is fejlődik.
Hangulatvilla		Személyes és társas kompetenciák	

4. sz. műhely

A műhely neve

Saját fejlesztési programok műhely – óvodák

A működtetés célja

A játékon keresztül tanulás fejlesztésének lehetőségei.

Feladatai:

- Az intézményekben felhalmozott és már jól bevált szakmai ismeretek széles körű elterjesztésének érdekében műhelyfoglalkozások tartása.
- A már meglévő tudás, gyakorlat továbbfejlesztése az együttgondolkodás, az együtt tanulás lehetőségének kihasználásával.
- Az új pedagógiai módszerek, eszközök hatékony alkalmazása a gyakorlatban. Az intézmények közötti kapcsolatok erősítése.

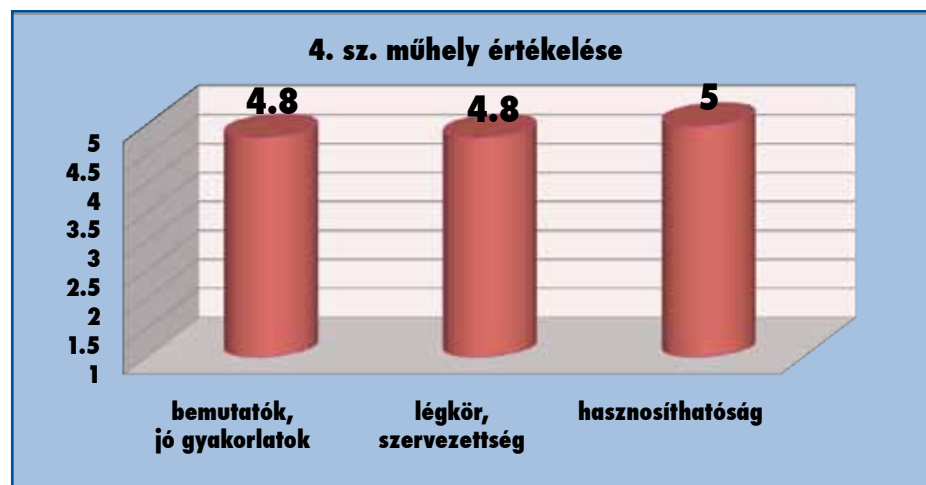
A műhely vezetője és tagjai

Név	beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Hepp Attiláné	intézményvezető	Makó	Csongrád	Újvárosi Óvoda
állandó tagok				
Gugolyáné Marosán Márta	intézményvezető	Gyula	Békés	Gyula Város Egyesített Óvoda Tagintézmény Galbácskerti Óvoda
Gulyás Ferencné	intézmény-egységvezető-helyettes	Nagybánhegyes	Békés megye	Teller Ede Általános Iskola
Borsiné Csontos Ilona	intézményvezető	Hódmezővásárhely	Csongrád	Megyei Jogú Város Önkormányzat Hermann Alice Óvoda
Vozárné Csontos Mária	intézményvezető	Balástya	Bács-Kiskun	BOKIT Munkács Mihály Ált. Isk. és Óvoda Tagintézménye
Pacsika Mária	intézményvezető	Orosháza	Békés	Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája
Szél Henriett	intézményvezető	Makó	Csongrád	Újvárosi Óvoda

A munkaterv

Téma - előadó	Helyszín
A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztésének lehetőségei Előadó: Szél Henriett	Újvárosi Óvoda Makó, Tulipán u. 40
Játékos idegen nyelvhez szoktatás Előadó: Pacsika Mária	Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája Orosháza, Lehel u. 23. sz.
Márton napi vigaszágok az ősz kincseivel" Előadó: Gugolyáné Marosán Márta	Gyula Város Egyesített Óvoda Tagintézmény Galbácskerti Óvoda Gyula, Temesvári út 27.
Anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése az óvodában Előadó: Hepp Attiláné	Újvárosi Óvoda Makó, Erdélyi P. u 8. sz.
Kooperatív módszerek – együttműködésen alapuló játékok Előadó: Vozárné Csontos Mária	BOKIT Munkács Mihály Ált. Isk. és Óvoda Tagintézménye Balástya, Széchenyi 3.
Komplex környezeti tevékenységek, környezeti programunk bemutatása. Előadó: Borsiné Csontos Ilona	Megyei Jogú Város Önkormányzat Hermann Alice Óvoda , Hódmezővásárhely, Pál u. 54.
Népi hagyományaink a mindennapjainkban Előadó: Gulyás Ferencné	Teller Ede Általános Iskola Nagybánhegyes, Kossuth u. 55.

A 4. sz. műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

Újvárosi Óvoda – Makó, Erdélyi püspök utcai épület – kiscsoport

Nevelési terület: Anyanyelvi nevelés

Címe: Finomságok – „Süssünk, főzzünk”

Cél: a gyermekek eltérő fejlettségéhez igazodóan az érdeklődés felkeltése és fenntartása; a beszédaktivitás fokozása, nyelvi és kommunikációs képességek kibontakoztatása; a beszédhanghallás, beszédészlelés, beszédértés fejlesztése változatos módszerekkel, tevékenységformákkal, spontán beszédhelyzetekkel; a beszédgátlások oldása, aktív és passzív szókincs fejlesztése játékos szituációkban.

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
– Gyurmázás: galuska készítése csipkedéssel, tézsa nyújtása, szaggatása, díszítése.	– Ismerkedés új fogalmakkal, az alapelemek gyakorlásával. – Esztétikai érzék, kreativitás fejlesztése.	Személyes kompetencia Szociális kompetencia Nyelvi kommunikációs kompetencia	A kompetencia alapú programcsomag szerint a tűz témakörben járunk. Előzmények: – a tűz és ember kapcsolatának megismerése (tűzrakás, mézeskalácsbűvölés). – az élmények megbeszélése, festése, rajzolása, – gyurmázással ételek készítése. Cél: a mindennapi érzékelés, cselekedetés szavatolása, a gyermekek egyéni fejlettségéhez igazodóan az alapelemek (nyújtás, sodrás, szaggatás) megismerése.
– Mozgással egybekötött játékos mondókázás, ének.	– Hangsúly és ritmusérzék fejlesztése a mondókák, versek gyakorlásával.	Személyes kompetencia Szociális kompetencia	
(Tárbay Ede: Cipőstűt mondóka, Töröm, töröm a mákot, Süssünk, süssünk, Hosszú szárú galuská)			

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
- Babakönyhai szereplőket: főzőcske, terítés, vendéglátás, szülinapi ünnepség, babák etetése, altatása. Közben mozgással kísért éneklés, mondókázás (fente, baba; Ég a gyertya; Borsot főztem) - Céltott beszédfejlesztés, anyanyelvi szabályjáték a varázsszövegben: 1. Artikulációs mozgást ügyesítő gyakorlatok - Léggő gyakorlatok - Ajak, arcizom erősítése, - Nyelvgyakorlat	Szókincsfejlesztés sültés-főzés témakörben (pogácsa, galuska gáztűzhely, sütő, tepsi). Beszédelés fejlesztése – Mondatalkotási készség fejlesztése az élményekről való beszélgetés közben A verbális kommunikáció fejlesztése: kivárás, meghallgatás, beszédfigyelem alakítása Artikulációs tisztaság fejlesztése a hangok helyes formázásával. Beszédkészség fejlesztése, helyes kiejtésre szoktatás – egyéni gyakorlással. Mozgással összekötött hangutánzó gyakorlatokkal, a beszédhangok helyes ejtéséhez szükséges beszédszervi izmok ügyesítése Hallási figyelem fejlesztése – beszédhangok tudatos meghallásának kialakítása nyelvi játékokkal.	Nyelvi kommunikációs kompetencia Személyes kompetencia Nyelvi kommunikációs kompetencia Nyelvi kommunikációs kompetencia	Előzmények: – az óvodai könyvha lárogatása (dobja nélik fűzés közben, a sütőben illatozó mézes kalács); – a szülők segítségével „igazi” lábasok, fazekak, tepsi és egyéb főzéshez szükséges kelléke gyűjtése; – a gyermekek megismerése a főzéssel kapcsolatos alapszabályokkal, a tűz veszélyeivel és a tűzzel kapcsolatos fogalmakkal (parázs, láng, kemence, sütő). Beszédfejlesztés párbeszédes fordulatok gyakorlásával, utasítások öröklő követésével, kérdésekre adott helyes válaszoddással. A bátorítanabb gyermekek megszólaltatása, beszédlevegő felkeltése, a gálások oldása, bensőséges, adott légkör megteremtésével. A folyamatos beszéd fejlesztése az élmények beszédbe öntésével – A közös játék örömeinek átélése, élménygyűjtés. Léggőgyakorlatok: – „Tűzfűző sárkányok” – „Léggömbök”: arcifeltűzés, leeresztés, – gyertyaláng táncoltatása „P” hanggal, – „ Szerencsekerek pörgése” levegő kifújásával, – „Felhőske verseny” – pingponglabda fújása szívószállal, Ajak és arcizomgyakorlatok: – „Sír a baba, nevet a baba” – „Kiskard! nagykar! – mimikai játék állathangok utánzása Nyelvgyakorlat: „Manócska”

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
2. Hallási gyakorlatok beszédhanghatalmas hívóképpel (s-sz) – Hangoztatás – S", „SZ" hangok felismerése izoláltan – S", „SZ" hangok kihallása szóban		Nyelvi kommunikációs kompetencia Nyelvi kommunikációs kompetencia	Hangoztatás – „Sütkérező kigyók” – „Vonatolás” S", „SZ" hangok felismerése izoláltan – „Dudálj, ha hallod a vonat hangját!” – „Feküdj le, ha hallod a kigyó hangját!” S", „SZ" hangok kihallása szóban: „Képes lottó”
3. Levezető játék Felhőjárás		Szociális kompetencia	Feladatutdat, feladatirítás, szabálytudat, türelem, figyelem koncentráció kialakítása, erősítése

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

Újvárosi Óvoda - Makó, Erdélyi Püspök utcai épület – kiscsoport

A nevelési terület neve: Idegen nyelvi nevelés

A foglalkozás/projekt témája: FINOMSÁGOK - „SÜSSÜNK, FŐZZÜNK”

Cél: a gyermekek, német nyelv és kultúra iránti érdeklődésének felkeltése, a szociális magatartás és együttműködési készség fejlesztése, másság elfogadására nevelés, újdonság iránti nyitottság, gyermekek toleranciájának elmélyítése, élményekben gazdag idegen nyelvi tapasztalatgyűjtés, nyelvi készségek fejlesztése.

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
Gyurmázás: különböző színű sütemények készítése német nyelvi mondókázással egybekötve / Ujjtorna, Wo ist der Daumen/	A német nyelvi kommunikációs képességek alakítása, fejlesztése. Hallás utáni megértés az utasítások követésével, felírt kérdéseire való válaszadással, szükség esetén segítséggel.	Német nyelvi, kommunikációs kompetencia	Kísérő tevékenységek: manódis tevékenységet előkészítő német nyelvű versikével kísért kézműalkotás készítése a már ismert színek német nyelvű felelevenítése rövid kérdések segítségével /milyen színű, hol van, ez kék?/ A német nyelven használt utasítások egyértelműek, megértésüket nonverbális kommunikáció segíti /amit mondunk, mutajuk/.
Babakonyhai szerepjáték / sütés, főzés, szülinapi pozás/	Helyes magatartásformák kialakítása érzelmek felkeltése, önbizalom kialakítása, kreatív játékokra nevelés	Szociális kompetencia	Kísérő tevékenységek: – a babakonyhai szerepjáték közben új szavak megismerése / evőeszközök, finomságok nevei /, – az udvariassági formulák német nyelvű gyakorlása / köszönés, kérés, jó éjszát al, – a sikerélmény motivációs szerepének kihasználása.
Babaszobai szerepjáték /babák etetése, ringatása, altatása/	Német nyelvi beszédkésztség fejlesztése / passzív szókincs, aktív beszédforrások kialakítása, kifejtés gyakorlása /, idegen nyelvi emlékezet fejlesztése	Német nyelvi, kommunikációs kompetencia	A babák etetése közben a már ismert német dalok éneklése. A dalokat kísérő mozgások biztosítják a hallás utáni megértést és fejlesztik a vizuális megfigyelést.
Kiscsoport, nagykanál című szabályjáték eljátszása német utasításokkal.	Szabad választás az eszközök és a helyszín önkéntes kijelölésével	Kognitív kompetencia	A már ismert és kipróbált szabályjátékok között a színek nevének gyakorlása, számlálás német nyelven.

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
Értélem- és kéz- ügyesség fejlesztő szabadjátékok/ sipeszelés, szín- minő, szín kirakó, memória, párosító/	Percepció fejlesztése, szem- kézkoordináció, térítés és lértérkékelés fejlesztése..	Szociális kompetencia	Tevékenységek közötti óvodai programunk alapelve, hogy tevékenységeken keresztül fejlesztünk. A német nyelv tanulása az óvodai élet valamennyi tevékenységébe beágyazódik (mozgás, körjátékok, dramatizálás, ügyességfejlesztő munka)
Konstruáló tevé- kenység / háziállatoknak lakóhely kialakítása, elejtésük, rakosga- tások / :In dem Walde c. dal elnevelése moz- gással kísértve. /	Türelem, kitartás, figyelemkoncentráció erősítése.	Kognitív kompetencia	Kísérő tevékenységek: – építőjáték közben az ismert állatneveket gyakorolása, – német nyelvű mondókára az állathangok utánzása, – a magyar nyelven jól ismert Erdő szélén házlikó című dal német nyelvű énekelése, babbozás.
Kasper bábszínházi jelenete /bemutat- kozás, köszönet- párbeszéd éneklés, körjátékok, táncos mozgások/.	Emlékezet fejlesztése	Személyes kompetencia	A bátorlatnabb gyermekek megszólaltatása, beszédre ösztönzése, gátlások oldása a bábjátékon keresztül jól megvalósítható.
Dalok éneklése: Guten Tag Liebe Schwester Lapadu Kommt wir wollen	Beszédalkészítés fejlesztése, helyes kiejtésre szoktatás egyéni gyakorlással	Szociális kompetencia	A spontán alkalmak mellett a Kasper színházi szituációval kezdeményezett foglalkozásokon a gyermekek hívják elő ezt a kedves, magyarul nem értő bábfigurát . Aki játszan szeretne vele , német nyelven kell megszólaltatnia. A játszóház kereteit megteremtő bábszínház magában rejtje annak lehetőségét, hogy derűs közegben, izgalmas bábjáték során, szinte észrevétlenül bontakozzon ki a moivált nyelvtanulás.
	Beszédértés fejlesztése a párbeszédes fordulatok gyakorlásával , utasítások önálló követésével, kérdésekre adott helyes válaszadással.	Kognitív kompetencia	A Kasper bábszínházban alkalmazott nyelvyakorlási formák: – rövid párbeszédes fordulatok, – szóbeli utasítások követése mozgással, – pantomimjátékok, – körjátékok, – dalok, versek, mondókák.

5. sz. műhely

A műhely neve

Környező világ tevékeny megismerésének műhelye

A működtetés célja:

A fenntarthatóság pedagógiájának hatékony fejlesztése, a fejlesztés módszereinek többoldalú bemutatása. Ennek eredményeként bővül a műhely iskoláinak, óvodáinak, valamint a meghívott intézmények pedagógusainak módszertani repertoárja. Saját fejlesztéseik területén alkalmazhatják a megtanult eljárásokat. Pedagógiai innovációs eljárások megismerése, annak alkalmazása az ökoiskola és egyéb környezeti nevelési program alapján működő iskola, zöldóvoda, valamint a meghívott intézmények gyakorlatában.

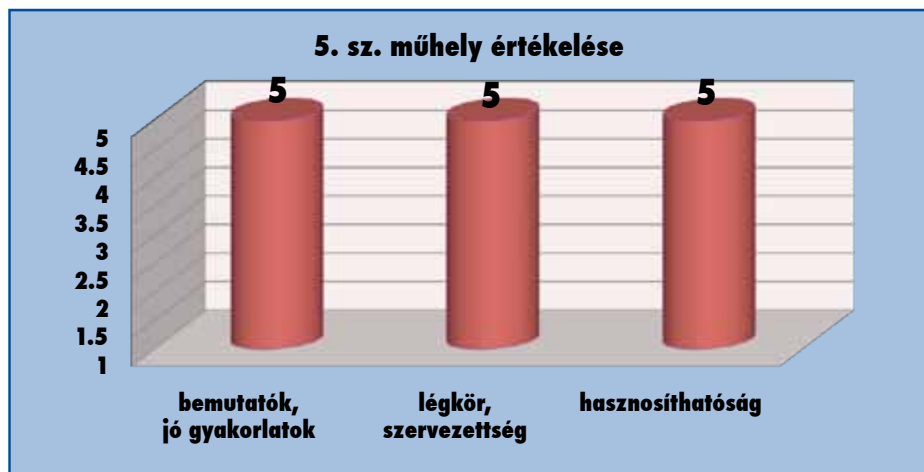
A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Nagyné Bernschütz Judit	tagintézmény vezető helyettes	Baja	Bács-Kiskun	Újvárosi ÁMK Felsővárosi Tagintézménye
állandó tagok				
Makida Lászlóné	munkaközösség-vezető, környezeti nevelő	Baja	Bács-Kiskun	ÚÁMK Óvodája
Iván Zsuzsanna	igazgató	Algyő	Csongrád	Algyői Általános Iskola
Walterné Böngyik Terézia	környezeti nevelés városi munkaközösség-vezető	Hódmezővásárhely	Csongrád	Szent István Általános Iskola
Klein Ibolya	munka-közösség vezető	Kecskemét	Bács-Kiskun	Corvina Óvoda és Általános Iskola Ifjúság Úti Óvodája
Saly Erika	módszertani munka-csoport vezetője	Déaványa	Békés megye	ÁMK Ványai Ambrus Általános Iskola
Herr Attiláné	munkaközösség vezető	Kiskőrös	Bács-Kiskun	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye

A munkaterv

Téma – előadó	Helyszín
Az ÖKOISKOLA cím kritériumrendszerének megvalósítása; A projektpedagógia megvalósítása a napközis szabadidős tevékenységekben „Újra együtt” c. projektzáró rendezvény, napközis nevelők Előadó: Pallagi Anna (napközis munkaközösség-vezető)	Algyői Általános Iskola alsó tagozat, ún. „Zöld iskola” épülete Algyő, Kosárfonó u. 16.
Tanösvény program a természet zöldtantermében Bemutató foglalkozások Előadók: Walterné Böngyik Terézia, Szabóné Tanács Valéria, Katona Imréné, Béresné Kotymán Erzsébet	Szent István Általános Iskola és a Téglaágyári kubikok Hódmezővásárhely, Szent István u. 75.
Hulladék-projekt: „Másnak szemét, nekünk játék” – a bemutató foglalkozást vezeti: Klein Ibolya – munkaközösség-vezető Zöld jeles napok ünneplése a szülők bevonásával óvodánkban – prezentáció Előadó: Klein Ibolya	Ifjúság Úti Óvoda Kecskemét, Ifjúság útja 1-3.
Tanórai projekt: Globalizáció diákkonferencia a 9. osztály bemutatásában Terápiák az ÖKO szemlélet tükrében Tibeti hangtál, só- és szinterápia Bemutató foglalkozások: Bányásziné Lukács Margit, Rákóczi Gyuláné Előadó: Herl Attiláné	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye Kiskőrös, Hríz Mária u. 2/1.
Mese és anyanyelvi játékok a környezeti nevelés szolgálatában 1. Bemutató foglalkozás, elemzés: A környezeti nevelés és a mese kapcsolata Előadó: Makida Lászlóné	ÚÁMK Óvoda Baja, Oltványi u. 14.
„A teljesség felé” – projektzáró drámajáték a 6. osztállyal A környezeti nevelés és a drámapedagógia Előadó: Vidéki Péter „Gaia-projekt” – jó gyakorlat bemutatása Előadó: Németh Nikolett	ÚÁMK Felsővárosi Tagintézmény Baja, Flórián u. 20-24.
„A Zöldszíves iskola rejtelsei – mindennapi örömeink” Környezeti nevelés zöldszíves lélekkel a hétköznapiakban 1. Bemutató és vetítéssel egybekötött előadás Előadó: Saly Erika és a tanítványok 2. Séta zöldszíves lélekkel Victor András „nyomán” 3. Tapasztalatcsere, eredmények, műhelymunkák összegzése, felkészülés a zárókonferenciára Előadó: Nagyné Bernschütz Judit, valamennyi műhelytag	ÁMK Ványai Ambrus Általános Iskola, Zöldszíves környezeti nevelési telephely Déaványa, Kossuth utca 11.

Az 5. sz. műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

Corvina Óvoda és Általános Iskola Ifjúság Úti Óvodája – Kecskemét

A nevelési terület neve: Külső világ tevékeny megismerése

A foglalkozás/projekt témája: „Másnak szemét, nekünk gyerekjáték” – Hulladék-projekt (2010. nov. 25.)

Cél: gyermekek felé: a csoportban már egy éve jól működő szelektív gyűjtősziget felújítása, másrészt Todor manó számára házat kellett építeni, hogy legyen mibe beköltöznie a kis manónak (projekt produktum); pedagógiai cél: ismerkedés a szelektív hulladékgyűjtő konténerek színeivel, változatos körülmények között játékos gyakorlás.

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
Szabad játékidőben: Társasjáték	– gondolkodás, észlelés, számolás – szabálytudat – türelem, kitartás, önfegyelm – együttműködés, elfogadás – közös játék örömeinek átélése	– Kognitív kompetencia – Személyes kompetencia – Szociális kompetencia – Speciális kompetenciák – Kognitív kompetencia	A projekt témájához illő életszerű helyzetek létrehozása. A hulladékprojekt a Vásárlói szokások – ballás játék – projekthez után követte, ahhoz szervesen illeszkedett, hisz vásárlásaink során sok-sok hulladékot „termelünk” – és fontos, hogy azokat anyagfajták szerint külön gyűjtsük. Todor manó a Nagy Terv Ifjúsági Természeti és Környezetvédelmi Program kabalfigurája. Alapmeséje heti tevékenységünk nyitóélménye lett, s Todor levélben tájékoztatta a gyerekeket arról, milyen „fontos feladatok” kell teljesíteniük ahhoz, hogy pénteken „álóban” is megjelenjen és beköltözzön hozzájuk. A gyerekeket jól ösztönözte a mesefigura, s másnap már reggel kéreztük: „Milyen feladatot ad Todor?” A feladatok sikeres megoldása vezette a bábú összerakásához. A szabad játékidő tevékenységei mind azt segítették, hogy a gyerekek változatos módon találkozzanak a gyűjtőkonténerek színeivel. Szeretik a színeket és a társasjátékot. A megadott játék előnye, hogy nincs egyéni győzelem, csak akkor nyelünk, ha minden hulladék a megfelelő konténerbe kerül, s tiszta lesz a környezetünk. Ezért bármikor újra lehet kezdeni, vagy egymásnak át lehet adni a játék folytatásának lehetőségét.
Todoros színezők	– finommotorika, kézügyesség – szemkéz koordináció – ceruzafogás – feladat tudat, feladatirányítás	– Személyes kompetencia – Szociális kompetencia – Speciális kompetenciák	A valós tevékenységekben is a környezettudatos magatartást kell erősíteni. Mi pl. a csoportunkban már egy éve kiakasztunk egy szelektív hulladékgyűjtőszigetet, ahol a nap folyamán keletkező papír-, műanyag és üveghulladékot tesszük. Van gyűjtőedényünk a komposztálható dolognak és külön tálca a zöldhulladékhoz. A gyűjtőedények mellett a gyerekeknek meg kell adni a megfelelő színt, amit később használnak fel a felmosáshoz vagy a virágok locsolásához. A projektben a gyűjtősziget felújítása célként szerepelt. Saját szerveződéssel csoportokban újrafestették a dobozokat, montázsolt képeket készítettek a környék azonosítás érdekében, s kerített fűzet, hogy körbekerülhessük a gyűjtőhelyet. Jól megvalósult az öndifferenciálás. A kerítésfűzési feladatot csak a nagyobbak választották, hiszen erő, figyelem, szabálykövetés, türelem és kitartás kell hozzá. Párban dolgoztak, segítettek egymásnak. A kisebbek a vesszők előkészítésében tevékenykedtek: a nyers vesszőt a leveleket kellett lehúzni, s ekkor azt is megbeszéltek, hogy a munka közben keletkező levelehulladékot hova kell tenni (komposztálni).
Szabad játékidőben: Kerítésfűzés a gyűjtősziget köré fűzvezzéből	– finom motorika – észlelés, figyelem, gondolkodás – kudarctűrő, kitartás – együttműködés	– Személyes kompetencia – Szociális kompetencia – Speciális kompetenciák	Fontos, hogy a szervezett projektjeink produktumának használatát és funkcióját legyen, hogy a gyermekek már a projekt kezdetekor tisztában legyenek a céllal, ezzel is segítjük a megvalósítás tudatosságát.
Montázsolt kép a gyűjtőedényekre	– gondolkodás, megfigyelés – finommotorika – feladatirányítás, figyelemkoncentráció	– Személyes kompetencia – Szociális kompetencia – Speciális kompetenciák	

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
Szervezett tevékenységek:	- Közös játék örömeinek átélése - Percepció fejlesztése, - szem- kéztábkordináció, - térdelés és térérzékelés. - egyensúlyozás, erőnlét, ügyesség	- Személyes kompetencia	Az óvodás gyerekeknek lételem a mozgás, ezért gyakran beépítjük a kezdeményezések folyamába a mozgásos játékokat. Ez alkalommal a mindennapos torna minijátékra végeztük a gyakorlatokat: minden mozgásformát a hulladékokkal hoztunk kapcsolatba (szelaktív konténerek színei, kukorítás...). A végén egy kosárból valós hulladékokat öntöttünk a szőnyegre a következő tevékenység megkezdéséhez. Óvodánkban már évek óta szelaktíven gyűjtjük a hulladékokat a szolgáltatótól kapott kisebb és nagyobb konténerekbe. A papír, a műanyag és üveg elkülönített gyűjtésébe a szülőket, a családokat is bevonjuk. Rendszeresen elsődünk a környéken található gyűjtőszigetekre is, s ott a magunkkal vitt hulladékokat a megfelelő konténerekbe helyezzük. Ezeket a valós élményeket dolgozzuk fel a játékaink során. A kiontított hulladékok szétválogatása közben matematikai összefüggéseket (több-kevesebb, alacsonyabb-magyasabb, könnyű-neheze...) figyelünk meg. Megkülönböztetjük a különböző anyagú tárgjak hangját is csukott szemmel. A tevékenység közben olyan praktikus ismeretek is felszínre jöttek, hogy helytakarékosság miatt a műanyagpalackokat, papírdobozokat össze kell lapítani, hogy csak tisztára mosottan lehet beledobni őket a konténerekbe, hogy a fémkupakokat le kell venni... Kakuktojásként megmaradtak a fémdobozok és az italdobozok is (vgyes anyagú összetételük miatt nem lehet egyik konténerekbe sem belehelyezni). Ez vezetett át a következő feladatsorhoz: vajon mit tudnánk belőlük készíteni?
Beszélgetés	- Feladattudat, feladatirítás, - szabálytudat betartás, betartatás - Türelem, kitartás, - figyelemkoncentráció	- Szociális kompetencia - Kognitív kompetencia - Nyelvi kommunikációs kompetencia	
	- beszédértés, beszédfigyelem - kapcsolattartás - emlékezet, gondolkodás - figyelem - képzelet, kreativitás	- Személyes kompetencia - Speciális kompetencia - Szociális kompetencia	
Dobozfestés	- Esztétikai érzék fejlesztése, - kreativitás - finommotorika, kézügyesség - szemkéz koordináció - vizuális képesség - feladattudat		

Mese Tódról – A találkozás

Vége! Véget ért a tanév! Lackó szaporán szedte lábait hazafelé menet és csillogott a szeme, a szája felért csaknem a füléig. Olyan gyorsan futott, hogy egyszer el is esett egy kátyúban, és meghorzsolódott a térde. Na, de ki foglalkozik a vakáció első óráiban holmi térdfájással? Ezután azért kicsit lassabb tempóban sietett a lakásukhoz, lábával egy elhullajtott sörös dobozt rugdosva. Egy lakótelepi tízemeletes ház nyolcadik emeletén lakott. Szeretett odáig felballagni, ugyanis - be kell vallani – félt a lifttől. Ez most sem volt másként. Felbotorkált a lakásukig, kicsit lihegve kinyitotta az ajtót. A szülei már várták és egy remek hírral fogadták, amitől Lackó még inkább felderült. Bizony, pedig már eddig is nagyon jókedvű volt. Hogy miért lett még boldogabb? Mert megtudta, hogy meglátogathatja a nagymamáját, aki Finnországban él. Lackó szerint a nagymama mindig kedves, mindig mosolyog, finom palacsintát készít, érdekes képeket mutat hófehér tájakról, hatalmas rénszarvasokról, és sokkal jobb meséket mond, mint Anya, de ezt nem mondta ki nyíltan, nehogy megbántsa Anyát. Várta a találkozást Frida mamával, az indulásig azonban fíz végtelenül hosszú napot kellett várnia. Számolgatta a napokat, türelmetlen volt, alig fért a bőrébe. Már a barátai is elutaztak. A kishúgával nem lehetett autózni, de ami még ennél is rosszabb volt, állandóan sírt. Rém lassan telt az idő...

Na, de egyszer csak elérkezett a Nagy Nap. Apával repülőre szálltak, lebegtek a fodros felhők között, kémlelték a fenséges hegyeket, a városok fényeit és a gyárak füstjeit. Jó volt utazni. A repülőtéren a nagymama már várta őket. Meg is ölelte unokáját és kezébe nyomott egy cukorkát, rénszarvas alakút. Hazáig sétáltak. Finnország tiszta volt, a házikói hangulatosnak tűntek Tetszett Lackónak. Csak az zavarta, hogy össze-vissza hablatyoltak körülötte az emberek, amiből semmit nem értett. A mama háza hatalmas volt, sárga színű és nagy kertjében jókat lehetett játszani. Lackó ugrándozott, járt-kelt, virágokat szaglászott, fára mászott, bebújt a fenyő alá, kergette a foltos kiscicát, homokból várat készített és még ki tudja, mit mindent csinált. Lackó érdekesnek találta, hogy a kapu mellett állt néhány nagy doboz, s mindegyiken más és más matrica. Ezeket Lackó nem tudta lehúzni, bármennyire is próbálkozott. Minden egyes dobozban hasonló tárgyak sorakoztak. Lackó ezt nem igazán értette, de annyira nem is érdekelte, inkább foglalkozott a pöttyös labdájával.

Egyik nap égszakadás volt, az ereszből csak csurgott, csurgott a víz, szomorú volt a mennybolt, ugyanígy a kisiú is, hiszen nem engedték ki játszani. Mit tehetett hát? Elindult felfedező útra a nagy házban. Felnézett a sötét, poros padlásra. Már régen takaríthatták ki. Látott régi fekete-fehér fényképeket, óriási lezárt ládákat, mindenféle lim-lomot, kacatokat, bársonyos ruhákat, mókás jelmezeket, korcsolyát, kettétört biciklit, csavarhúzó, kalapácsot, szögeket, babákat, mackót, manót, autókat. Volt mit szemügyre venni! Annyira lekötötte a sok csecsebecse, hogy alig hallotta a mama hívását. Az ebéd elkészült, le kellett mennie. Mindent jóízűen megevett, ezért kapott édességet is. Hamar behabzsolta. A papírja, bumm, bele a kukába. Később almalevet ivott, annak a flakonja is, bumm, a szemetesben kötött ki. Reggel a csoki papírját látta a kapu melletti dobozban az udvaron. Jé, az almaleves üveg egy másikban volt. Pedig nem is oda dobta ki! Mászor is előfordult már, hogy eltűntek a kukából a dolgok. Lackó furcsállta ezt. Csakis valami hókuszpókusz lehet! Vagy lábat növesztettek a szemetek és a kapuhoz somfordáltak? Mi lehet ez az egész? Lackó törte a fejét. Egy képeskönyvet is felcsapott, hátha talál rá

választ. De nem talált. Egyre többször dobott ki a kukába hulladékot, de reggelre üresen állt a szemetes.

„Nem szeret engem a szemét. Biztos ez az oka”- vélekedett Lackó és ennek nem örült, mert szerette volna, ha mindenki szereti őt. Nem értette, mivel bántotta meg a szemetet. Töprengött, töprengött...

Hajnalban álmosan nyitotta ki a szemeit. Nagyon meglepődött: egy barátságos, zöld sipkás, narancssárga pólós és nadrágos manó mosolygott rá, akit pár nappal ezelőtt már látott ugyan a padláson, de játékmánónak gondolta, nem igazinak. Lackó kicsit megijedt, meg se mukkant, de nem is lett volna rá ideje, mert a vendége azonnal megszólalt: „Tódor vagyok. Ugye barátok leszünk? Bizonyára láttad, hogy a szemétkupacodnak hűlt helye minden reggel. Nos, erről én tehetek. Gyere!” – azzal kirángatta Lackót az ágyból, aki kíváncsian követte.

Kézen fogva mentek ki a kapuhoz, a dobozokig meg sem álltak. „Mit akarhat Tódor ezekkel a dobozokkal?” - gondolkodott a kisfiú. Hamar megkapta a választ.

- Ezek a szelektív hulladékgyűjtők.- magyarázta a manó. - Ide kell külön-külön, azaz szelektíven gyűjteni a szemetet.

Tódor részletesen elmagyarázta Lackónak a szelektív hulladékgyűjtés csinját-bínját. Erről a kisfiú odahaza még nem nagyon hallott. Tódor minden nap szétválogatta Lackó kukájának tartalmát: külön rakta a papírt, a műanyagot, a fémeket és az üveget.

Ezek után már Lackó is képes volt erre, és nem mulasztotta el sohasem, hogy szétválogassa a szemetét.

Örömmel tette, mert Tódor elmagyarázta neki, hogy a kiürült palackok, a különböző papírok, cetlik és még sok más anyag újból felhasználható lesz, ha külön rakja őket. Így ez valójában nem is szemét. Nem kell a szemételepen kikötniük ezeknek a hulladékoknak és kevesebb szeméttel kell az embereknek elbánniuk, hiszen az még fölhasználható újból és újból. Ráadásul a lakótelepi házak szemétkupacodja is kevésbé megerhelte, ha nem teszünk oda mindent. Így könnyebben bele lehet tuszkolni a nagy zsák szemetet, és nem kell percekig azzal vacakolni, hogy nem tudjuk lezárni a kuka fedelét. Már ha történetesen nekünk kell levinni a zsákot és nem a testvérünknek. Így talán kevésbé húzzuk a szánkat, hisz hamarabb végzünk és folytathatjuk a játékot, amit emiatt meg kellett szakítanunk.

Tódor és Lackó jó barátok lettek. A kisfiú sok mindent megtudott a manóról: Tódor szeretné, ha a lakótelepen is külön gyűjtenék a szemetet Lackóék. A manó arra törekszik, hogy a lakótelep is és az egész Föld tiszta legyen, és szebbé váljon, hogy friss levegő legyen mindenütt, és az emberek vigyázzanak a környezetükre. Mert bizony gondolni kell a jövőre, hiszen ez a MI gyönyörű Földünk, tehát NEKÜNK is kell rá vigyázni. MINDENKINEK, és a MINDENKIBE mindenki beletartozik kivétel nélkül. Ezt azonban sokan nem látják be, vagy nem akarják belátni. Tódornak az az álma, hogy kicsiktől a nagyokig mindenki óvja a Földünket. Lackó hallgatta Tódor álmait, lelkesedését és mindez nagyon tetszett neki. Ezentúl segített Tódornak felszedni az elhullajtott csikkeket, csokipapírokat az utcákon, s hogy jobban menjen a munka, közben hamiskás hangjukkal vidáman énekeltek.

Ám volt Frida mama utcájában egy kisfiú, aki kinevette Lackót. A kisfiú szívből utált minden rendet és szépséget maga körül. Látta, hogy mit csinál nap mint nap Lackó, és kicsit csodálkozva nézte, ahogyan az magában beszél és dudorászik, nem látta, hogy Lackó nincs egyedül. Direkt elhajigált egy tucat szemetet az utcán, hogy Lackónak legyen

dolga. Mikor újra tiszta lett az utca, a kisfiú előről kezdte a szemetelést és kárörvendve nevetett. Ez többször is megismétlődött. A manó és Lackó megharagudott a gyerekre. Megelégtették a viselkedését, ezért szövetkezni kezdtek az utcabéli szemetesekkel, akik szintén szidták a fiút, mert mindig megtépázta a szemetes zacskójukat, sőt néha még beléjük is rúgott. A kukák, a zacskók, Lackó és Tódor mind úgy érezték, hogy valamit tenni kell, ez így nem mehet tovább. Körbeálltak és sugdolózni kezdtek...

Másnap Tódor és Lackó megint elindult szokásos útjára a városba, hogy tisztává tegye a közterületeket. Hazafelé jövet összetalálkoztak a rondán vigyorgó fiúval, aki természetesen már megint eldobált néhány szemetet. Ha másért nem, már csak azért is, hogy egy nap se múljon el e nélkül. No, hajolgathatott megint Tódor és Lackó is... Na, de ez csak figyelem elterelés volt, mert a fiú Lackót bámulta és nem vette észre, hogy körbe veszik őt a helyi kukák. Mikor észbe kapott, már késő volt, és nem tudott kiszabadulni a kukák csapdájából. Már nem vigyorgott. Gyors mozdulattal az összes kukából egyszerre ugrottak ki a megbántott szemeteszákok és ráborították tartalmukat a gyerekre. A fiú bűzlött, ragadt, retkes lett, undorító látványt nyújtott. Szégyenkezve kikullogott két kuka között és aztán gyorsan berohant a házukba. Tódor pedig rövest visszahókuszpókuszolta a kiöntött hulladékokat a helyükre: ami a szelektív hulladékgyűjtőbe volt való, azt oda, a többi a hagyományos szemetes zacskókba. A kukák, a szemetes zacskók, Tódor és Lackó mind egymásra kacintottak, mosolyogtak, majd pacsit adtak egymásnak, és elbúcsúztak. A kukák visszaálltak eredeti helyükre, Lackóék pedig hazamentek. A móresre tanított fiú ezentúl jól viselkedett és nagyon meglepődött, amikor ő is meglátta a manót. Tódort ugyanis csak az láthatja, aki szereti a környezetét és vigyáz is rá. Aki elutasítja a világ szépségeit, azelőtt láthatatlan marad.

Lackó szinte minden idejét Tódorral töltötte. Szeretett vele lenni és büszke volt arra, hogy a barátja lehet.

A nyaralás alatt elválaszthatatlanok voltak, így a kisfiú visszautazásakor a manó úgy döntött, vele tart.

- Magyarországon is szükség van a szövetségünkre, ugye? - kérdezte a kisfiút, és már be is ugrott a bőröndbe.

Ti már találkoztatok a zöld kalapos, vidám és környezettudatos manóval, Tódorral?

A műhely neve

Környező világ tévékeny megismerésének műhelye

Helyszín: ÚÁMK Felsővárosi Tagintézmény

Időpont: 2011. február 14.

Tanít: Stalter Krisztina

Évfolyam: 6. évfolyam

Témakör: GAIA*

Három hetet meghaladó – környezetvédelmi – projekt

[* Gaia: Olyan három hetet meghaladó környezetvédelmi projekt a hatodik évfolyamon, amely a természetismeret, magyar nyelv és irodalom, matematika, informatika, ének-zene, rajz és vizuális kultúra és technika tantárgyakban egyaránt megjelenik egymást segítve. A feladatokat a négy őselem köré szerveződnék: föld-, víz-, levegő-, tűzcsoportokat alkotva.]

NAT-hoz kapcsolódás: Művészetek – vizuális nevelés

Képességfejlesztési fókuszok:

- megismerő- és befogadóképesség: közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás,
- kommunikáció;
- kreativitás, alkotóképesség, problémamegoldó képesség fejlesztése;
- önismeret, önértékelés, önszabályozás.

Kompetenciaterületek:

- esztétikai-művészeti tudatosság, vizuális kifejezőkészség művészeti kreativitás, kompozíciós képességek, művészeti kreativitás;
- természettudományos kompetencia: Gondolkodási képességek (ismeretszerzés, megismerés, lényegkiemelés, ok-okozati összefüggések, összegzés, összehasonlítás, logikai képességek), tudásszerző képességek, tanulási képességek
- Anyanyelvi kommunikáció: Kommunikáció képességek (verbális kommunikáció, vizuális kommunikáció: vizuális nyelv, figyelemfelkeltés)
- Szociális kompetencia: együttműködési képességek, toleranciára nevelés, támogató magatartás, felelősségvállalás, tervezési-szervezési képességek

Időtartam: 1 x 45 perc

Cím: Környezetvédelmi plakátok készítése

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolás, előkészítés	A.) Előkészítés: 1. Heterogén csoportok létrehozása A négy őselemhez kapcsolódva föld, víz, tűz, levegő csoport létrehozása a projekt elején, az órát megelőzően. 2. Előzetes ismeretek, környezetvédelmi problémák összegyűjtése Más tantárgyak együttes bevonásával a környezetvédelem színtereinek a feltérképezése, a környezetszennyezés főbb csoportjainak jellemzői, megoldási javaslatok, beszélgetés, ötletelés. - föld - víz - levegő - tűz B.) Ráhangolódás: - Iskolánk öko-blogján http://zoldfulvek.blogspot.com/ lévő videó megtekintése „Globális felmelegedés”- az ember saját Földjét lehelletlenül el, ezáltal saját életét is.	információgyűjtés jelenségek elemzése kritikai gondolkodás fejlesztése véleménynyilvánítás problémamegoldó képesség fejlesztése környezetvédelmi szemlélet fejlesztése	egész osztály a csoportok témája differenciált a csoporton belül egy csoportvezető: - önálló munkára képes, - irányítási képes, - felelősségeljes attitűd, - megbízhatóság (pedagógus választása)	frontális munkaforma differenciált csoport- munka:4 tagú heterogén csoportok	szemléltetés megbeszélés feldolgozás ismeretközlés	környezet- védelmi szövegek, videók más tanár- gyak - koncentráció

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka-formák	Módszerek	
	A környezetvédelmi problémák fontosságára való ráhangolódás Környezetvédelmi szemlélet fejlesztése A sajtót és társak figyelmének felkeltése: „ Bármí történik a Földdel, a Föld fiaival történik ”	induktív-deduktív gondolkodás környezetvédelmi szemlélet fejlesztése	egész osztály	IKT használat egyéni munka	szemléltetés bemutató magyarázat kérdés-felelet	videó http:// zoldfulvek. blogspot. com/ 2010_09_01 _archive.html „globális felmelegedés” projektor
II. Az új tartalom feldolgozása	A.) ISMERETEK 1. A plakát rövid története - Már a rómaiaknál a főtereken volt egy lemeszelt fal, ahova a fontos, hivatalos információtartókat festették („album”) - A színházi előadások és cirkuszos plakátjaiknak őse szintén már ebben a korban megfigyelhetők - A könyvnyomtatás feltalálása után (1450) a sokszorosítás már könnyebb volt - Mai napig rengegeg politikai, kulturális, reklám célú plakát létezik a kis méretűtől a multiplakátig	ismeretközlés ismeretszerzés beszélgetés rendszerzés figyelem, koncentráció-képesség	egész osztály egész osztály	frontális osztálymunka	magyarázat	az ismeretek PowerPoint vetítéssel történi megjelölése

	2. Plakátok megfigyelése, véleményalkotás Három előre kiválasztott plakát megfigyelése Mi fogott meg egy-egy plakáton? (szín, ötlet, elhelyezés...) 3. A plakát szerepe Milyen a jó plakát? Érdeklődést felkeltő A plakát figyelemfelhívó szerepe „ A jó plakátot nem olvassák, nem nézik, hanem csupán megpillantják. ” /Ernst Grawald/ 4. A jó plakát „szabályai” - szlogen „ felmondat ” ötletes, frappáns, rövid, lényegkiemelő - szín kontrasztok, hasányak, figyelemfelkeltők - betű és forma jól láthatóság, összhang a kép és a szöveg között kifejezőerő - egyszerűsítés egyszerű és érthető képi ábrázolás lényegkiemelés - ötletesség meghökkenítő, kreatív megoldások	megfigyelés összehasonlítás lényegkiemelés véleményalkotás lényegkiemelés Összefüggések feltárása Értelmezés	A csoportok vezetői megkapják a kulcsszavakat (szlogen, szín, betű & forma, egyszerűsítés, ötletesség), segítségükkel közösen értelmezzük azokat Diff.: önálló szövegértelmezés, kreatív gondolkodás alapján	frontális osztálymunka egyéni munka	beszélgetés magyarázat felkészítés beszélgetés ÖSSZEZÉS	-Magyar plakát Osiris Kiadó, 2006 -Reklámplakátok -Környezetvédelmi plakátok lapokon a „szabályok”: szlogen, szín, betű & forma, egyszerűsítés, ötletesség A lapok az egyes csoportoknál maradnak
--	---	---	---	--	--	--

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munkaformák	Módszerek	
	IV. Tűz csoport - A tűz, mint élető elem A tűz, mint pusztító erő Erdőtüzek Nap energiája Ózonlyuk - A probléma vizuális eszközökkel való egyszerűsített, öleletes megjelenítése - Megfelelő szlogen választása, a betű és forma megfeleltetése - Tervezés után a kifejező színek kiválasztása, alkalmazása - Elhelyezés, elrendezés, kiemelés - Pontosság, igényességre, aprólékoságra való törekvés - KIFEJEZŐ PLAKÁT LÉTREHOZÁSA d.) Folyamatos önellenzés, javítás Szempont: A plakát aktuális állapota megfelele a „jó plakát szabályai”-nak?	Induktív-deduktív gondolkodás fejlesztése Redukció Vizuális kommunikáció Együttműködés Kooperáció Véleménynyilvánítás Kreatív alkotás Önellenzés Önellenzés, önkritika, tervmódosítás, elemzés	egész osztály egész osztály		beszélgetés vita ellenzés alkotás ellenzés	

III. Ellenzés	Folyamatos az egész óra folyamán a pedagógus és a diákok által - alkotás, részvétel- (saját munka és a csoport munkájának az ellenzése)	önellenzés önkritika vélemény nyilvánítás		csoportos és egyéni munka	ellenzés	A kész plakátok felhelyezése a táblára, kiállítás létrehozása
IV. Értékelés	A.) Az alkotás értékelése - önértékelés (egyen, csoport) - csoporton belüli egymás értékelés - tanári értékelés Értékelés: Az óra elején megfogalmazott szempontok (a „jó plakát szabályai”) szerint + B.) A csoportmunka értékelése A közös munka, aktivitás, magatartás, önállóság, együttműködés értékelése + C.) A plakát életre kel Készítve: más közösségek, az iskola más tanulócsoportja általi értékelése; a plakát hatása; a plakát kiállítása az iskola folyosóján.	véleményalkotás fejlesztése önismeret, önkritika érvelés prezentálás		csoport és egyéni munka	megbeszélés; kérdés-felelet; érvelés kiállítás	Értékelési szempontok: szlogen, szín, betű & forma, egyszerűsítés, ötletesség FIGYELM-FELKELTÉS

6. sz. műhely

A műhely neve

Játékos tanulásba ágyazott képességfejlesztés műhely – óvodák

A működtetés célja

A különböző nevelési gyakorlatokban megvalósuló játékos tevékenységekre épülő képességfejlesztés lehetőségeinek és az óvodák módszertani kultúrájának megismerésével az egymástól való tanulás lehetőségének megteremtése, a saját nevelési gyakorlatok, módszerek, eszközök, innovációk továbbfejlesztése.

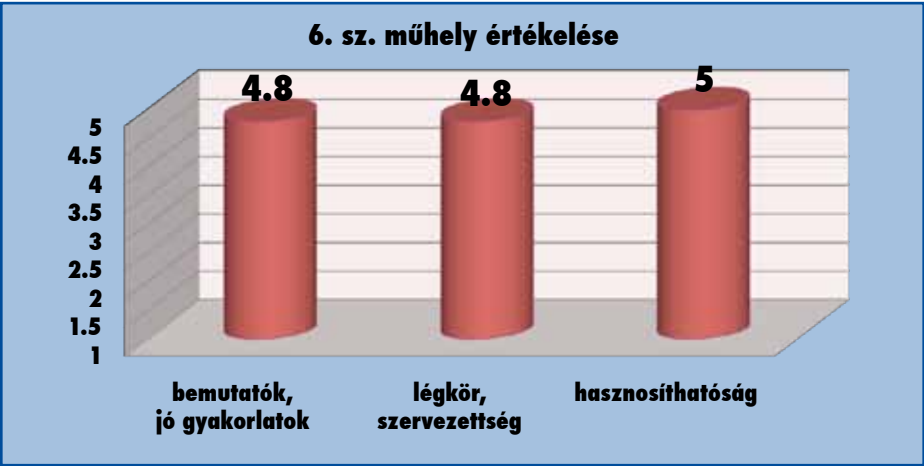
A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Csányi Istvánné	főigazgató	Vésztő	Békés	Bartók Béla Nevelési és Általános Művelődési Központ
állandó tagok				
Karakas Józsefné	óvodavezető	Vésztő	Békés	BBNK Négyszínvirág Óvodája, Bölcsődéje
Zanócné Markovics Szilvia	óvodapedagógus	Orosháza	Békés	Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája
Barta Anita	óvodavezető-helyettes	Makó	Csongrád	Újvárosi Óvoda Petőfi Parki Óvoda
Nagy Emília	óvodavezető-helyettes	Makó	Csongrád	Újvárosi Óvoda Vásárhelyi Utcai Óvoda
Lovász Edit	óvodavezető	Kiskőrös	Bács-Kiskun	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye
Tulipán Gabriella	intézmény-egység-vezető	Kecskemét	Bács-Kiskun	Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Lánchíd Utcai Óvodája

A munkaterv

Téma – előadó	Helyszín
Hagyományok, mesterségek, szokások – multikulturális nevelés az óvodában Előadó: Csányi Istvánné	Bartók Béla Nevelési és Általános Művelődési Központ Vésztő, Kossuth u. 49-51.
„Egészség óvó-da” – egészségvédelemre nevelés az óvodában Előadó: Barta Anita	Újvárosi Óvoda Petőfi Parki Óvoda Makó, Petőfi park 14.
Új köntösben az óvodai matematika (matematikai kompetencia) Előadó: Zanócné Markovics Szilvia	Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája Orosháza, Lehel utca 23.
Lépésről lépésre – komplex óvodai foglalkozás Előadó: Lovász Edit	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye Kiskőrös
Egészséges életmód (tartásjavítás, kompetencia alapú nevelés) Előadó: Tulipán Gabriella	Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Lánchíd Utcai óvodája Kecskemét, Lánchíd u. 16.
„Zöld – Föld óvoda” – környezetvédelemre nevelés az óvodában Előadó: Nagy Emília	Újvárosi Óvoda Vásárhelyi Utcai óvoda Makó, Vásárhelyi utca 1-3.
Óvodaiskola program bemutatása Záróértékelés, összegzés Előadó: Csányi Istvánné	Bartók Béla Nevelési és Általános Művelődési Központ Vésztő, Kossuth u. 49-51.

A 6. sz. műhely foglalkozásainak értékelése
a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

Intézmény neve: Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája

A nevelési terület neve: Külső világ tevékeny megismerése – matematika

A foglalkozás/projekt témája: Új köntösben a matematika

Cél: Tegyenek szert olyan élményekre, tapasztalatokra, melyek lehetővé teszik a természeti, emberi, tárgyi környezet jelenségeinek összefüggéseit megérteni.

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
Játékba integrált tanulás: – játék a könyvben	kommunikáció kooperáció problémamegoldó képesség konfliktuskezelés csoporthatás, rendezés személyiség tolerancia	kognitív kompetencia szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia	Az óvodás gyermek legfőbb tevékenysége a játék, így a játékba integrált változatos tevékenységeken keresztül történő képességfejlesztés kiemelten fontos. A játék lehetővé teszi számunkra, hogy cselekedtessük, tapasztalatokat újrain, észrevételeit szeretessük meg a matematikát a gyermekekkel. A játék során a gyermek maga tevékenykedik, saját tapasztalatot szerez, e közben fejlődnek képességei és a közös játékban szociális kompetenciái.
– sátorozás – szerepjáték	kommunikáció kooperáció tolerancia konfliktuskezelés problémamegoldás	szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia	Szoros kapcsolatban áll a matematika és a divergens gondolkodás. Ezek fejlesztéséhez, szükség van olyan problémahelyzetekre, amik kihívást jelentenek a gyermekek számára, de magukban rejtik a sikerélményt is
– kecsragasztás – különböző formájú kecskék válogatása, párosítása.	személyiség koordináció alkotás párosítás finommotorika számítógépek	kognitív kompetencia szociális kompetencia	Ezek a helyzetek a nap folyamán úgy adódhatnak, ha különböző, magukban problémát rejtő eszközöket, játékokat adunk a gyermekek kezébe. A körülöttünk levő tárgyak, játékok változatos lehetőségeit rejtik magukban a képességek, kompetenciák fejlesztésére. Ahhoz, hogy ezek formáit, számosságát, tulajdonságait ismerje legyenek a gyermekeknek, kézbe kell venniük, meg kell tapasztalniuk, önállóan kell kipróbálniuk. A kísérletezés, a próba – szerencse, a rácsodálkozás, módszerei biztosítják a sajátélményű tanulás megélését.
– csavaros különböző hosszúságú, vastagságú csavarok illesztése az anyacsavarhoz.	személyiség koordináció összehasonlítás kiegészítés csoporthatás, rendezés logikus gondolkodás frusztrációs tolerancia	kognitív kompetencia szociális kompetencia testi kompetencia anyanyelvi kompetencia	A gyermeki önállóságon és aktivitáson alapuló tanulási formák szervezése segíti a tapasztalatok, ismeretek belsővé válását – mint a gyermeki megismerés fontos bázisát és formáját. Az egyszerű szabványjátékok jó lehetőségei a mechanikus számítás gyakorlásának, a számológépek kialakításának. Közben erősödik frusztrációs toleranciájuk, fejlődik kooperációs, kommunikációs képességük is.

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
– Irtásos játék – dugófigurákkal	Képességfejlesztés számítógéppel gondolkodási műveletek frusztrációs tolerancia feladattudat	Kompetencia terület kognitív kompetencia szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia	A képességfejlesztések során fontos a minél több érzékszerven keresztüli meg tapasztalás. Az érzékelést – észlelést fejlesztő játékok olyan cselekedet helyzelet biztosítanak, amelyben a gyermek a látás mellett a tapintás, a hallás segítségével jut információkhoz. A gyermekek összehasonlítások végzése során osztályozást, rendezést végeznek, egyszerű követeleéseket vannak le, íteleket hoznak.
– Mi van benne? Gombos dobos; gombok válogatása.	szándékos figyelem akusztikus emlékezet számítógéppel alakítása	kognitív kompetencia	Képesek az elsőtáitott matematikai tartalmak sokréti alkalmazására, velük, általuk új ismeretek befogadására, az ismert dolgokkal való kapcsolatok föl fedezésére.
formázóanyag - formazonosítás	szemkéz koordináció szerialitás összehasonlítás	szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia	Az óvodában a matematikai nevelés – a tanuláshoz szükséges képességek fejlődésének elősegítését, alapozását jelenti. Segíti a tanulás alapját képező figyelem tartalmának, idejének bővítését, a figyelem tartósságának növelését. A szándékos emlékezetet alapozását. Az alkotó képzélet fejlesztését.
csipeszes – sordisz alakítása függönyre	figyelem emlékezet	kognitív kompetencia testi anyanyelvi kompetencia	A szerzett tapasztalatok, ismeretek felszínre hozását, új szerű feladathelyzeletk során. Elemi ismeretek szerzését önmagáról és környezetének mennyiségi és formai viszonyairól.
		szociális kompetencia	Értelmi képességeik fejlesztését, különös tekintettel a gondolkodás fejlesztésére

Tevékenység	Képességfejlesztés	Kompetencia terület	Elemzés
Játék a természetes számokkal Utazás a manók országába – motiváció 1. Manó föld növekvő számsor alakítása	szándékos figyelem képzélet, fantázia számítógéppel számítógéppel motiváció gondolkodási műveletek figyelem egymásra figyelés kommunikáció kooperáció téri tájékozódás	kognitív kompetencia szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia kognitív kompetencia szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia	Az egyéni és csoportmunkák jól szolgálják a problémamegértő, megoldó gondolkodás, a kooperáció és kommunikáció megalapozását. A matematikai jellegű tevékenységekhez való pozitív viszony kialakulását a játékoság, önkénység, a tevékenységekben való aktív részvétel során az elért fejlődési ütem figyelembe vétele biztosítja.
gombházak – csoportalakítás mennyiség alapján	kooperáció kommunikáció figyelem laterális problémamegoldás téri tájékozódás analízis– szintézis összehasonlítás csoportosítás, rendezés ok-okozati összefüggések feladattudat	kognitív kompetencia szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia	A mesei keret megtartása az egész foglalkozáson át biztosítja a gyermekek motiváltságát, a játékok, játékos feladatok, a játékvá részvétel, a deit hangulatot.
Szorgos manók kőművesek – térbeli építések, halmazképzés csomagolók – megadott szempont szerinti halmazképzés cipészek - cipők párosítása páros-páralan	laterális	szociális kompetencia	Minden szorgos kismamó a Manókirálytól a jó munkájáért kitüntetésként Mamó pecsétet kap a jobb kezére. Jutalmazás, dicséret, a munka elismerése.
Hangulati lezárás manóvá avatás			

7. sz. műhely

A műhely neve

Tanulóközpontú oktatásszervezési módszerek alkalmazásának műhelye

A működtetés célja

A hálózati tanulás, kiemelten a kompetencia alapú oktatási módszerek és a jó gyakorlatok terén.

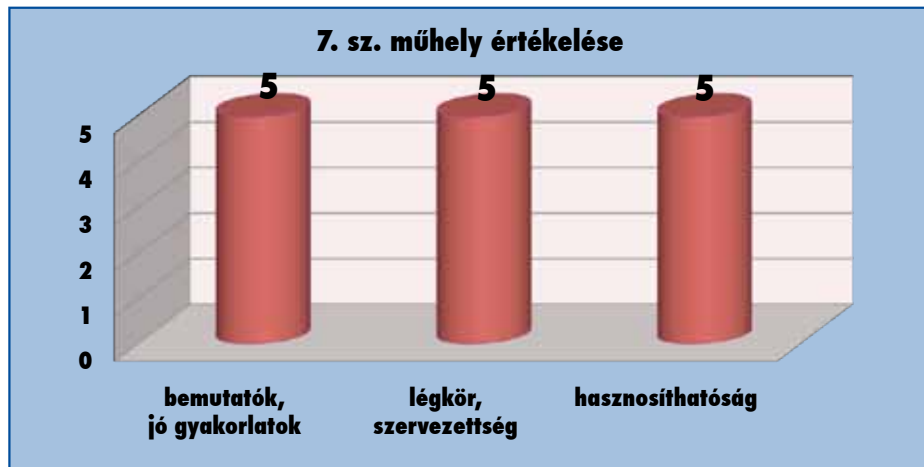
A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Papp Gyöngyi	igazgató	Békéscsaba	Békés	Petőfi Utcai Általános Iskola
állandó tagok				
Juhász Petri Hajnalka	tagintézmény-vezető	Gyula	Békés	Gyula Város Alapfokú Köznevelési Intézmény Dürer Albert Tagintézmény
Krett Attiláné	munkaközösség-vezető	Békéscsaba	Békés	Petőfi Utcai Általános Iskola Békéscsaba
Mészáros Katalin	intézmény-egység-vezető	Kecskemét	Bács	Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Lánchíd Utcai Iskolája
Öreg István	főigazgató	Mezőberény	Békés	Mezőberény-Bélmegyer Kistérségi Általános Iskola, Alapfokú Zene- és Művészetoktatási Intézmény, Kollégium és Pedagógiai Szakszolgálat
Szandáné Tajti Etelka	tagintézmény-vezető-helyettes	Makó	Csongrád	Makói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Logopédiai Intézet
Dr. Zsigriné Sejtes Györgyi	igazgató-helyettes	Szeged	Csongrád	SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája, Alapfokú Művészetoktatási Intézménye, Napközi Otthonos Óvodája

A munkaterv

Téma – előadó	Helyszín
A fejlesztő műhelyek tervezett témáinak és időpontjainak rögzítése Bemutató tanítás: Tanuló- és tevékenységközpontú oktatás az alsó tagozaton Kooperatív tanulásszervezés a matematikaórán Bemutató órát tartó pedagógus: Mekis Andrásné (2. a) Konzultáció Jó gyakorlatok bemutatása: Előadók: Barta Gábor, Krett Attiláné, Szántó Mihályné, Várai Zsuzsanna	Petőfi Utcai Általános Iskola Békéscsaba, Petőfi u. 1.
Bemutató tanítás: Kooperatív technikák és az IKTeszközök alkalmazása a tanítási órákon: Nyelvtanóra – Bálint Andrea (2. a) Konzultáció Jó gyakorlatok bemutatása: Szandáné Tajti Etelka	Makói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Logopédiai Intézet Makó, Kálvin tér 6.
Bemutató tanítás: A szociális kompetencia fejlesztésének lehetőségei Környezetismeret – Szilágyi Ida (4.a) Magyar nyelv és irodalom – Dr. Zubereczné Miklya Ibolya (8.c) Konzultáció Jó gyakorlatok bemutatása: Schön Anna, Mihalik Árpádné Innovációk összefoglalója: Öreg István	Mezőberény-Bélmegyer Kistérségi Általános Iskola, Alapfokú Zene- és Művészetoktatási Intézmény, Kollégium és Pedagógiai Szakszolgálat Mezőberény, Petőfi u. 17-19.
Bemutató tanítás: A szociális kompetencia fejlesztésének lehetőségei osztályfőnöki órán: Ugye, mi jó barátok vagyunk? Farkas Zsuzsanna (5.c) Konzultáció Jó gyakorlatok bemutatása: Dr. Zsigriné Sejtes Györgyi, Kovács Sándorné, Farkas Zsuzsanna Élő irodalom digitális tananyag bemutatása: Bácsi János	SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája, Alapfokú Művészetoktatási Intézménye, Napközi Otthonos Óvodája Szeged, Boldogasszony sgt. 8.
Bemutató tanítás: A kompetenciafejlesztés lehetőségei az önálló tanulás során Tanulási módszerek alkalmazása az iskolaotthonban Szilvány Berke Mónika (2. osztály) Konzultáció Jó gyakorlatok bemutatása: Mészáros Katalin, Kovács Anett, Koppányné Hévízi Erzsébet	Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Lánchíd Utcai Iskolája Kecskemét, Lánchíd u. 18.
Bemutató tanítás: Tanuló- és tevékenységközpontú oktatás a felső tagozatban Kooperatív tanulásszervezés a matematikaórán Csontosné László Anikó (5. b) Konzultáció Jó gyakorlatok bemutatása: Dzsamba Katalin, Kissné Márkus Mária	Gyula Város Alapfokú Köznevelési Intézmény Dürer Albert Tagintézmény Gyula, Szt. István u. 29.
A szakmai műhely éves munkatervének megvalósulása, munkánk értékelése Papp Gyöngyi műhelyvezető	Petőfi Utcai Általános Iskola, Békéscsaba, Petőfi u. 1.

A 7. sz. műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

7.sz. műhely neve: Tanulóközpontú oktatásszervezési módszerek alkalmazásának műhelye

Helyszín: Petőfi Utcai Általános Iskola, Békéscsaba

Időpont: 2010. szeptember 30.

Tanít: Mekis Andrásné. **Évfolyam:** 2.

Témakör: Számítási, algebra

NAT-hoz kapcsolódás: Matematikai – logikai kompetencia

Képességfejlesztési fókuszok:

Tájékozódás: tájékozódás a térben

Megismerési képességek alapozása: tapasztalatszerzés, képzelet, emlékezet, megfigyelőképesség fejlesztése

Gondolkodás fejlesztése: ismeretek rendszerezése és alkalmazása, problémakezelés és megoldásalkotás öntevékenyen, saját tervek szerint

Akarati, érzelmi, önfejlesztő képességek és az együttéléssel kapcsolatos értékek: kommunikáció, együttműködés, önismeret, önértékelés, önszabályozás

Motivációfejlesztés

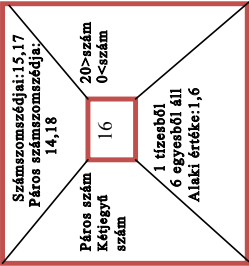
Kompetencia területek: matematikai kompetencia: gondolkodási képességek, kommunikációs képességek, tudásszerző képességek, tanulási képességek, önálló alkotó tevékenység

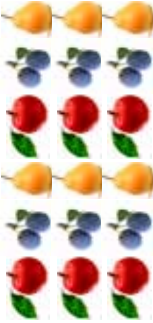
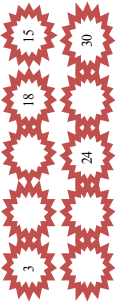
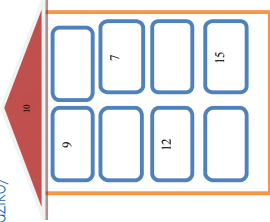
Szociális kompetencia: felelősségvállalás önmagunkért és másokért, szabálykövetés, tolerancia, támogató magatartás, kreativitás, empátia és együttműködő képesség

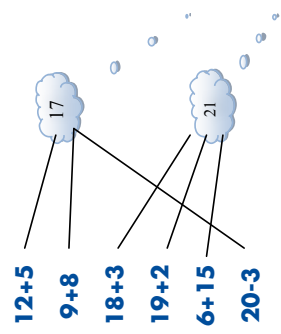
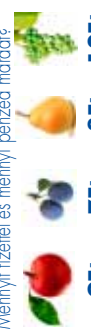
Időtartam: 1x45 perc

Cím: Kooperatív technikák alkalmazása a matematika órán

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka-formák	Módszerek	
I. Ráhangelés, előkészítés	1. Köszöni vissza! – sorozatok folytatása	hangulat kialakítása, szabályfelismerés, követés, figyelem fejlesztése	egyéni	egyéni	kérdésfelelet	
	2. Térorientációs feladat: a.) Mi van a kosár előtt, mögött, fölött, jobbról, balról? Tedd a gyümölcsöket a megfelelő helyre!	a tér irány orientációs képesség fejlesztése tevékenység útján; relációszókincs fejlesztése	az egész osztály	kooperatív csoportmunka (4 tagú csoportokban)	játékos helymeghatározás (gyümölcsök elhelyezése meghatározott irányban) kerekasztal	gyümölcsökről, kosárról színes képek
	b) Lépkedj a meghatározott irányba! Melyik levélre pihent meg a katicabogár?	térbeli tájékozódás fejlesztése; számfogalom erősítése	az egész osztály	kooperatív csoportmunka	megbeszélés	színes falevelek a táblán
	3. a, Csoporthoz tartozó termékek száma Közben Gyűlöl Vilmos Az ősz szele zümmög című dalt hallgatták és énekelik a gyerekek. Keresd meg, melyik faágról pottyant le a levél! b) Felelősök megválasztása	művelési fogalom erősítése; együttműködés; rendszerező képesség fejlesztése	egyéni	frontálisan irányított egyéni	partikereső	a táblán fák, egy-egy számot tartalmazó tanulói falevelek; számkártyák; CD-s magnó

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka-formák	Módszerek	
II. Az újírtalom feldolgozása	4. Számok tulajdonságai ablakmódszerrel Írd fel a szám tulajdonságait! Forgóban dolgozz! 	ismeretek tudatos memorizálása; ismeretek rendszerezése; együttműködési készség fejlesztése; ismérlés kizárása; fogalmak bővítése	az egész osztály	kooperatív csoportmunka	párbeszéd ablak forgóban ellenőrzés csoportonként	tanulói fel- adattal 4 színű filc
	5. Memória játék: Számokat villantok fel, jegyezd meg és írd le! 239 4978 15806	figyelemkoncentráció; emlékezel fejlesztés	az egész osztály	kooperatív csoportmunka	feladat- megoldás tevékenység- gel; ellenőrzés számoktól	számoktár

	6. Kombinatorika: Almát, körte és szilvát rakok fel egy tábla. Hányféleképpen tudom elrendezni a gyümölcsöket? 	logikus gondolkodás; probléma – megoldás; variációk felismerése	az egész osztály	kooperatív csoportmunka	gyümölcsök elhelyezése; táblán különböztetés sorrendben	gyümölcsökről képek tanulói és a táblán nagy alakban tanítói
	7. Differenciált feladatok a) Hiányos sorozatok b) Összeadás, kivonás műveletek 12+6 19-7 13+5 12-6 9+8 17-9 stb. c) Pótlás / számházikó/ 	ritmus, szabályozás, összefüggések megfigyelése, szabálykövetés egymásra figyelés segítségadás számolás; műveletek tudatosítása; egymásra figyelés; segítségadás ismeretalkalmazás egymásra figyelés segítségadás számolás; válogatás; egymásra figyelés; segítségadás	ön-differenciálás; a 4 különböző nehézségű feladat közül a gyerekek választhatják ki, hogy melyik feladattal szerezhetnek dolgozni. A 4 különböző nehézségű feladat közül a gyerekek választhatják ki, hogy melyik feladattal szerezhetnek dolgozni.	kooperatív csoportmunka kooperatív csoportmunka	önellenőrzés csoportonként írásveletől feladat- megoldás tevékenység- gel ellenőrzés feladatípu- sorként a tábláról	tanulói fel- adattal tanulói fel- adattal

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munkaformák	Módszerek	
	d) Pátkereső 8. Boltoz játék: Van 20 forintod. Ebből vásárolj úgy, hogy legalább 2féle gyümölcsöt vegyél. Mennyit fizetél és mennyi pénzed maradt? 9. Puzzle kirakása A gyűjtött darabokat, ha összerakod, megtudod melyik évszakban kalandoztunk az órán! 	ismeretek alkalmazása a mindennapi helyzetekben; illemszabályok tudatosítása mértani formák rendezése; meghatározott forma kialakítása; rész-egész viszonya	az egész osztály az egész osztály frontális osztálymunka	kooperatív csoportmunka Kooperatív csoportmunka kooperatív csoportmunka	ellenőrzés feladatitípusaként a tábláról őszi kép	gyümölcsökről képek és árcédulák, játékpénz

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munkaformák	Módszerek	
III. Ellenőrzés,	Az ellenőrzés az egész óra folyamán zajlik minden feladat elvégzése után.	ellenőrzés, összehasonlítás	csoportfelelősök	frontális osztálymunka		
IV. Értékelés	A gyerekek a hibálatlan munkájukért jutalmat kapnak. A csapatok összeszámolják, hogy hány piros pontot gyűjtöttek az órán. A csapatkapitányok értékelik a saját csapatuk munkáját. Szempontok: – mi volt a hibájuk, – tudtak-e együttműködni, – segítettek egymás munkáját, – mit tanácsolnának egymásnak a következő órára. A tanító egyenként értékeli a csapatok munkáját. Elfogadja, esetleg korrigálja, kiegészíti az elhangzottakat. Hangulattábla segítségével a gyerekek a tábláról értékelik, hogyan érezték magukat az órán.	önérték, mások munkájának értékelése; eltérő vélemények elfogadása	valamennyi tanuló	kooperatív csoportmunka frontális egyéni munka		

8. sz. műhely

A műhely neve

Infokommunikációs technológiák alkalmazásának műhelye

A működtetés célja

Az IKT-alapú digitális pedagógiai módszertannal támogatott kompetencia alapú fejlesztések (benn az IKT-val támogatott tanórák, a digitális tartalmak, digitális taneszközök, IKT-val támogatott tanórai mérés-értékelések, elektronikus számonkérések és vizsgáztatások) segítése, az IKT által támogatott tanulásszervezési módok és esélyegyenlőségi törekvések lehetőségeinek megismerése.

A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Orosz László	stratégiai főigazgató-helyettes	Orosháza	Békés	Orosháza Város Általános Iskolája és Pedagógiai Szolgáltató Intézménye Vörösmarty Mihály Tagintézmény
állandó tagok				
Juhász Jánosné	igazgató	Nagybánhegyes	Békés	Teller Ede Általános Iskola és Óvoda
Fazekas Jánosné	tagintézmény-vezető	Makó	Csongrád	Makói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Logopédiai Intézet Almási Tagintézménye
Tirjákne Prisztavok Ágnes	igazgató	Békéscsaba	Békés	Jankay Tibor Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola
Szabadiné Viszmeg Erzsébet	igazgató-helyettes	Soltvadkert	Bács-Kiskun	Kiskőrösi Többcélú Kistérségi Társulás Óvodája, Általános Iskolája, Középiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma Kossuth Lajos Általános Iskolája
Hódiné Földesi Sára	igazgató	Hódmezővásárhely	Csongrád	Szőnyi Benjámin Református Általános Iskola
Lukács Lajos	igazgató	Kecskemét	Bács-Kiskun	Bányai Júlia Gimnázium
Lovrityné Bóta Klára	intézmény-egység-vezető	Kecskemét	Bács-Kiskun	Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Arany János Általános Iskolája
Kárácz Péter	igazgató-helyettes	Kiskunhalas	Bács-Kiskun	Fazekas Gábor Utcai Általános Iskola

A munkaterv

Téma – előadó	Helyszín
A fejlesztő műhely ütemtervének pontosítása Előadó: Orosz László Bemutató foglalkozás: mérés-értékelés tanulói laptopokkal Előadó: Tompa Lajos	Orosháza Város Általános Iskolája és Pedagógiai Szolgáltató Intézménye Vörösmarty Mihály Tagintézmény Orosháza, Vörösmarty utca 4.
Bemutató foglalkozás: IKT-val támogatott kompetencia alapú oktatás aktív táblával Előadó: Szigeti Ilona	Teller Ede Általános Iskola és Óvoda 5668 Nagybánhegyes, Kossuth u. 66.
Bemutató foglalkozás: szavazórendszer használata az alsó tagozatos oktatásban Előadó: Kréz Tibor	Makói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Logopédiai Intézet Almási Tagintézménye Makó, Almási u. 52.
Bemutató foglalkozás: természettudományok oktatása informatikai eszközökkel Előadó: Nagy Zsolt	Kiskőrösi Többcélú Kistérségi Társulás Óvodája, Általános Iskolája, Középiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma Kossuth Lajos Általános Iskolája Soltvadkert, Bocskai utca 2.
Bemutató foglalkozás: IKT-alkalmazások – robotika, elektronikus napló Előadók: Kiss Róbert, Badó Zsolt, Bakk János	Bányai Júlia Gimnázium Kecskemét, Nyíri út 11.
Bemutató foglalkozás: tanulásszervezési módszerek IKT-alapokon Előadó: Medovarszki István	Jankay Tibor Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Diákotthon Békéscsaba, Thurzó u. 33.
Bemutató foglalkozás: IKT a humán tárgyak tanításában Előadók: Farkasné Bakonyi Ildikó és Vajda Enikő A fejlesztő műhely éves munkájának összegzése Előadó: Orosz László	Szőnyi Benjámin Református Általános Iskola Hódmezővásárhely, Deák Ferenc utca 4.

A 8. sz. műhely foglalkozásainak értékelése
a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

8. sz. műhely neve: Infokommunikációs technológiák alkalmazásának műhelye

Évfolyam: 3-4. évfolyam

Helyszín: Makói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Logopédiai Intézet Almási Tagintézménye, Makó

Időpont: 2010. november 10.

Tanít: Kréz Tibor

Témakör: Az ige, Járművek

NAT-hoz kapcsolódás: Melyik műveltségterületbe tartozik, műveltségterülethez kapcsolódik? Magyar nyelv és irodalom

Képességfejlesztési fókuszok: memória, szövegértés, megfigyelőképesség

Kompetenciaterületek: anyanyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, szociális kompetencia

Időtartam: 1 x 45 perc

Cím: A feleltető- és szavazórendszer használatának lehetőségei a tanítási óra különböző részeiben

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka- formák	Módszerek	
I. Ismétlés 7 perc	Az előző órai olvasmány – Vasút – felelevenítése. Szavazórendszerrel való számonkérés, feleltetés. 10 kérdés. A 11. oldalon video a világ leggyorsabb vonatáról – megfigyelési szempont, mekkora a legnagyobb sebessége? 1. kép	memória, szövegértés, megfigyelőképesség,	az egész osztály	egyéni munka	Kérdés: 10 db feleletválasztós kérdés, egyszeres és többszörös, igaz-hamis, numerikus válasz.	aktiváló, SMART Response szavazórendszer
II. Az új tartalom feldolgozása 30 perc	Kvízjáték – nyelvtani ismeretek gyakorlása – Az ige Csoporthatározás – véletlenszerű csoportalkotás a Notebook szoftver segítségével. ____ kép Hat – 4 tagú – csoport A csoport tagjai közül klikker kezelő, szövívő, időfeleltetés, csendfeleltetés jelölünk ki. 5 játékosban 5 különböző nehézségű feladat szerepel. 2. kép A csapatok sorban választhatnak a kérdések közül. Minden kérdésre minden csapat válaszolhat a szavazórendszer segítségével. 2b. kép Feladatanként ellenőrzük a megoldást a dián. A válaszokat megadott időn belül kell megadni. A jó választ, nehézségi függően 100 Ft – 500 Ft-ot kaphatnak. Az utolsó dián a pontilást folyamatosan vezetik. 3. kép	anyanyelvi kommunikáció, vita digitális kompetencia, szavazórendszer használat szociális kompetencia társas kapcsolatok	A csoportokat összeállítjuk előre is. Heterogén, vagy heterogén csoportokat hozhatunk létre.	csoportmunka	játék egyszeres választás	aktiváló, SMART Response szavazórendszer

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka-formák	Módszerek	
III. Ellenőrzés 5 perc	Óra végi ellenőrzés. 5 perc alatt az összes tanulónkról meg tudhatjuk órán mennyire figyelt és mit jegyzett meg. Lemérhetjük, hogy magyarázataink elérte-e céljukat? A diákok megértették-e a tanórai anyagot? Vegyes feladatok az órán elhangzottakról. Igaz-hamis, feleletválasztós, numerikus választadás. 4. kép	memória, megfigyelőképesség		egyéni vagy páros munka	Kérdés-ó kérdés: feleletválasztás, egyszerűes és többszörös, igaz-hamis, numerikus válasz.	aktívábla, SMART Response szavazórendszer
IV. Értékelés, vélemény 3 perc 5. kép	Névtelen szavazás Véleményre vonatkozó kérdéseket tehetünk fel. A szavazórendszer nem tárolja az adatokat, csak az összesített osztály véleményét láthatjuk. Önértékelése is használhatjuk.	véleményalkotás, véleménynyilvánítás		egyéni	kérdés-ó kérdés: Feleletválasztás, egyszerűes és többszörös, Igaz-Hamis, numerikus válasz.	aktívábla, SMART Response szavazórendszer

Vasút

Oszályzat: *egyszerűs*
Tárgy: *magyar*
Dátum: *edzés*

1. Melyik városban készült az első vonat?

A Budapest

B Párizs

C London

D Róma

4. Milyen hosszú a leghosszabb egyenes vasúti szakasz?

A 9288 km

B 20 km

C 100 km

D 500 km

5. Hogy becézték Stephansont az első mozdony kitalálóját?

A gépdoktor

B gözdoktor

C gőzgép doki

8. Az indiánok gyakran megtámadták a vasútépítőket, mert a vasút lármája elűzte a bölényeket.

Igaz

Hamis

2. Mi hajtotta az első mozdonyt?

A áram

B ló

C gázolaj

D gőz

3. Milyen gyorsan közlekedtek az első gőzmozdonyok?

_____ km/óra

6. Mennyi terhet tud szállítani egy vonat?

A 200 autó utasát

B 50 autó utasát

C 200 kamion terhet

D 50 kamion terhet

7. A bányában futó kocnikat hangyának hívták.

Igaz

Hamis

10. Melyik szóias jelenti ezt? Minden erőnkkel végezzük a feladatot.

A Sinen vagyunk.

B Szabad jelzést kapunk.

C Teljes gőzzel dolgozunk.

D Kár a gőzért.

E Gőze sincs valamirol.

VÉGE

A világ leggyorsabb vonata!

pihe	told	mikor	pulcsi	vége
100 Ft	100 Ft	100 Ft	100 Ft	100 Ft
200 Ft	200 Ft	200 Ft	200 Ft	200 Ft
300 Ft	300 Ft	300 Ft	300 Ft	300 Ft
400 Ft	400 Ft	400 Ft	400 Ft	400 Ft
500 Ft	500 Ft	500 Ft	500 Ft	500 Ft

10 Melyik ige T/2. múlt idejű?

A	adatok
B	adatok
C	adatok
D	adatok

11 Melyik igeidőt nem ismered?

A	jöv
B	tegnap
C	ma
D	holnap

12 Melyik szó nem utalhat jövő időre?

A	ma
B	tegnap
C	holnap
D	holnap

	A	B	C	D	E	F
100 Ft						
200 Ft						
300 Ft						
400 Ft						
500 Ft						

025914

1 Mít jelentenek az alábbi igék? van, nincs, lesz A Cselekvést. B Történést. C Létezést.	2 Három igeidőt ismerünk. Igaz Hamis	3 Melyek múlt idejű igék? A aludtak B irt C irt D szeret
4 Hány ige van az alábbi szavak közt? szállít, vizet, ígért, tollat, arat, vasat 	5 Melyik hibás? A meg fogom unni - jövő idő B megfogjátok - jelen idő C aludtál - jelen idő D kerüld meg - jövő idő	6 Hány szóból áll a mondat? Kínizseregényesbátyujá vála ismoltulBudán

1 Szeretsz iskolába járni? Igen Nem	2 Melyik tantárgyat szereted legjobban ezek közül? A magyar B matematika C informatika D testnevelés E rajz	3 Hány barátod van az osztályban? db
4 Mennyire szereted a szavazórendszer használatát?(1-5) A 1 B 2 C 3 D 4 E 5	5 A tanulás fontos dolog szerintem. Igaz Hamis	6 Hogy dolgoztál a mai órán? A 1 B 2 C 3 D 4 E 5

A műhely neve

Saját fejlesztésű programok műhelye – általános iskolák

A működtetés célja

A tanulói kulcskompetenciák különböző irányból történő hatékony fejlesztése módszereinek bemutatása. Ennek eredményeként a műhely iskoláinak módszertani repertoárja bővül. Saját fejlesztéseik területén alkalmazhatják a megtanult eljárásokat.

Pedagógiai innovációs eljárások megismerése és annak alkalmazása a saját innovációban.

A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Dr. Szil Elemérné	igazgató	Szeged	Csongrád	Fekete István Általános Iskola Szeged, Postás u. 1-3.
állandó tagok				
Lázár Zoltán	igazgató	Szeged	Csongrád	Jerney János Általános Iskola Szeged-Kiskundorozsma, Jerney u.21.
Bucsei Ferencné	tagintézmény-vezető	Hódmezővásárhely	Csongrád	HTKT Kaluzál Gábor Általános Iskola (Nádor Tagintézmény) Hódmezővásárhely, Nádor u. 35.
Horváthné Csepregi Éva	tagintézmény-vezető-igazgató	Orosháza	Békés	Orosháza Város Általános Iskolája és Pedagógiai Szolgáltató Intézménye Orosháza, Eötvös tér 2.
Mester Ernő	igazgató	Kiskunfélegyháza	Bács-Kiskun	KÖAI József Attila Általános iskolája Kiskunfélegyháza, Deák Ferenc u. 14.
Horváth Tibor	igazgató	Kunszentmiklós	Bács-Kiskun	Varga Domokos Általános Művelődési Központ Általános Iskolája Kunszentmiklós, Damjanich u. 7.
Béleczkiné Tatár Katalin	munkaközösség-vezető	Hódmezővásárhely	Csongrád	Szent István Általános Iskola Hódmezővásárhely, Szent István u. 75.

A munkaterv

Téma – előadó	Helyszín
A fejlesztő műhelyek tervezett témájának rögzítése Bemutató tanítás: A drámapedagógia alkalmazása a tanulói kompetenciák fejlesztése végett. A bemutatót tartja: Lovai Ágota Előadó: dr. Szil Elemérné	Jerney János Általános Iskola Szeged-Kiskundorozsma Jerney u.21.
Mindennapos testnevelés a tanulói kompetenciák fejlesztése szolgálatában (úszás) Bemutató foglalkozás, megbeszélés A bemutatót tartja: Szöginé Kotormán Zsuzsanna	Szent István Általános Iskola Hódmezővásárhely, Szent István u. 75.
Kisgyermekkorai fejlesztés Bemutató órák az alsó tagozatban, majd a program ismertetése Bemutató órát tart: Kónyáné Farkas Hedvig és Sáriné Kiss Mária	Fekete István Általános Iskola Szeged, Postás u. 1-3.
SNI-s tanulók kompetenciáinak fejlesztése, annak saját fejlesztésű dokumentumai A tájékoztatást tartja: Horváthné Csepregi Éva	Orosháza Város Általános Iskolája és Ped. Sz.Sz. Int. Orosháza, Eötvös tér 2.
SNI-s tanulók kompetenciáinak fejlesztése, annak eredményei a kisgyermekkorai fejlesztés tükrében Bemutató foglalkozások, megbeszélés A bemutató foglalkozásokat tartja: Vakula Lászlóné és Balogh István Zsolt	Fekete István Általános Iskola Szeged, Postás u. 1-3.
Teniszoktatás a kompetenciafejlesztés szolgálatában az alsó tagozatban Bemutató, eszmecsere Bemutatót tartja: Rekedt Zoltán	József Attila Általános Iskola Kiskunfélegyháza, Deák Ferenc u. 14.
„Így könnyű a matematika!” IKT kompetenciák fejlesztése az 5. osztályos matematika órán A bemutató foglalkozást tartja: Pleszkán László	Varga Domokos Általános Művelődési Központ Általános Iskolája Kunszentmiklós, Damjanich u.7.
Felkészülés HHH-s tanulók kompetenciáinak fejlesztésére- mentor hallgatók programjának bemutatása Tapasztalatcserre, eredmények, a műhelymunkák összegzése, összefoglaló Előadó: Bucsei Ferencné Előadó: Dr. Szil Elemérné, minden műhelytag	HTKT Kaluzál Gábor Általános Iskola (Nádor Tagintézmény) Hódmezővásárhely, Nádor u. 35.

**A 9. sz. műhely foglalkozásainak értékelése
a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján**

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

9. Műhely: Saját fejlesztésű programok (általános iskola) – kisgyermekkorai fejlesztés; bemutató foglalkozás

Helyszín: Fekete István Általános Iskola, Szeged, Postás u. 1–3.

Időpont: 2010. 10. 27.

Évfolyam: 4.

Témakör: Különböző szövegtípusok feldolgozása (szövegelemzések, szövegtanulás, önálló megfogalmazások)

NAT-hoz kapcsolódás: Magyar nyelv és irodalom

Képességfejlesztési fókuszok: önálló ismeretszerzés, önálló kutatás, önálló munka, a tanulás megszervezése, a források (egyéni gyűjtések) önálló felhasználása; gyakorlati megismerés, tapasztalatszerzés; kooperatív tanulásszervezés páros és kiscsoportokban

Kompetenciaterületek:

Az önálló tanulás: verbális kommunikáció feladatvégzés során, figyelés feladatvégzés közben, osztálytermi kommunikáció csoporton belüli aktivitás, mások előtti szereplés vállalása

Szociális, társas kompetenciák: konfliktuskezelés, figyelemfelkeltés, segítség másokon, pozitív attitűdök mások iránt, csoporthoz tartozás, csoporttudat erősítése

Időtartam: 2x45 perc

Cím: Ismeretszerzés és tanulás önálló, páros- és kiscsoportos tanulási folyamatokban

Témakör: Ősz – halloween – a tökfaragás

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangelődés, előkészítés	a tanuló a napirendfüzetükbe bejegyzelik az elvégzendő feladatokat, munkaformákat beszélgetőkör az előzetes információk összegyűjtése 1. spontán beszélgetés – egyéni megnyilatkozások Téma: az előző napi „tökfaragás” emlénye 2.1. irányított beszélgetés A tanuló bemutatják az otthoni gyűjtőmunkáikat téma: mit tudunk a tök növényről, annak felhasználásáról, s a hozzá kapcsolódó szokásokról?	kommunikációs készség, beszédbiztonság az egyéni gyűjtések önálló bemutatása	egyéni munka	frontális tevékenység	egyéni tanulói megnyilatkozások	a tanulói gyűjtemények bemutatása (könyvek, rajzok, egyéni fogalmazások)
	2.2. kommunikációs gyakorlatok kiejtésgyakorlatok szövegen szövegtanulás a szünetek, hangsúly bejelölésével; csoportos gyakorlat után a tanulók egyénileg bejelölik az értelemi szünetek helyét, majd bemutatják tanáraitknak	a beszédértés, beszédhallás képessége	csoportos- és egyéni feladatok	egyéni munka		Gyémány – Gyémány gyűjtemény a Gyuri bátyám. Tököt visz a hárán, hogyha néhez – leleszi, hogyha éhes, megesszi.

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munkaformák	Módszerek	
	reproduktív szöveggyakorlatok: a tanulók a választott képekről szöveget "improvizálnak" az osztály előtt 3. testhelyzetgyakorlatok állapokifejezés mozgással a tanulók kulcsszavakat hallanak, majd mozgással eljátszák	improvizációs képesség figyelem-kelés képessége önkifejezési képesség mozgással csoporton belüli aktivitás szereplés mások előtt	egyéni munka nagy csoportos		dráma-pedagógia	Képek szókártyák megbaltolt meglepőbűlt megilyedt csodálkozva nézegette
II. Feldolgozás	szövegstanulás, páros és kiscsoportos tanulási helyzetben E két képpel jelzett munkakártyákon szövegstanulás páros gyakorlatokban Feladat: mindenki megtanulja a saját szövegét, majd megtanítja a társának 	verbális kommunikáció feladatvégzés során segítés másokon, pozitív attitűdök egymás iránt konfliktuskezelés	minden tanuló szabadon választ a feladatok közül ön-differenciálás	tanulás páros gyakorlatban Tanulás páros gyakorlatban Páros gyakorlatok kiscsoporttal alakítása	tanulás munkakártyák segítségével	Munkakártyák* megjegyzés: minden feladat egy-egy kártyán látható

	A párosok megtanítják más párosoknak a megtanult szöveget, majd egyéni beszámoló következik nagy csoportban (osztály), a tanulók bemutatják, mit tudtak meg arról, hogy mi minden kapcsolódik a tök szó jelentéséhez a szövegstanulás értékelése a tanulók egymást értékelik Megfigyelési szempont: párosoknak Mennyire volt jó együtt tanulni? Kell-e egymásnak segíteni? megfigyelési szempont az osztálynak: – ki tanulta meg a legtöbb információt? – az elmondott szöveg lényeges gondolatokat tartalmazott-e?		Tanulás páros gyakorlatban Páros gyakorlatok kiscsoporttal alakítása a kiscsoportok tovább- „fejlődése” teljes csoporttal	a kiscsoportok tovább- „fejlődése” teljes csoporttal egyéni feladathely- zeti frontális munka formájában	értékelési szempontok adása páros beszámolók	megjegyzés: 10–10 kártyán azonos szöveg van
értékelés						

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka-formák	Módszerek	
értékelés	önálló fogalmazások készítése minden tanuló a foglalkozáson megszerzett (olvasott, tanult, hallott) információk alapján elkészíti a saját írásos emlékeztetőjét, leírását (a témát maga választja) előzetes felkészülés után a „vállalkozó” tanulók felolvassák írásukat az egész osztály előtt az osztály tanulói értékelik az előhangzatiakat szempont: tudtuk-e figyelni az „előadóra”? minden tanuló az általa vezetett napirend alapján értékeli az órai munkáját	mások előtti szereplés vállalása	egyéni feladat-helyzet frontális munka formájában		önálló munka önálló felolvasások megfigyelési szempont adása	a tanulók fogalmazásai Sütőtök A sütőtök terjedelmes, hengeres szára több méterre is megnőhet. Dürve, száraz levelei vannak. A sütőtök a hat-nyolc kg-ot is elér. Húsa világossárga, sárga vagy narancsvörös. Kőbőlbelül öt cm vastag, magja fehér vagy szürke.

*Munkakártyák

1. Szeged környékén **tökcsuturának** hívják a kis testű, hosszú nyakú pengető hangszert, Kecskeméten **nótafának** hívják. De a tambura néven is ismerjük.

2. Eredeti, legkedveltebb formája a hosszában hasított **lopótok feléhez** hasonlít.

3. A tökcitura **testét a nyakkal és fejjel** együtt általában egy darab fából készítik: jávorból, ritkábban gyümölcsfából.

4. A tambura szó jelentése: **magányos, egyedül álló**. Soltféle faja fordul elő még manapság is, kivált az **aldunai népek**nél, hazánkban is a **szervek lakta** vidékeken.

5. A **citerafélék** családjába tartozó hangszerek a világ szinte minden táján megtalálhatóak, gyakran egymástól nagymértékben **eltérő méretű és formájú** hangszerek tartoznak ide:

6. **Sütőtök az ősi narancssárga kincse**. Nem is tudja, aki lenézi, és szegényes eledelnek tekinti. A jól érett sütőtök a legfinomabb őszi-téli **csemegék** egyike. Ilyen táplálék kieneknek, gyökerek egyaránt.

7. A tök a **tökfélék** vagy **kabakosok** családjának névadó **nemzetsége**.

8. **Tudod-e, hogy a tökből remiszto fejet faragni magyar népszokás is?**

Töknyerséget faragni október közepén a kalotornai és a tök betakarításának idején szoktak, tehát nem a Mandarinszokás idején, mint Amerikában.
A két növényi gyakran egy területen termesztik.
Innen a mondás: **tökön tengerin mezedül**.
Akkor a hosszú szára, és levelei kalotornai és a fehéren termeszkedő, sőt inkább az országban tökből ártalmat okoznak, mert a szára is a székere.

9. Az 1400 lakosú **Tök község** Budapesttől 30 km-re, a **Zsámbéki-medence** peremén fekszik. Az ide látogatót főleg a **dumbar-dombos** táj szépsége ragadja meg, ahol a **32 m magas Nyáris-hegy** uralkodik a vidéket.

1. Szeged környékén **tökcsuturának** hívják a kis testű, hosszú nyakú pengető hangszert, Kecskeméten **nótafának** hívják. De a tambura néven is ismerjük.

2. Eredeti, legkedveltebb formája a hosszában hasított **lopótok feléhez** hasonlít.

3. A tökcitura **testét a nyakkal és fejjel** együtt általában egy darab fából készítik: jávorból, ritkábban gyümölcsfából.

10. sz. műhely

A műhely neve

Gazdasági kultúra fejlesztésében mintaadó intézmények műhelye

A működtetés célja

A tanulói kulcskompetenciák különböző irányból történő hatékony fejlesztése módszereinek bemutatása. Ennek eredményeként a műhely iskoláinak módszertani repertoárja bővül. Saját fejlesztéseik területén alkalmazhatják a megtanult eljárásokat.

Pedagógiai innovációs eljárások megismerése, annak alkalmazása a saját innovációban. Bemutatni, hogy az iskolai nevelés hogyan van jelen a gazdasági kultúrában, és hogyan integrálható abba.

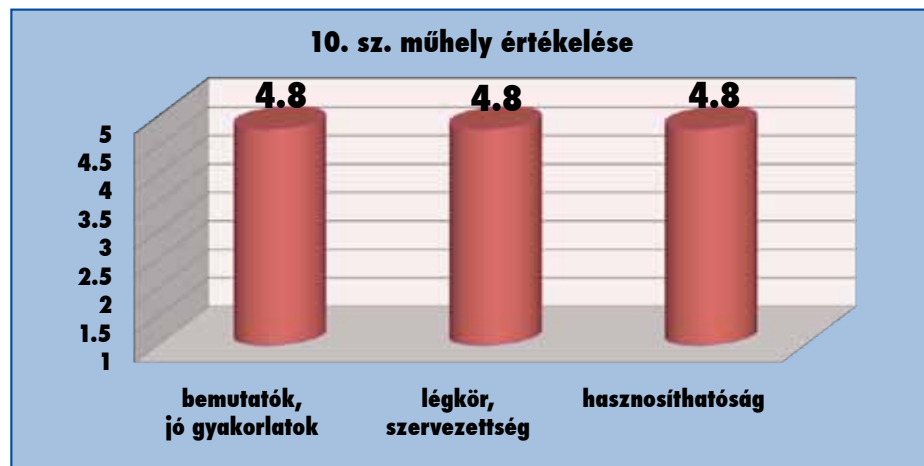
A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Pálfi István	tanár	Békéscsaba	Békés	Gépészeti és Számítástechnikai Szakközépiskola és Kollégium
állandó tagok				
Maczik Mihály	igazgató	Békéscsaba	Békés	Gépészeti és Számítástechnikai Szakközépiskola és Kollégium
Benkóné Dudás Piroska	igazgató	Békéscsaba	Békés	Békéscsabai Központi Szakképző Iskola és Kollégium (Zwack)
Szabó Zsuzsa Réka	tanár	Hódmezővásárhely	Csongrád	Bethlen Gábor Református Gimnázium és Szathmáry Kollégium
Misinszkiné Szőke Nóra Kulcsár László	igazgató-helyettes igazgató-helyettes	Orosháza	Békés	Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskola
Markó Ibolya	nevelési igazgató-helyettes	Kiskőrös	Bács-Kiskun	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye
Krizsán Attila	kollégium vezető	Szabadkigyós	Békés	Harruckern János Szakközépiskola Szabadkigyósi Intézmény (Kastély)

A munkaterv

Téma - előadó	Helyszín
Gyakorlati alkalmazás bemutatása: Elektronikus adminisztráció gazdasági szerepe és bemutatása a gyakorlatban Előadók: Maczik Mihály, Varga Imre	Gépészeti és Számítástechnikai Szakközépiskola és Kollégium Békéscsaba, Kazinczy u. 7.
Tanulói, szakmai kompetenciák fejlesztése IKTalkalmazással A kereskedelem és a vendéglátás helye és szerepe a gazdasági szférában. Bemutató foglalkozás, megbeszélés. Előadó: Benkóné Dudás Piroska	Békéscsabai Központi Szakképző Iskola és Kollégium (Zwack) Békéscsaba, Gyulai út 32.
A tanulók kompetenciáinak fejlesztése, annak eredményei a szakiskolai nevelésben Bemutató foglalkozások, megbeszélés Előadó: Krizsán Attila	Harruckern János Szakközépiskola Szabadkigyósi Intézmény (Kastély) Szabadkigyós, Kastély
Partneri elégedettségmérés pozitív hatása az intézményi nevelésben. Előadó: Szabó Zsuzsa Réka	Bethlen Gábor Református Gimnázium és Szathmáry Kollégium Hódmezővásárhely, Szőnyi u. 2.
Virtuális vállalkozások bemutatkozása, kiállítás és vásár formájában, egy igazi projekt tervezése, lebonyolítás, értékelés. Előadó: Kulcsár László	Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskola Orosháza, Táncsics u. 2-4.
Hatékony tanulásfejlesztés korszerű módszerek, eszközök, eljárások alkalmazásával Előadó: Markó Ibolya	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye Kiskőrös, Hruz Mária utca 2/1.
Értékelés, beszámoló a műhely munkájáról, SWOT-analízis Előadó: Pálfi István műhelyvezető	Gépészeti és Számítástechnikai Szakközépiskola és Kollégium Békéscsaba, Kazinczy u. 7.

A 10. sz. műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Képességfejlesztési fókuszok:

fejlesztendő kompetenciák			
szakmai	személyes	társas	módszer
B típus			
alapvető gazdasági számítások	pontosság	irányíthatóság	figyelem-összpontosítás
a vendéglátó szakmához kapcsolódó számítások ismerete	önállóság	kapcsolatfenntartó készség	numerikus gondolkodás, matematikai készség
vendéglátó-ipari termékek kalkulációs számítás és gyártmánylap készítés	szorgalom, igyekezet	nyelvhelyesség	rendszerező képesség

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

10. sz. műhely neve: Gazdasági kultúra fejlesztésében mintaadó intézmények műhelye

Helye: BÉKSZI Zwack Tagiskola, Békéscsaba

Ideje: 2010. október 20.

Tanít: Aradszky Ila

Évfolyam: 11. évfolyam

Évfolyam: 11.

Témakör: Alapvető gazdasági számítások – súlyvesztesség, súlynövekedés

NAT-hoz kapcsolódás: vendéglátás szakmacsoport

Képességfejlesztési fókuszok:

Kompetencia területek: vállalkozói kompetencia
matematikai-logikai kompetencia
szövegértési-szövegalkotási kompetencia
szociális kompetencia
életpálya-építési kompetencia

Időtartam: 2x45 perc

Cím: Súlyvesztesség, súlynövekedés a vendéglátásban – összefoglaló óra

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolás, előkészítés	a tanulók csoportba szerveződése	Képes csoportot alakítani.	Random csoportok	csoportmunka (3-4 gyerekek)	A tanár színekkel azonosítja az egyes asztalokat, ahova a csoportok helyet foglalnak.	filctoll (a kialakítandó csoportok számáraak megfelelő számú színben)
	A csoportok a beüthetmazból a tanulit témával kapcsolatos fogalmakat keresnek.	ráhangolás a témára	minden csoport	csoportmunka (3-4 gyerekek)	beüthetmazmódszer: A tanár segítségével ellenőrzik a megoldásokat.	filctoll (a kialakítandó csoportok számáraak megfelelő számú színben), projektor, laptop, 1. számú információs lap
II. Az összefoglalás feldolgozása	A csoport összegyűjti a témában megismert fogalmakat.	Képes mozgósítani a számlékszámítással, súlyszámítással kapcsolatos ismeretleit.	minden csoport	csoportmunka (3-4 fő)	kereskinál módszer: A tanár utasítását alapján a csoportok készíthű posthűre felírják a tanulit, hallott fogalmakat. A tanár a flipcharton két oszlopot készít: KERES – KINÁL. A csoportok azokat a fogalmakat, melyeket el tudnak magyarázni a Kínál oldalra helyezik, amiben segítséget várnak, azokat a KERES oldalra.	flipchart filctoll (a kialakítandó csoportok számáraak megfelelő számú színben), posthű (2 színű), flipchart
	Fogalmak csoportosítása szempontok: 1. el tudja magyarázni az osztálynak 2. megértésben segítséget kér		minden csoport	csoportmunka (3-4 tanuló)	A tanár moderálásával átsimélik a fogalmakat. (A filcbőlak színe alapján azonosítható a csoport, így a fogalmak tisztázásába a diákok bevonása egyszerű.) A tanár segítségével ellenőrzik a megoldásokat.	Filcbőlak (a kialakítandó csoportok számáraak megfelelő számú színben) posthű (2 színű), flipchart

	A csoportok a tanulit szakmai számítások alapján kiöltik a bingólapot.	Képes a tanulit szakmai számításokat alkalmazni.	minden csoport	csoportmunka (3-4 tanuló)	bingómódszer A tanulók a tanár által ismertelt egyszerű feladatokat adott idő alatt megoldják csoportosan, majd a tanár által közölt eredmények közül választanak, és azt jelöltik a bingólapon. A tanár segítségével ellenőrzik a megoldásokat.	filctoll (a kialakítandó csoportok számáraak megfelelő számú színben), projektor, laptop, 1. számú információs lap
III. ellenőrzés	A tanulók rögzítik a dolgozat időpontját és annak pontos keretfeltételeit.	Képes rendszerezni az információkat.	minden tanuló	egyéni munka	A tanár ismereti a dolgozat időpontját, számonkérés feltételeinek pontosítása.	fűzet, toll
IV. értékelés	A tanulók öfokozatu skálán értékelik a tanórát, posthűt ragasztanak az általuk megírtelt fokozatra.	Képes értékelni a tanórát.	minden tanuló	egyéni munka	A tanár ismereti az öfokozatu skála fokozatainak jelenését. A tanár összegzi az értékelést. Tanári moderálásal megbeszélük az értékelést.	projektor, laptop, posthű

1. számú információs lap

Betűőzön

Keress a betűőzönben ,minél több ismerős (órán hallott) fogalmat!

H	Á	N	Y	A	D	O	S	A	B	M	D	E	C	I
L	T	A	N	P	Á	S	Z	R	O	É	H	V	E	H
I	H	N	M	V	L	E	U	F	K	R	Á	I	N	N
V	O	A	É	L	I	T	E	R	K	T	F	O	T	E
T	S	E	R	H	T	S	S	E	M	É	A	B	I	O
Á	C	S	É	Ó	E	T	Z	I	N	K	K	I	L	Ó
R	E	V	S	N	R	R	Á	O	S	E	U	V	I	C
A	I	Ú	I	M	E	I	Z	J	N	G	L	T	T	L
C	L	S	M	Á	Z	S	A	H	E	Y	C	D	E	J
Y	F	A	G	G	R	A	L	U	C	S	S	I	R	N
K	R	N	E	T	T	Ó	É	R	T	É	K	Z	K	G
G	B	M	D	O	S	T	K	B	I	G	U	A	Á	A
L	Ö	N	E	M	E	S	Á	L	Z	S	O	G	E	M
T	S	Ú	L	Y	N	Ö	V	E	K	E	D	É	S	Á

Megoldás

H	Á	N	Y	A	D	O	S	A	B	M	D	E	C	I
L	T	A	N	P	Á	S	Z	R	O	É	H	V	E	H
I	H	N	M	V	L	E	U	F	K	R	Á	I	N	N
V	O	A	É	L	I	T	E	R	K	T	F	O	T	E
T	S	E	R	H	T	S	S	E	M	É	A	B	I	O
Á	C	S	É	Ó	E	T	Z	I	N	K	K	I	L	Ó
R	E	V	S	N	R	R	Á	O	S	E	U	V	I	C
A	I	Ú	I	M	E	I	Z	J	N	G	L	T	T	L
C	L	S	M	Á	Z	S	A	H	E	Y	C	D	E	J
Y	F	A	G	G	R	A	L	U	C	S	S	I	R	N
K	R	N	E	T	T	Ó	É	R	T	É	K	Z	K	G
G	B	M	D	O	S	T	K	B	I	G	U	A	Á	A
L	Ö	N	E	M	E	S	Á	L	Z	S	O	G	E	M
T	S	Ú	L	Y	N	Ö	V	E	K	E	D	É	S	Á

1. VISZONYSZÁM,	8. KIÓ,	15. GRAMM,
2. LITER,	9. SÚLY,	16. TÖMEG,
3. SZÁZALÉK,	10. DECI,	17. HÁNYADOS
4. NETTÓÉRTÉK,	11. MEGOSZLÁS,	18. TONNA
5. MÉRTÉKEGYSÉG,	12. BRUTTÓSÚLY,	19. TÁRA
6. ÁFAKULCS,	13. MÉRÉS,	20. SÚLYNÖVEKEDÉS
7. CENTILITER,	14. MÁZSA,	

2. számú információs lap

Bingó

Gyakorlólap mértékegységváltásra, százalékszámításra

Játék leírása:

Minden csapat külön papírlapon játszik. Az egyik oldalra a három, A, B és C oszlopba három, illetve öt számot írnak az utasításnak megfelelően. Ezek lesznek a tippek. Majd megfordítja a lapot, és kezdődhet a játék.

A játékvezető/a tanár elmondja a feladványt, a diákok kiszámolják és felírják az összeget. Ezek lesznek nyertes számok. Számolás közben a diákok figyelik a bingólapot, és ha a nyerő számokból egy oszlopban három nyertes számot tippeltek, az bekiabálja, hogy bingó.

Pl. Játékvezető: 3+5, a játékosok kiszámolják, hogy nyolc, és ha van, aki valamelyik oszlopban nyolcas számot tippelt, az bekarikázza, és ha még két száma stimmelni fog ugyanabban az oszlopban, akkor: bingó.

Feladatok:

- 4 centiliter rövidital hány deciliter?
- Hány dekagramm 60g?
- 50 mázsa hány kiló?
- Hány gramm kell abba az ételbe, melynek receptje 0,4 dekagrammot ír elő?
- Egy csoport 21 narancslét és 9 ásványvizet rendelt. A csoport hány százaléka iszik ásványvizet?
- Egy asztalnál három hosszúlépést és négy nagyfröccsöt rendeltek, mennyi bort kértek?
- Hány dkg sült lesz 1,2 kg nyersanyagból, ha a sütési veszteség 30%?
- Hány százalékát teszi ki az ételbevétel a teljes bevételnek, ha az üzlet ételbevételre 200 ezer forint/hó, és az üzlet 800 ezer forintot forgalmaz havonta?

		A	B	C
1	Írj be A,B,C oszlopba 0 és 1 közé eső számokat!			
2	Írj be A,B,C oszlopba 1 és 10 közé eső (egész) számokat!			
3	Írj be A,B,C oszlopba 0 és 1 közé eső számokat!			
4	Írj be A,B,C oszlopba 1 és 10 közé eső (egész) számokat!			
5	Írj be A,B,C oszlopba 10 és 50 közé eső számokat!			
6	Írj be A,B,C oszlopba 10 és 20 közé eső számokat!			
7	Írj be A,B,C oszlopba 10 és 100 közé eső számokat!			
8	Írj be A,B,C oszlopba 10 és 100 közé eső számokat!			

3. számú információs lap – segédlet az összefoglaláshoz

Veszteségszámítás, tömegnövekedés

Példafeladatok

A. feladat

- Mennyi burgonyát kell megtisztítani 40 adag 30 dkg-os burgonyakörethez, ha a tisztítási veszteség 23%?

Megoldás

40 adag * 0,3 kg = 12 kg

100% -23%

TISZTÍTÁS

B. feladat

- A rizs tömegnövekedése párolás közben 250%-os.
- Hány kilogramm rizsre van szükség 70 adag 20 dkg-os pároltrizs köret elkészítéséhez?

Megoldás

70 adag * 0,2 kg = 14 kg

100% +250% 350%

PÁROLÁS

4. információs lap – segédlet az értékeléshez

1	2	3	4	5
				

A műhely neve

Saját fejlesztésű programok műhelye – középiskolák

A működtetés célja

A tanulói kulcskompetenciák különböző irányból történő hatékony fejlesztése módszereinek bemutatása. Ennek eredményeként a műhely iskoláinak módszertani repertoárja bővül. Saját fejlesztéseik területén alkalmazhatják a megtanult eljárásokat.

Pedagógiai innovációs eljárások megismerése, annak alkalmazása a saját innovációban.

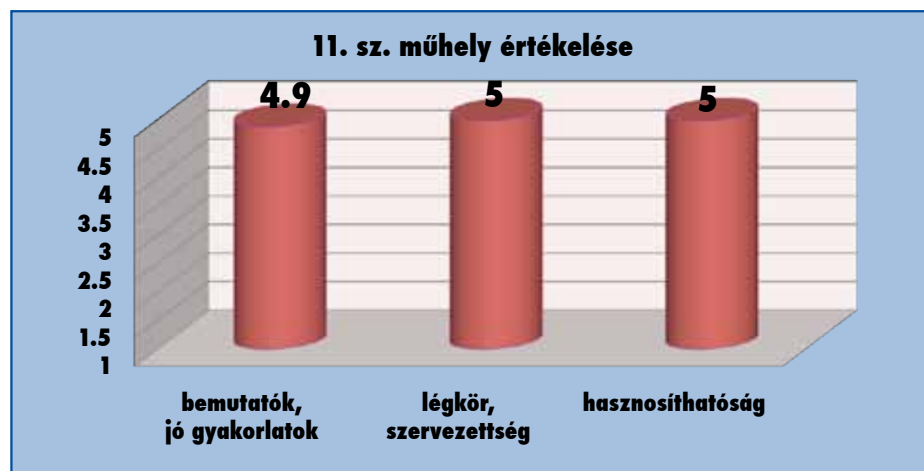
A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Dr. Nagyné Bánfi Judit	főigazgató	Hódmezővásárhely	Csongrád	HISZK Szakiskola és Szakközépiskola
állandó tagok				
Kecskemétiné Nánai Marianna	tanár	Hódmezővásárhely	Csongrád	HISZK Eötvös József Székhelyintézmény Hódmezővásárhely, Szent Antal u. 5-9.
Rádi Istvánné	tanár	Kiskunfélegyháza	Bács-Kiskun	Kossuth Középiskola
Együd Jánosné	nemzetközi kapcs. vezető	Szeged	Csongrád	SZKKVSI Krúdy Gy.Tagintézmény
Plesovszkiné Ujfaluczki Judit	tanár	Mezőkovácsháza	Békés	Hunyadi János Közoktatási Intézmény
Szabó Zsuzsa	tanár	Hódmezővásárhely	Csongrád	Bethlen Gábor Ref. Gimnázium
Sárai Éva	igazgató-helyettes	Hódmezővásárhely	Csongrád	Cseresnyés Kollégium

A munkaterv

Téma – előadó	Helyszín
Füstmentes élet két keréken Előadók: Kecskemétiné Nánai Marianna, Dr. Patariczáné Kelecsényi Magdolna	HISZK Eötvös József Székhelyintézmény Hódmezővásárhely, Szent Antal u. 5-9.
Egy kicsi mozgás mindenkinek kell... Előadók: Seres Katalin, Rádi Istvánné	Kossuth Középiskola Kiskunfélegyháza, Kossuth u. 34.
Egészségköztársaság Előadók: Duma Zsolt, Plesovszkiné Ujfaluczki Judit, Sallainé Kovalik Krisztina	Hunyadi János Közoktatási Intézmény Mezőkovácsháza, Sármezei u. 63.
Atomenergia és egészség Előadók: Nagy Tibor, Berecz János, Szabó Zsuzsa	Bethlen Gábor Ref. Gimnázium Hódmezővásárhely, Szőnyi u. 2.
Szelektív hulladékgyűjtés Előadó: Szabó Éva	Cseresnyés Kollégium Hódmezővásárhely, Oldalkosár u. 1.
ÖKO-tudatos szakemberképzés Előadó: Táplerné Esztergályos Márta	SZKKVSI Krúdy Gy.Tagintézmény Szeged, József A. sgt. 122-126.
Fórum: Környezeti nevelés és egészségnevelés mentorálása középiskolában; tevékenységközpontú programok és horizontális tanulás Előadó: Dr. Nagyné Bánfi Judit	HISZK Eötvös József Székhelyintézmény Hódmezővásárhely, Szent Antal u. 5-9.

A 11. sz. műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

11. sz. műhely neve: Saját fejlesztésű programok műhelye - középiskolák

Helye: Bethlen Gábor Református Gimnázium és Szathmáry Kollégium, Hódmezővásárhely

Ideje: 2011. február 2.

Tanít: Nagy Tibor

Évfolyam: 12.

Témakör: Ember és természet

NAT-hoz kapcsolódás: Természettudományos megismerés
Tájékozódás az élettelen természetről: anyag, energia, információ

Képességfejlesztési fókuszok:

Megismerő képesség:

– Tájékozódás a térben, megfigyelőképesség, gondolkodás, ismeretek rendszerezése és alkalmazása, problémakezelés és megoldás, alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint

Akarati, érzelmi, önfejlesztő képességek és az együttéléssel kapcsolatos értékek:

– Kommunikáció, együttműködés, motiváltság, önismeret, önértékelés, önszabályozás

Kompetencia területek: Matematikai-logikai kompetencia:

Ismeretszerzés, feldolgozás és alkalmazás

- tájékozódás térben és időben a természettudományos megismerésről, az alapvető természettudományos megismerési módszerek ismerete, alkalmazása;
- grafikonok, ábrák értékelése, elemzése;
- mértékegységek, mértékrendszerek használata;
- tanult szakkifejezések szabatos használata;
- a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegének megértése, a természet- és környezetvédelemmel kapcsolatos problémák felismerése;
- gondolkodási, kommunikációs és tudásszerző képességek,

Szociális kompetencia:

- felelősségvállalás önmagunkért és másokért
- szabálykövetés
- támogató magatartás
- kreativitás
- önálló alkotó tevékenység
- empátia és együttműködő képesség

Időtartam: 1 x 45 perc

Cím: Energia és környezetvédelem, avagy barátunk az atomenergia

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka-formák	Módszerek	
I. Ráhangelés, előkészítés	1. Mindennapi energiaigényünk	Hangulatkeltés Figyelem fejlesztése	Egyénenként az osztály tanulói	frontális	kérdés-felelet	Projektor, számítógép
	2. Te mi mindenhez használz energiát?	Gráfikonok, ábrák értelése, elemzése	Az egész osztály	Frontálisan irányított egyéni	Kerekasztal	
	3. Ha rajtad múlna, hogyan oldanád meg az energiagondokat?	Feladésszétválasztás ön-magunkért és másokért; Kreativitás- fejlesztés	Egyénenként az osztály tanulói	Frontálisan irányított egyéni	Megbeszélés	
	4. Fosszilis energiahordozók	Ismeretek tudatos rendszerezése; Együttműködési készség fejlesztése; Fogalmak bővítése	Az egész osztály	Kooperatív csoportmunka /5 fős csoportokban/	Kerekasztal	Papír, toll
	5. A napenergia és a szélenergia hasznosítása	Ismeretek tudatos rendszerezése; Együttműködési készség fejlesztése; Fogalmak bővítése	Az egész osztály	Kooperatív csoportmunka /5 fős csoportokban/	Kerekasztal	Papír, toll
II. Az új tartalom feldolgozása						

	6. A vízenergia, a geotermikus hasznosítása, a biomassa erőművek	Ismeretek tudatos rendszerezése; Együttműködési készség fejlesztése; Fogalmak bővítése	Az egész osztály	Kooperatív csoportmunka /5 fős csoportokban/	Kerekasztal	Papír, toll
	7. Atomerőművek, nukleáris környezetvédelem	Ismeretek tudatos rendszerezése; Együttműködési készség fejlesztése; Fogalmak bővítése	Az egész osztály	Kooperatív csoportmunka /5 fős csoportokban/	Tanári magyarázat	Projektor, laplop
III. Ellenőrzés	Az ellenőrzés az egész óra folyamán zajlik minden feladat elvégzése után.	Önellenőrzés Összehasonlítás	Az egész osztály	Frontális munka		
IV. Értékelés	A csapatskapitányok értékeli a saját csapatuk munkáját. Szempontok: - miben voltak ügyesek, - tudak-e együttműködni, - segítettek-e egymás munkáját, - mi volt a hibájuk, - mit tanácsolnának egymásnak a következő órára. A tanár egyenként értékeli a csapatok munkáját. Elfogadja, esetleg korrigálja, kiegészíti az ellangozottakat. Hangulatiábra segítségével a gyerekek a táblánál értékeli, hogyan érezték magukat az órán.	Önérték, mások munkájának értékelése Elérő vélemények elfogadása Ismeretek alkalmazása a mindennapi helyzetekben	Csoportfelelősök Valamennyi tanuló	Frontális osztálymunka Kooperatív csoportmunka Frontális egyéni munka		Hangulatiábra

Fogalmak leírása „Energia és környezetvédelem, avagy barátunk az atomenergia” című bemutató óravázlathoz

I. A fogalmak leírása:

1. Energia: Az energia általános értelemben a testek változtatást okozó képességének a mértéke.

Az emberiség által használt különböző energiaformákat vissza lehet vezetni a fizika négy alapvető kölcsönhatásának valamelyikére (pl. a gravitációs kölcsönhatásra a vízenergiát, az elektromágneses kölcsönhatásra a fosszilis energiahordozókat és a napenergiát, a gyenge kölcsönhatásra a geotermikus energiát, míg az erős kölcsönhatásra a nukleáris energiát).

2. Fosszilis energiahordozók: A szén, a kén és a szénhidrogének (kőolaj és földgáz) összefoglaló neve. Ezek a lebomlott növények és állatok maradványai, ezek elégetésével gőzt fejlesztenek, s azzal egy turbinát meghajtva a hozzákapcsolt generátor elektromos energiát termel.

3. Napenergia: A Napból a Földre érkező energia, amelyet naperőművekben, illetve napkollektorokban hasznosítanak.

4. Szélerergia: Olyan megújuló energiafajta, amelyet szél turbinák segítségével hasznosíthatunk. A szél abból keletkezik, hogy a Földet forgása következtében egyenletlenül éri a Nap hője, így a pólusok kevesebb energiát kapnak, mint az egyenlítői régiók. Ezáltal a szárazföld gyorsabban melegszik fel és hűl le, mint a tengerek. Az így kialakuló hőmérsékleti különbségek egy globális légáramlási rendszert tartanak mozgásban.

5. Geotermikus energia: A Föld belső hőjéből származó energia. Hasznosítása termálvizek, illetve geotermikus erőművek formájában történik. A geotermikus energia korlátlan és folytonos energia nyereséget jelent, viszont nem kiapadhatatlan forrás. Kitermelése viszonylag olcsó, s a levegőt nem szennyezi.

6. Biomassza: Energetikailag hasznosítható növényi és állati hulladékok összefoglaló neve. A tüzelhető biomasszákat jellemzően viszonylag alacsony nedvességtartalmúak és ennek megfelelően magas fűtőértékűek. Megfelelő kezelés esetén megújuló energiaforrásnak tekinthetők.

7. Nukleáris környezetvédelem: Az atomerőművekben sugárvédelmi tevékenység egyik legfőbb területe, amelynek célja a radioaktív anyagok kibocsátását és ezen keresztül a környezeti hatások nagyságát az ésszerűen elérhető legalacsonyabb szinten tartani.

II. A kooperatív csoportmunkában dolgozó diákok, illetve az egyes csoportok által kapott feladatok és azok megoldásai:

1. csoport: A fosszilis energiahordozók

A tanulóknak meg kellett fogalmazniuk a fosszilis energia fogalmát, felhasználásának előnyeit, illetve hátrányait.

Megoldás: A fosszilis energiahordozók egy lehetséges leírása a fogalomtárban található.

Előnyök: bejáratott módszer van a kitermelésükre; széles körben elterjedtek; olcsók (?); jelenleg még van belőlük sok...stb.

Hátrányok: felhasználásuk jelentős a környezetszennyezéssel jár (pl. savas esők, üveg-házhatás); pár száz év múlva el fog fogyni...stb.

2. csoport: A napenergia és a szélerergia hasznosítása

A tanulóknak fel kellett tárniuk a szél, illetve a napenergia lehetséges felhasználási területeit, az előnyöket, illetve a hátrányokat.

Megoldás: A napenergia és a szélerergia leírása a fogalomtárban található.

Előnyök: megújuló, tiszta energiaforrások, nincs káros anyag kibocsátás, egyre újabb fejlesztések

Hátrányok: jelenleg költséges beruházással megvalósíthatóak, pl. Magyarország természeti adottságai nem megfelelőek nagy mennyiségű energia ilyen módon történő előállítására

3. csoport: A vízenergia, a geotermikus hasznosítása, a biomassza erőművek

A tanulóknak a vízenergia, a geotermikus energia, illetve a biomassza felhasználásának előnyeit és hátrányait kellett bemutatniuk.

Megoldás: A vízenergia, a geotermikus energia és a biomassza leírása a fogalomtárban található. Előnyök: megújuló, tiszta energiaforrások, nincs károsanyag-kibocsátás.

Hátrányok: jelenleg csak költséges beruházással valósíthatók meg, pl. Magyarország természeti adottságai nem megfelelőek nagy mennyiségű energia ilyen módon történő előállítására.

III. A csapatkapitányok saját csapatuk munkáját értékelték:

Az egyes csapatkapitányok külön-külön értékelték saját csapatuk munkáját. Véleményük szerint könnyen ment az egyes részfeladatok felosztása, egymást régóta ismerve (mivel 12. osztályosok) gördülékenyen érezték az együttműködést. Szinte mindenkinek voltak részismeretei a témakörből, ezt a tudást többiekkel megosztva alakult ki a csoport végső véleménye a témáról.

A legnehezebbnek egyöntetűen az összegyűjtött ismereteknek az osztály előtti elmondását, előadását tartották.

A **hangulattábla** alapján a diákok szinte mindannyian tartalmas, jó hangulatú órának értékelték.

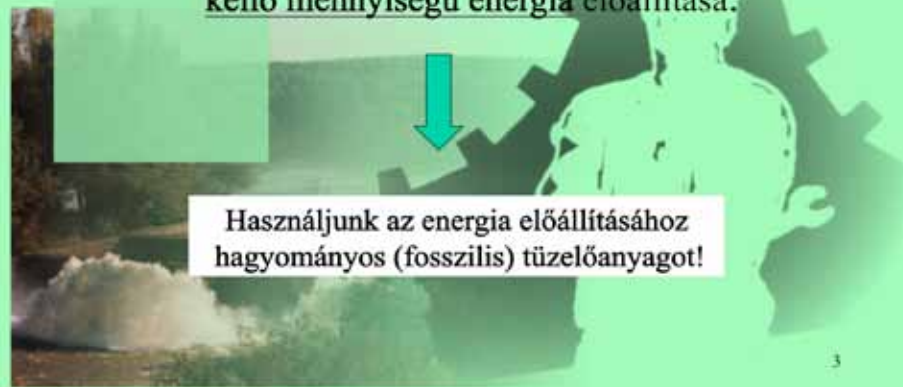
Energia és környezetvédelem

avagy barátunk az atomenergia

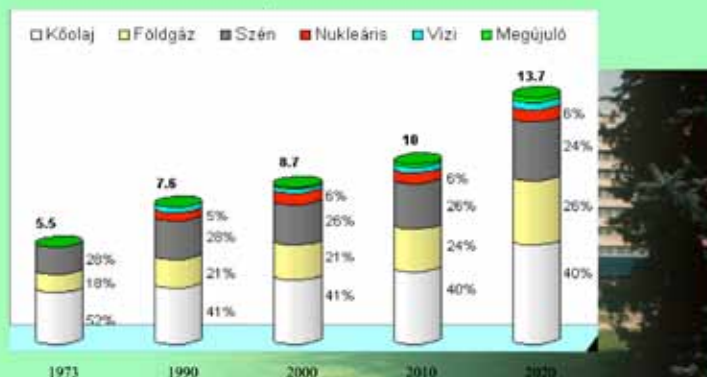
Beláthatjuk azonban, hogy mindehhez energia kell!!!

A fejlődést nagymértékben meghatározza a
kellő mennyiségű energia előállítása.

Használjunk az energia előállításához
hagyományos (fosszilis) tüzelőanyagot!

Minden embernek jogos igénye, hogy kényelemben éljen, és
mindennapi szükségleteit megfelelő színvonalon ki tudja
elégiteni.

A világ energiaigényének várható alakulása
(10⁹ tonna kőolaj ekvivalens)

Fosszilis energiahordozók fajtái

- Szén
- Földgáz
- Kőolaj

A szén

Környezetben eltemetett növényi maradványokból keletkezik: képződésének folyamata a szénülés.

Fajtái:

- Tőzeg
- Lignit
- Barnakőszén
- Feketekőszén
- Antracit

Kőolaj

A kőolaj (más néven *ásványolaj*) a Föld szilárd kérgében található természetes eredetű, élő szervezete bomlásával, átalakulásával keletkezett ásványi termék.

- paraffinos (paraffin bázisú)
- nafténes (naftén bázisú)
- aszfalténes (aszfalt bázisú) és
- intermediát (átmeneti bázisú)

A földgáz

A földgáz szénhidrogén alapú gázok gyúlékony elegye

- Metán CH_4 97%
- Etán C_2H_6 0,919%
- Propán C_3H_8 0,363%
- Bután C_4H_{10} 0,162%
- Szén-dioxid CO_2 0,527%
- Oxigén O_2 0-0,08%
- Nitrogén N_2 0,936%
- Nemesgázok: Ar, He, Ne, Xenyomelemkén

A természeti környezet rongálásának egyik jelentős tényezője a légműszennyezés. Ennek egyik „tettese” az **ENERGIATERMELÉS**.

Hagyományos ásványi tüzelőanyaggal működő erőművek elképesztő mennyiségű oxigént fogyasztanak el a légkörből.

Cserébe nagy mennyiségű szén-dioxidot, kén-dioxidot bocsátanak ki a légkörbe.

A kibocsátott kén-dioxid beláthatatlan károkat okoz

A SAVAS ESŐK miatt a fák és bokrok lombja, valamint a növényzet szerte a világon nem olyan dús és zöld.

Így a **SZEGÉNYEDŐ TERMÉSZET** miatt a madarak, a négylábúak száma jelentősen megcsappant.

Fajok pusztulnak ki

9

A fenyegető veszély láttán a fejlettebb országok kötelezettséget vállaltak a káros anyagok kibocsátásának csökkentésére. (1997. Kioto – 2005-2012)

A harmadik világ országai nem vállaltak semmit, sőt gyorsuló fejlődésük következtében energiaigényük 2040-re várhatólag a maiak hétszeresére (!) növekszik. Kezd a baj komollyá válni.

Akkor hát mi lehet a MEGOLDÁS?

11

Az üzemanyag elégetése során a kibocsátott szén-dioxid lassan megfordíthatatlan folyamatokat indít el...

A növekvő szén-dioxid tartalom az üvegházhatás következtében a Föld éghajlatának beláthatatlan következményekkel járó felmelegedését okozza.

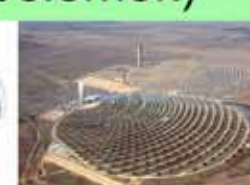

A globális felmelegedés miatt árvizek, természeti csapások sorozata fenyeget minket...

Pl. a Tatra pusztulása

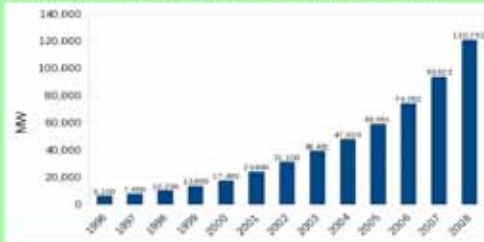
10

A napenergia (napelemek)

151

- Szerte a világon egyre jobban elterjed a szélenergia hasznosítása:
- Az egész világ egyre több energiát állít elő a szél segítségével:

- A világ szélenergia termelésében vezető országok:

Position	Country	Total capacity June 2010 (MW)	Added capacity June 2010 (MW)	Total capacity end 2009 (MW)
1	USA	36,396	1,200	35,196
2	China	33,896	7,800	26,096
3	Germany	26,406	600	25,777
4	Spain	19,536	400	19,139
5	India	12,126	1,200	10,926
6	Italy	8,306	400	7,906
7	France	6,806	500	6,306
8	United Kingdom	4,606	500	4,106
9	Portugal	3,606	200	3,406
10	Denmark	3,506	100	3,406
Rest of the World		24,506	2,870	21,636
Total		175,000	18,800	156,200

© WWEA 2010

17

Biomassza-erőművek

- Biomassza: energianövényekből, szerves hulladékból készült tüzelőanyag, ezért az megújuló
- Az erőmű az égetés során keletkező hő alakítja villamosenergiává

19

- Érdekesség: magas épületek hasznosítása szél-energiatermelésre:
- Bahrainban iker felhőkarcolók közé 3 szél turbinát szereltek az épület energiaellátásának segítésére:

18

Geotermikus energia

- A Föld belső hőjét használja fel villamosenergia-termelésre
- Nincs károsanyag-kibocsátás

20

Vízerőművek

- A víz magassági energiáját használja fel
- A lezúduló víz forgatja meg a turbina lapátjait
- Nincs károsanyag-kibocsátás

21

Van azonban egy energiatermelési mód, megfelelő beruházásokkal teljesítménye szükség szerint növelhető és mentes a jelenleg általánosan használt energiatermelési módok káros hatásaitól.

Ez az **ATOMENERGIA.**

157

A megújuló energiaforrásokkal szembeni leggyakoribb ellenérv, hogy Magyarország természeti adottságai nem alkalmasak az ország energiaigényeinek ilyen módon történő kielégítésére.

Magyarország éves teljes elektromosenergia-fogyasztása kb. 40000 GWh.

Ennyi energiát tisztán alternatív energiaforrások segítségével – megbízhatóan – előállítani nem lehet.

Egyelőre maradnak a nem országos alkalmazások:

A Paksi Atomerőmű

- 1982 decembertől kezdi működését
- **4 darab** VVER-440/213 típusú nyomottvízes reaktor (PWR)
- Üzemanyag: 3,82 %-osra dúsított urán (42 tonna)
- Moderátor: víz (100 tonna)
- Hűtőközeg: víz (a Duna vize)
- $P_1 = 1485 \text{ MW} \rightarrow P_{1h} = 500 \text{ MW} \rightarrow P_{2h} = 2000 \text{ MW}$
- Magyarország villamosenergia-termelésének kb. **38 %-át** adja
- Az országban legolcsóbban állítja elő a villamosenergiát (8-9 Ft/kWh)
- www.atomeromu.hu

Az atomenergia előnyei:

- Légszennyezettség szempontjából igen kedvezőek a tulajdonságai.

Erőmű fajta	Termelt CO ₂ (tonna / év)	Elfogyasztott O ₂ (tonna / év)
Atomerőmű	0	0
Földgáztüzelésű erőmű	4760000	3470000
Olajtüzelésű erőmű	9520000	6950000
Modern széntüzelésű erőmű	10220000	7460000

- Az összes energiatermelési mód közül a **legolcsóbb**.
(kis költségű reaktor, olcsó energiahordozó, csökkenő fejlesztési költségek)

- **Biztonságos** (Wigner Jenő és Teller Ede)

25

Az atomerőművekben szükségszerűen keletkeznek **radioaktív hulladékok**, amelyeknek minimális szinten tartása, kezelése és végleges **elhelyezése** a világ atomenergia-iparának egyik legfontosabb feladata.

A radioaktív hulladékok kezelése áll:

- szelektív gyűjtésből, (előzetes minősítés és ideiglenes tárolás)
- térfogatcsökkentésből, (tömörítés, préselés)
- csomagolásból, (biztonság)
- reprocessálásból, (újrahasznosítás)
- átmeneti majd végső tárolásból (temetés).

ELFOGADHATÓ MÉRETŰ KOCKÁZAT ELVE

27

Az erőmű saját felelősségének tekinti a környezetszennyezés megakadályozását. Emiatt a Paksi Atomerőműben folyó sugárvédelmi tevékenység fő területe a

NUKLEÁRIS KÖRNYEZETVÉDELEM

Cél: A radioaktív anyagok kibocsátását és ezen keresztül a **környezeti hatások** nagyságát az ésszerűen elérhető **legalacsonyabb szinten tartani**.

Kitüntetett figyelmet fordít a keletkezett hulladékok hasznosítására.

26

A hulladékok szelektív gyűjtése történhet:

- Aktivitás szerint

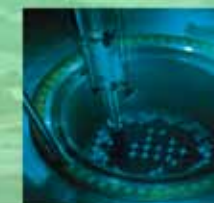
- Nagy aktivitású (> 4000 Bq/cm³)
- Közepes aktivitású (40 - 4000 Bq/cm³)
- Kis aktivitású (< 40 Bq/cm³)

- Felezési idő szerint

- Hosszú felezési idejű (> 30 év)
- Közepes felezési idejű (30 nap - 30 év)
- Rövid felezési idejű (< 30 nap)

Kiégett fűtőelemek pihentetése
(~ 5év)

Kiégett fűtőelemek kiemelése

A nagy aktivitású, rövid felezési idejű izotópokat tartalmazó anyagok (pl. a kiégett fűtőelemeket ~ 3 év) sugárzási szintjét átmeneti tárolókban a megengedhető szint alá csökkentik.

A gazdaságosabb elhelyezés, illetve az elhelyezési költségek csökkentése érdekében a kisebb aktivitású, hosszabb felezési idejű hulladék térfogatát préseléssel csökkentik, majd kezelés után ellenőrzött átmeneti, majd végső tárolókban helyezik el.

Átmeneti tározó vázlata

Átmeneti tározó a Paksi Atomerőműnél

29

Végleges elhelyezés

Ha az izotópok kinyerése már nem gazdaságos, akkor az ún. atomtemetőbe szállítják a radioaktív hulladékot. Erre a célra legtöbbször elhagyott só-, illetve uránbányákat használnak.

A vastag gránitrétegek miatt itthon Bataapátiban épül végleges tároló a kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékoknak.

TÁROLÓK

Felszín közeli
(legfeljebb 15-30 m mélységű)

Felszín alatti
(mélységi, geológiai, legalább 300 m mélységű)

Európa két legnagyobb tárolója:
L'Aube (Franciaország, 1 millió m³)
Drigg (Anglia, 800 ezer m³)
Ezek felszín közeli tárolók

Magyarországon a radioaktív hulladék tárolására
Püspökszilágy és Bataapáti határában működik egy-
egy tároló
Tervek: Boda?

161

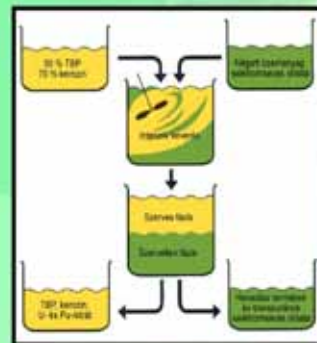
REPROCESSZÁLÁS

A kiégett fűtőelemek (Pakson kb. 56 tonna/év) még sok radioaktív elemet (köztük 235U-t) tartalmaznak.

Ha még megéri őket kémiai úton kinyerni, s új fűtőelemet készíteni belőlük, akkor a fűtőelemeket az ún. reprocesszáló (újrafeldolgozó) műbe szállítják.

Pihentetett fűtőelemek
szállítása

A reprocesszálás elvi vázlata

30

„A 21. századba lépő nemzedéknek is meg kell majd hoznia a maga felelős döntéseit béke és háború, kényelem és biztonság, jólét és környezetszennyezés, éghajlatváltozás és globális felelősség tekintetében. Mindehhez nukleáris kultúrára is szükség lesz.”

(Marx György)

12. sz. műhely

A műhely neve

Szaktanácsadói műhely

A működtetés célja

A mentori-szaktanácsadói munka átgondolása, megújítása.

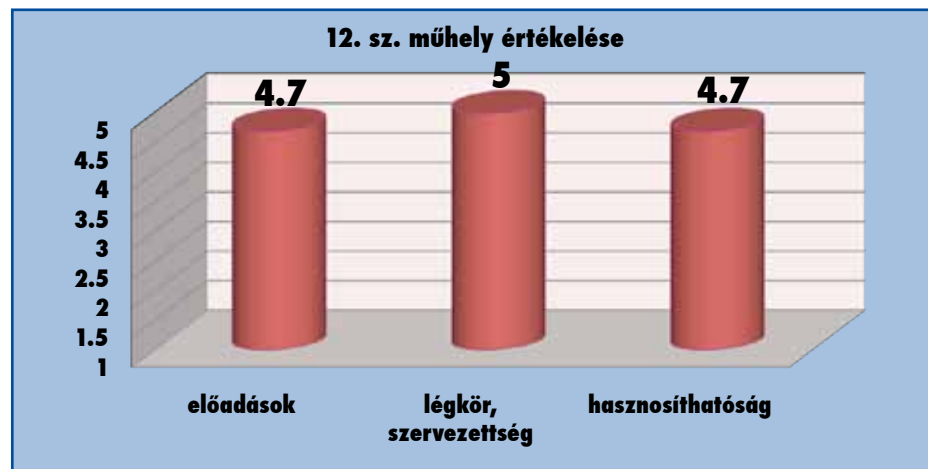
A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Fekete Gabriella	tanár, kompetencia-területi mentor	Kétegyháza	Békés	Magyar Tudományos Akadémia Gyermekszegénység Elleni Programiroda
állandó tagok				
Jankay Éva	tanár, kompetencia-területi mentor	Kecskemét	Bács-Kiskun	Bányai Júlia Gimnázium
Oros Róza	tanító, informatikus, IPR, SNI, folyamat-szaktanácsadó	Kisújszállás	Jász-Nagykun-Szolnok	Kádas György Általános Iskola és Gyermekotthon
Szenczi Sándorné	folyamat-szaktanácsadó, komplex helyzet-elemzési szak-tanácsadó, vezetői tapasztalat	Szegvár	Csongrád	
Molnárné Szalai Edit	iskolavezetés, projekt-menedzseri tapasztalat, pályázati szakértő	Szentes	Csongrád	Klauzál Gábor Általános Iskola
Juhász Orsolya	igazgató-helyettes, kompetencia-területi mentor	Békéscsaba	Békés	Bartók Béla Művészeti Szakközépiskola
Rózsa Vincéné	tanító, fejlesztő és gyógy-pedagógus, kompetencia-területi mentor, komplex helyzet-elemzési szak-tanácsadó, folyamat-szak-tanácsadó	Szeged	Csongrád	

A munkaterv

Téma - előadó	Helyszín
Bevezető gondolatok a mentor-szaktanácsadói munkájáról, jelenéről, jövőjéről Előadó: Fekete Gabriella műhelyvezető A mentor-szaktanácsadói feladatainak értelmezése, fogalomtisztázás, gondok, problémák összegyűjtése A műhelymunka vezetője: Szívós Ágota TÁMOP 3.1.1. program 1. pillér megbízott szakmai vezetője és a 3. pillér szakmai vezetője	Békéscsaba, Békés Megyei Tudásház és Könyvtár 5600 Békéscsaba Kiss Ernő utca 3. sz.
Bevezető gondolatok az első foglalkozás kapcsán megfogalmazott tanulságokról Előadó: Fekete Gabriella műhelyvezető A mentorral szembeni elvárásokról (intézmények, pedagógusok, fenntartók, szolgáltatók), a mentorok kiválasztásának szempontjai, a minőségbiztosítás, a HEFOP 3.1.3 projekt mentori tevékenységéről szóló elemzés feldolgozása A műhelymunka vezetője: Molnárné Szalai Edit pedagógus, pályázati szakértő	Klauzál Gábor Általános Iskola, 6600 Szentes Klauzál utca 12-18. sz. II. em. 34. terem
Bevezető gondolatok az első két foglalkozás kapcsán megfogalmazott tanulságokról Előadó: Fekete Gabriella műhelyvezető Az országos közoktatási szakértői konferencia tapasztalatai Előadó: Rózsa Vincéné mentor, tréner, fejlesztő A kapcsolattartás a folyamat-tanácsadóval, projektmenedzserrel, szakmai vezetővel, pedagógussal, más kompetencia területi mentorral, valamint a szolgáltatóval A műhelymunka vezetője: Jankay Éva pedagógus, kompetencia területi mentor	Bányai Júlia Gimnázium 6000 Kecskemét Nyíri út 11.
Szaktanácsadás, mentorálás értelmezése Előadó: Sipos János, a Humboldt Pedagógiai Intézet igazgatója Szaktanácsadás, mentorálás tapasztalatai a HEFOP 3.1.3-ban Előadó: Kézy Ágnes, a Qualitas T&G Tanácsadó és Szolgáltató Kft. vezető tanácsadója Szaktanácsadás, mentorálás tapasztalatai a TÁMOP-ban 3.1.4-ben Előadó: Sipos János, a Humboldt Pedagógiai Intézet igazgatója Kompon innen, kompon túl... A TÁMOP 3.1.4 a mentorok szemével/tükrében Előadó: Fekete Gabriella mentor, közoktatási szakértő MTA GYEP és Rózsa Vincéné mentor, tréner, fejlesztő Eljárásrend, szakmai dokumentumok, minőségbiztosítás A műhelymunka vezetője: Jankay Éva pedagógus, mentor és Szenczi Sándorné mentor, közoktatási szakértő	Három Gúnár Rendezvény-ház 6000 Kecskemét, Baththyány u. 1-7.
A mentori-szaktanácsadói munka egy pszichológus szemszögéből Előadó: Veress Erzsébet pszichológus, BMTK, TÁMOP 3.2.2 Dél-alföldi régió munkatárs Dokumentáció: tanmenet, tanterv, modulvázlat, HPP, HOP, HT A műhelymunka vezetője: Rózsa Vincéné mentor, közoktatási szakértő	Béke Utcai Általános Iskola, 6722 Szeged, Béke utca 7-9. sz. földszint, könyvtár
Kapcsolattartás, közös munka a pedagógussal (a mentorálttal), óralátogatás, etikai kódex, jó tanácsok Előadó: Oros Róza pedagógus, mentor és Juhász Orsolya mentor, pedagógus	Művelődési Ház 6635 Szegvár, Régiposta u. 1.
Értékelés, beszámoló a 7 havi munkáról, SWOT analízis Előadó: Fekete Gabriella műhelyvezető és a műhely állandó tagjai	Békéscsaba, Békés Megyei Tudásház és Könyvtár 5600 Békéscsaba Kiss Ernő utca 3. sz.

A 12. sz. műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

A szaktanácsadói-mentori műhely

A műhely a **Közoktatás-fejlesztést támogató hálózat kiépítése a Dél-alföldi régióban** című (TÁMOP-3.2.2-08/A/2-2008-0003) projektben alakult meg azzal a céllal, hogy a régióban dolgozó mentorokat-szaktanácsadókat összefogja, a mentori-szaktanácsadói munkát áttekinthesse, újragondolja, összegyűjtsen az elmúlt időszak legfontosabb tapasztalatait, azt megismertesse a szélesebb nyilvánossággal, képviselje a mentorokat-szaktanácsadókat különböző régiós rendezvényeken, konferenciákon.

A műhelyfoglalkozások tematikáját úgy állítottuk össze, hogy az felölelje a mentori-szaktanácsadói munka teljes spektrumát. (Lásd munkaterv!)

A műhely állandó tagjai a három megye gyakorlott mentorai, szaktanácsadói, pedagógusai közül kerültek ki. (Lásd tagok listája!)

A munkánk alapját egyrészt a TÁMOP szolgáltatói kosarában megfogalmazott definíciók szolgáltatták. Ezek közül a két leggyakoribb mentori-szaktanácsadói típus leírását idézzük:

Intézményi folyamat-szaktanácsadó

A tevékenység leírása

Vezetői, fenntartói támogatást nyújt az integráció, inklúzió pedagógiájának és a kompetenciafejlesztő programoknak a szervezeti folyamatba, szervezeti kultúrába és

az alapidokumentumokba történő beépítéséhez. Segíti a hagyományostól eltérő tanterv és oktatásszervezési módok (tantárgyi integráció, tantárgytömbösített oktatásszervezés, projekt módszer) alkalmazását. Tekintettel van az intézmény sajátosságaira, környezeti követelményeire, az iskolahasználók céljaira és érdekeire. Használja a minőségfejlesztés eszköztárait. Figyelembe veszi a térségi, regionális szempontokat, valamint a helyzetelemzés tapasztalatait. A pályázat fő céljainak elérését, a módszertani innováció fenntarthatóságát, eredményei honosítását tartja szem előtt.

Bővebb leírás

Az intézményi folyamat-szaktanácsadó a sok elemből kialakuló intézményi innováció illeszkedési területeit követi nyomon, a fejlesztés egységének létrejöttét, a keletkező problémák vezetői szintű feltárását és megoldását hivatott segíteni. Kiindulási alap számára az elnyert pályázat szakmai tervén túl az a helyzetelemzés, valamint esélyegyenlőségi terv és stratégia, melyet szakértői segítséggel, komplex intézményi szaktanácsadói ellenjegyzéssel a fenntartó benyújtott.

A feladatellátási helyek fejlesztése összefüggésben áll intézményi környezetükkel, a fenntartói stratégiába illeszkedik. A fenntarthatóság érdekében a fejlesztést harmonizálni kell környezetével, a kijelölt stratégiával.

A folyamat-szaktanácsadó kapcsolatban áll az intézményben dolgozó további, támogató szakemberekkel, szaktanácsadókkal, mentorokkal. Feladata munkájuk szükség szerinti koordinációja, hogy az intézményvezető, a szakmai vezető, a projektmenedzser számára szavatolható legyen e tevékenységek összhangja, megteremtődjenek összefüggésszerűen.

A folyamat-szaktanácsadó a pályázati célok indikátor szintű teljesítésén túl arra ösztönzi a fejlesztés irányítóit, hogy a honosított módszerek, eszközök, eljárások fenntartható módon épüljenek be az intézmény programjába, az innováció részévé váljon a pedagógusközösség és környezete szervezeti kultúrájának, törekvéseinek.

Kompetencia területi mentor-szaktanácsadó

A tevékenység leírása

Az oktatási programok adaptációját végző pedagógusok számára, a kompetencia területi mentor-szaktanácsadó feladata a kompetencia területi mentor-szaktanácsadói tevékenység. A mentori feladat része a keresztintertvi együttműködések támogatása, különösen olyan kompetencia területi választása esetén, melyek több tantárgyat érintenek, ezért kompetenciafejlesztő feladataikat szükséges összehangolni. A taneszközök tanórai/kollégiumi használatán túl a mentor támogatja a helyi tantervfejlesztés/kollégiumi nevelési programfejlesztés és az innováció összhangjának megteremtését, a kompetencia területi mentor-szaktanácsadóhoz kapcsolódó mérő- és értékelőeszközök alkalmazását. Együttműködik a folyamat-szaktanácsadókkal.

Bővebb leírás

A kompetencia területi mentor-szaktanácsadó a kompetencia alapú óvodai vagy oktatási programot gyermekcsoportban, tanórai szinten alkalmazó pedagógust segíti a bevezetés időszakában. Feladata az általa mentorált területen a kompetencia alapú oktatás

pedagógiai-szakmai, pszichológiai-módszertani háttérének, dokumentumainak, fejlesztési feladatainak megismertetésén túl az, hogy a konkrét, választott programcsomag modulrendszerének, taneszköz-rendszerének helyi viszonyokra történő adaptálása sikerrel járjon, az alkalmazó pedagógus ismerje fel az eszközrendszer bőségét, rugalmasságát. A HEFOP 3.1.1-es központi program keretében kidolgozott óvodai, valamint hat további, oktatási kompetenciaterületi programcsomag honosításában jártas szakemberek felkészítése megújult a TÁMOP 3.1.1-es kiemelt projekt keretében. Alkalmassá teszi őket arra, hogy mentori munkájuk hangsúlyosan szolgálja a Nat alapján újabb műhelyekben, folyamatosan bővülő számban elkészülő kompetencia alapú tantervek szerint fejlesztett és forgalmazott taneszközrendszer bevezetését, alkalmazását. Feladatuk az egyenlő hozzáférést, az inklúziót szolgáló eljárások támogatása, valamint az, hogy az általuk mentorált pedagógus sikerrel oldja meg a hagyományostól eltérő tanterv és oktatásszervezési módok (tantárgyi integráció, tantárgytömbösített oktatásszervezés, projektmódszer) alkalmazását az adott gyermek-, tanulócsoporthoz.

A foglalkozások másik alapja a felhalmozott tapasztalat, amely alapján a következő problémákat és beavatkozási területeket lehetett megfogalmazni.

Mentori munka:

- a kompetenciahatárok, hatáskörök tisztázatlansága,
- szakmai hitelesség,
- a mentorral szemben elvárásként megjelent az „igazságosztó”, konfliktuskezelő szerep a pedagógus-igazgató, a pedagógus-projektmenedzser viszonyrendszerben,
- a kommunikáció egyenetlensége a szakmai szolgáltatókkal,
- a késésekből-tájékozatlanságból adódó konfliktusok kezelése,
- a fenntartási időszak alatti szakmai segítségnyújtás,
- az egységes dokumentáció hiánya: munkaterv, mentori napló, munkafeljegyzés, emlékeztető, teljesítésigazolás, beszámoló stb.

Hálózat:

- központi iránymutatás hiánya, magára hagyatottság,
- képzés utáni szakmai segítségadás hiánya,
- a kommunikáció, kapcsolattartás nehézsége-hiánya a „segítőtársakkal”: a többi mentorral, szaktanácsadóval, projektmenedzserrel, iskolavezetéssel
- az információk nem mindig folyamatos áramlása,
- regionális szakmai hálózat hiánya.

Főlkészültség:

- szakmai hozzáértés,
- az egy intézményben dolgozó mentorok felkészültségének különbözősége.

Kiválasztás:

- a közbeszerzés hosszadalmas eljárásrendje,
- a cégek kiválasztásánál a szakmaiság háttérbe szorulása,
- a mentorok, tanácsadók kiválasztásának esetlegessége.

Idő:

- időbeli elcsúszások képzésekben, eszközbeszerzésben,
- TÁMOP 3.2.2 késve indult.

Körülmények:

- mentorok elérhetősége (távolság),
- az intézményi pedagógusok támogatása (pénz- és órakedvezmény),
- „drága” (akár könyv alakban, akár nyomtatva) programcsomagok,
- a mentorok munkahelyi órakedvezményének hiánya,
- intézményi „kényszerfogadtatás”, a koordináció hiánya,
- időpontok egyeztetésének nehézségei az intézményekben,
- a fogadó intézmény részéről a tárgyi feltételek megteremtése (helyiség, fűtés, IKT-eszközök)
- a mentoráláshoz szükséges idő tervezési problémái (túl magas, illetve túl alacsony óraszám),
- vezetők személyének változása (projektmenedzsmen);
- a kiírásban szereplő egyes területek kései értelmezése (tantárgytömbösítés),
- szakmai szolgáltatóként különböző megbízási díjak.

A mentor-szaktanácsadói műhely által preferált tanmenetséma

Az iskola neve:

Tanított tantárgy vagy műveltségterület:

Az osztály megnevezése:

Tanítási év:

Tanító tanár/tanárok:

Évi óraszám/heti óraszám/tantárgytömbösítés:

Előzetes ismeretek/jellegzetességek: (pl.: SNI-s/HHH/HH gyerekek száma, kompetencia mérések eredményei, tagozat stb.)

Fejlesztés célja, feladatai:

Értékelés:

Óraszám	Téma	Fejlesztendő kompetenciák (fejlesztési készségek, képességek, célok)	Munkaforma, differenciálás	Módszerek, technikák	Egyéb (IKT, IPR)
1. modul:					
1.					
2.					
...					
6.					
7.					
2. modul:					
8.					
9.					
...					
21.					
3. modul:					
22.					
23.					
...					

A mentor-szaktanácsadói műhely által preferált óravázlatot a kiadvány CD mellékletében találhatják meg az érdeklődők. (Lásd CD melléklet!)

És végül ajánljuk mindenki figyelmébe a következőket:

A megfigyelő készségei

- az interakció nem fenyegető, hanem segítő, és a kölcsönös bizalomra épül,
- az egész folyamat az osztálytermi gyakorlat további javítását, a meglevő jó, sikeres stratégiák megerősítését szolgálja (nem a sikertelen viselkedési minták kritizálása, vagy a pedagógus személyiségének a megváltoztatása a cél),
- a folyamat alapja az objektív adatok gyűjtése és felhasználása, a megalapozatlan értéktételek alkalmazása helyett,
- a tanár megerősítést kap ahhoz, hogy saját tanítási gyakorlatát a tények, adatok alapján változtassa meg, e tények alapján alkosson „hipotézist”, amelyet a továbbiakban ellenőrizni tud
- minden egyes megfigyelési kör egy folyamat része, melyben a szakaszok egymásra épülnek,
- mind a megfigyelő, mind a tanár közös szakmai fejlődésben vesz részt, mely mindkettőjük számára a tanítási és megfigyelési készségek további fejlődéséhez vezet.

David Hopkins: **A Teacher' Guide to Classroom Research** nyomán
(Educatio, Zsigovits Gabriella)

A mentori-szaktanácsadói munka problématérképe

Erősségek A mentori támogatás eredményeként erősödött a projektben részt vevő pedagógusok önbizalma, magabiztosabbak lettek, és ez az eredményezte az intézmények egy részében, hogy változott a kipróbáló pedagógusok és a tantestület hozzáállása a projekthez. Szakmai, módszertani segítséget kaptak, hospitálás, óralátogatás valósult meg, a mentor az adminisztráció elkészítésében támogatta őket. A mentorok többségének kommunikációs stílusa, attitűdje megfelelő volt, támogatták, biztatták a pedagógusokat. Jellemző volt a pozitív megerősítés a tevékenységükben még akkor is, ha a pedagógusok esetleg kritikát, bírálatot szerettek volna hallani tőlük. A tanulók szerették a programot. A mentorok aktív tanulói tanórai munkát tapasztaltak. A mentorok többnyire felkészült, lelkes kollégákkal találkoztak az intézményekben. Az intézményvezetők hozzáállása segítészandékú és pozitív volt. Az új módszerek általában működtek a gyakorlatban is. Többnyire oldott, őszinte légkör jellemezte az intézményi munkát. A minőségi szakmai szolgáltatók segítséget nyújtottak a mentoroknak, tanácsadóknak.	Hiányterületek Letölthető feladatárak, feladatbank. Több IKT-anyag az interneten. Mérőlapok, mérő feladatsorok összeállításában segítő továbbképzés. A munkahelyek adjanak szabad időszavat, szabadnapot a mentoroknak. Az egyes kompetencia-területek közötti összhang megteremtése. Mentori műhelyek működtetése régiós szinten.
Fejlesztendő területek A projektvezetés és az intézményvezetés tájékoztatása a mentorálás, tanácsadás mibenlétéről. A mentorok szakmai felkészültsége, hitelessége. A mentor csak saját szakterületén működhesen. (Szerencsés – és erősíti a fogadó pedagógusok attitűdjét –, ha a mentor maga is kipróbáló kolléga, mélységében ismeri az adott programcsomagot, alkalmazásának lehetőségeit, buktatóit.) Az intézmények a fenntartási időszakban is alkalmazzanak mentorokat, tanácsadókat. A regionális mentor- és tanácsadói találkozók szervezése.	Javaslatok megfogalmazása A mentorok pályázatát során legyen feltétel a hiteles szakmai ajánlat. A mentori tevékenység legyen minőségbiztosított (eljárásrendek, ellenőrzés, értékelés). A felkészítés legyen professzionális, a képzés végén a jelöltek bizonyítsák be, hogy alkalmasak a tevékenység eredményes és magas színvonalú végzésére. A mentorok a felkészítés során kapják kézbe a mentori tevékenység eljárásrendjét, a kapcsolattartásról, a dokumentáció kezelésének szabályozásáról szóló dokumentációt, azt értelmezzék; és ezek betartása legyen kötelező minden mentor számára. Történjen központi – esetleg regionális – felkészítés az intézmények képviselői és a mentorok részvételével, ahol lehetőség nyílik a személyes megismerkedésre, a kapcsolatfelvétellel. Ez a program lehetőséget adna a szerepek, feladatok és hatáskörök tisztázására is, megelőzendő a későbbi problémákat. Egy esetleges következő projekt során azok a mentorok kapjanak megbízást, akiket a TÁMOP 3.1.4-es pedagógusok, az intézményvezetők (projektvezetők) írásbeli ajánlásukkal támogatnak. A mentorok képzésében csak a legkiválóbb szakemberek kapjanak szerepet, elsősorban olyanok, akiknek maguknak is vannak gyakorlati tapasztalataik.

A műhely neve

Szolgáltatók műhelye

A működtetés célja

Az általános szolgáltatói szerepre való felkészítés

Feladatok:

- hospitálási rendszer kidolgozása
- hospitálási dokumentációk kidolgozása
- PR tevékenységet segítő foglalkozások megtartása: horizontális kapcsolatok kialakítását, kiadványszerkesztéseket, digitális megjelenést, szolgáltatói piac szervezését, működtetését segítő előadások
- szakértői, tanácsadói támogató szolgáltatások segítése
- Az intézmények fejlesztését segítő feladatok: team-munka kialakítása, jó gyakorlatok bemutatása, értékesítése, értékelések elvégzéséhez szükséges segítségadás

A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Józsa Ildikó	irodavezető-helyettes	Kecskemét	Bács-Kiskun	HUNNIAREG Pedagógiai Intézet Bács-Kiskun Megyei Irodája
állandó tagok				
Závogyán Judit	regionális szakmai vezető	Békéscsaba	Békés	Dél-alföldi Regionális Hálózatkoordinációs Központ Békés Megyei Tudásház és Könyvtár
Sipos János	igazgató	Baja	Bács-Kiskun	Humboldt Pedagógiai Intézet
Cseh Györgyi	ügyvezető	Szeged	Csongrád	Qualitas Tanácsadó és Szolgáltató Kft.
Farkas Zsuzsanna	vezető munkatárs	Hódmezővásárhely	Csongrád	Disszemináció Kft.
Balázsné Szabó Ibolya	irodavezető	Szeged	Csongrád	Hunniareg Pedagógiai Intézet Csongrád Megyei Irodája

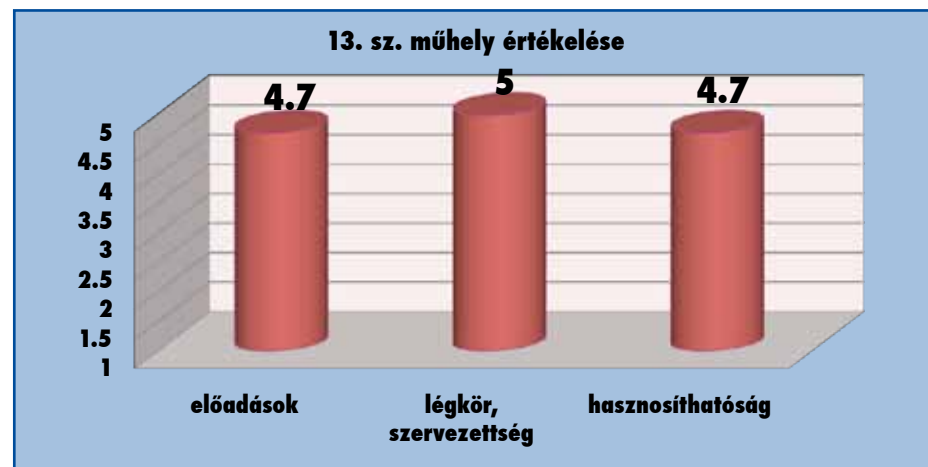
A munkaterv

Téma – előadó	Helyszín
Szervezetdiagnózis – fejlesztés a TÁMOP 3.2.2 programban előadó: Cseh Györgyi Felkészülés a referenciainstítúciónnyé válásra SWOT analízis a helyzetlelmzéshez, értékeléshez Quinn-Rohrbaugh modell alkalmazása a pedagógiai gyakorlatban RaDar modell felépítése, szerkezete, működtetése RaDar modell alkalmazása a szervezetdiagnózis felállításához Intézmény a RaDar modellben Az elméleti előadáshoz interaktív csoportmunka kapcsolódott, melyben a csoporttagok arra keresték a választ, hogy: milyen a jó referenciainstítúciónnyé, melyek a referenciainstítúciónnyé erősségei, gyengeségei, milyen lehetőségek segítik a munkájukat, milyen szervezeti jellemzők érhetők tetten az egyes modellekben, hogyan lehet egy szervezetet elindítani az innovatív tevékenység útján, hogyan lehet az emberi kapcsolatokat erősíteni a szervezetben belül? Hospitálást garantáló rendszer kidolgozása, hospitálási standardok alkalmazása a referenciainstítúciónnyekben előadók: Farkas Zsuzsanna, Bagi Lászlóné, Patócs Anikó, Tóthné Kecskeméti Katalin Szolgáltatói szerep és a szolgáltatás minőségének fontossága - a minősített referenciainstítúciónnyé válás folyamata, - a szolgáltatói szerepre való felkészülés, - a referenciainstítúciónnyek feladata, - a szolgáltatásnyújtás feltétele a közoktatási intézményekben, - a szolgáltatások minőségének ismérvei A hospitálás folyamatának elemei A hospitálás célja A hospitálást megelőző tevékenységek A hospitálás folyamata A hospitálást követő feladatok – értékelés, dokumentálás Az elméleti előadás a hódmezővásárhelyi közoktatási intézményekben jól működő tapasztalatokra építve mutatta be a referenciainstítúciónnyek új szerepköréhez való alkalmazkodás feltételeit, lehetőségeit.	Kecskeméti Főiskola GAMF Kara Kecskemét, Izsáki út 10. Emlékpont Múzeum Hódmezővásárhely, Andrássy utca 34.

Téma – előadó	Helyszín
PR-tevékenység: horizontális kapcsolatok kialakítása, kiadványszerkesztés, digitális megjelenés előadók: Balázsne Szabó Ibolya, Benkő István, Békésiné Szikora Mária Horizontális kapcsolatok kialakítása - az üzleti kapcsolatok sikere - protokoll – protokoll célja - társadalmi érintkezés - magatartás – viselkedés - kapcsolattartás – hatékony kommunikáció - prezentáció - gyakorlati útmutatók Írásos dokumentációk - nyomdai előkészítés - nyomdai szerkesztés - kivitelezés - az érintettek megkeresése, értesítés Digitális megjelenítés feltételei, alkalmazás	Rendezvényház Szeged, Közép fasor 1-3.

Téma – előadó	Helyszín
Segítségadás referenciainstítúcióknak – szaktanácsadás, mentorálás előadó: Sipos János, Kézy Ágnes, Fekete Gabriella Szaktanácsadás, mentorálás értelmezése A tanácsadói funkciók fázisai: - kezdeményezés - bevezetés - elsajátítás A közoktatási intézmények munkáját „segítő” rendszere - segítői szerepek - segítői személyisége A mentor feladatai HEFOP-pályázat tapasztalatai: - mentori feladatellátás - intézmények szerepe - a pedagógus (mentorált) szerepe - gyenge és erős pontok a pályázat megvalósulása során - javaslattevés a fejlesztéshez TÁMOP-pályázat tapasztalatai: - fenntartói szerep - intézményi szerep - közreműködő pedagógusi szerep - közreműködő gyermek, tanulói szerep - szülői szerep - elégedettségi mutatók - erősségek – gyengeségek A fenntarthatóság kezdete Hosszú távú tervezés Innovációs feladatok	Három Gúnár Rendezvényház Kecskemét, Baththyány u. 1-7.
Jó gyakorlat bemutatása 1. osztályban íráskészség fejlesztése a bemutató órát vezeti: Herczegné Koch Éva tanítónő 2. osztályban szövegértés fejlesztés-szövegfeldolgozás a bemutató órát vezeti: Molnár Katalin tanítónő	KTKT Általános Iskola és Középiskola Arany János Általános Iskolája Kecel, Szabadság tér 17.
Jó gyakorlatok értékesítésének tapasztalatai, fejlesztési lehetőségek előadó: Walterné Böngyik Terézia	Rendezvényház Szeged, Közép fasor 1-3.
Összegzés (műhelymunka tapasztalatai) előadó: Józsa Ildikó	Kecskemét

A 13. sz. műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

13. sz. műhely neve: Szolgáltatói műhely

Helyszíne: Kecskeméti Főiskola Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskolai Kar, Kecskemét

Időpontja: 2010. augusztus 16.

Előadó: Józsa Ildikó műhelyvezető

Téma: Szervezetdiagnózis – fejlesztés a TÁMOP 3.2.2 programban

A szolgáltatói műhely tagjainak – a megalakulástól kezdődően – az volt a közös álláspontjuk, hogy a referenciaintézménnyé válás első és legfontosabb lépése a szervezetiagnózis felállítása.

A szervezetiagnózis elkészítésének folyamatában az alábbi kérdésekre kell megkeresni a választ:

- Hogyan lehet egy szervezetben a rejtett energiákat mozgósítani?
- Hogyan kell a szervezetiagnózis mérési folyamataira felkészülni?
- Mit jelent ez a referenciaintézmények tekintetében?
- Milyen a jó referenciaintézmény?
- Miben más, mint a többi óvoda/iskola?
- Honnan állapítható meg, hogy megfelel az adott szervezet a referenciaintézményi kritériumoknak?

A feltett kérdésekre a holland fejlesztésű, kompetenciamérő RaDar modell segítségével kaphatunk válaszokat és megoldási javaslatokat. Ez a modell szakmailag megalapozott és kipróbált új eszköz a humán erőforrás vizsgálatában. Ezért is lett az első műhelyfoglalkozás témája a RaDar modell megismerése és alkalmazásának lehetőségei. A Qualitas T&G Kft. munkatársa, Cseh Györgyi ügyvezető szakavatott kalauzolásával győződhetek meg a fenti rendszer használhatóságáról a műhelytagok és azok az érdeklődő pedagógusok, akik azokat az intézményeket képviselték, amelyek elindultak a referencia intézménnyé válás útján.

A referencia intézménnyé váláshoz a felkészülést a kritériumnak való megfeleléssel, és az elvárások megfogalmazásával kell kezdeni. A SWOT analízis rámutat a szervezetre jellemző (belső) erősségekre és a fejlesztésre váró területekre, illetve megvilágítja azt a környezetet, amelyben a szervezet működik, és feltárja, hogy milyen lehetőségekkel rendelkezik, és milyen veszélyekkel kell számolnia.

A műhely lehetőséget adott a saját élményű tanulásra azáltal, hogy az intézmények képviselői kiscsoportokban közös gondolkodással összegyűjtötték egy SWOT analízis referenciaintézményekre vonatkoztatható lehetséges kimeneteit.

A teljesség igénye nélkül érdemes áttekinteni a SWOT erősségei közé került kritériumokat:

- hitelesség,
- nyitott, befogadó, innovatív szemlélet,
- együttműködés,
- jó kommunikációs készség megléte,
- szakmai felkészültség,
- az intézmény megfelelő színvonalú infrastrukturális adottságai,
- kiemelkedő munkavégzés, team munka,
- a hálózatban való együttműködés képessége, a szervezet felépítése,
- meglévő és jól működő kapcsolatrendszer.

Fejlesztendő terület lehet többek között:

- az idő és kapacitás mértéke,
- a fogalmi tisztázás (mi az a jó gyakorlat, és valóban jó-e?),
- a felnőttképzési tapasztalat,
- a jó gyakorlat megfelelő dokumentálása.

A szervezetdiagnózis felállításához egy olyan modellt érdemes igénybe venni, amelynek alkalmazásával a szervezetben rejlő lehetőségek mozgósítani tudják a rejtett kompetenciákat az egyéni és a szervezeti hatékonyság növelése érdekében. Ezek egyike a RaDar modell is, amely szakmai és tapasztalati tudásra épül, és különösen jól használható a humán kapcsolatok és a humán erőforrás menedzsment területén. Vizsgálja az egyén viselkedését és értékeit, megmutatja a viselkedésfejlesztési lehetőségeit, ezáltal hozzájárul az egyéni hatékonyság növeléséhez. Támogatást nyújt az egyén és szervezet harmóniájának megteremtéséhez, az adott munkakör, feladatkör sikeres ellátásához. Segíti a csapatépítést a szervezeteken belül, ezért alkalmazásával javítható az együttműködés.

A referencia jelölt intézményekben joggal merül fel a kérdés: honnan tudhatjuk, hogy a mi intézményünk jó referenciainstémény? A válasz egyszerű: szervezetdiagnózis! Hiszen egy alapos, többirányú állapotfelmérés és az intézményre szabott fejlesztés megmutatja a megfelelést a referenciainstéményi kritériumoknak.

A RaDar modell tükrében az intézmény megismerheti belső értékeit, betekintést enged az emberek közötti interakcióba, jelzi a fennálló konfliktushelyzeteket, és viszonylag gyors megoldást kínál ezek kezelésére. Fejlesztési javaslatokat fogalmaz meg arra nézvést, hogyan lehet egy szervezetet elindítani az innovativitás felé, vagy hogyan lehet egy szervezetben erősíteni az emberi kapcsolatokat.

Mindezek ismeretében világosabban látható, hogy a referencia jelölt intézmény valóban példaértékű, működésében koherens, gyermekközpontú pedagógiai, szervezeti innovációval, gyakorlattal rendelkező és ezt a szolgáltatásaiban is átadni képes intézmény-e?

Az előadás minősége, az előadó személyisége és a résztvevők interaktív közös, együttműködése vezette a műhelyfoglalkozást sikerre.

182

183

14. sz. műhely

A műhely neve

Művészeti tevékenységet folytató intézmények műhelye

A működtetés célja

A művészet értékőrző és örökítő szerepének erősítése, a személyiségfejlesztés módszertani elemeinek megismerése.

A műhely vezetője és tagjai

Név	Beosztás	Település	Megye	Intézmény
műhelyvezető				
Forrainé Kószó Györgyi	intézmény-vezető	Hódmezővásárhely	Csongrád	HMJV Liszt Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola
állandó tagok				
Szabóné Pintér Erika	munka-közösség vezető	Hódmezővásárhely	Csongrád	HMJV Liszt Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola
Előadó és koordinátor: Szegediné Kutasi Emma	szakmai vezető	Vésztő	Békés	Bartók Béla Nevelési Központ
Előadó és koordinátor: Dani Jánosné	intézmény-vezető	Gara	Bács Kiskun	Moholy Nagy László Alapfokú Művészetoktatási Intézmény

A munkaterv

Téma – előadó	Helyszín
Zene világnapja: projekt nap az alkotó és befogadó kapcsolatában Előadó és koordinátor: Forrainé Kószó Györgyi, Szabóné Pintér Erika	Liszt Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola Hódmezővásárhely, Szent István tér 2.
Műhelyhétvége II. Előadó és koordinátor: Dani Jánosné	Moholy Nagy László Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Gara, Köztársaság u. 9.
„Magasművészet” Előadó és koordinátor: Szegediné Kutasi Emma	Bartók Béla Nevelési Központ Vésztő, Kossuth u. 49-51.
Környezeti és művészeti integrált témacsoport Előadó és koordinátor: Dani Jánosné	Moholy Nagy László Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Gara, Köztársaság u. 9.
Karácsonyi koncert Koordinátor: Forrainé Kószó Györgyi	Liszt Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola Hódmezővásárhely, Szent István tér 2.

A 14. sz. műhely foglalkozásainak értékelése a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek alapján

Egy műhelyfoglalkozás részletes leírása

14. sz. műhely neve: Művészeti tevékenységet folytató intézmények műhelye_

Helyszín: Liszt Ferenc Ének– Zenei Általános Iskola, Hódmezővásárhely

Időpont: 2010. október 01.

Előadó: Szabóné Pintér Erika, Forrainé Kószó Györgyi

Évfolyam: 4. és 8. évfolyam

Témakör: Ének-zene

NAT-hoz kapcsolódás: Művészetek – ének-zene, magyar nyelv és irodalom, matematika, rajz, természetismeret

Képességfejlesztési fókuszok: tudatos, akaratlagos figyelem, figyelemlkoncentráció, emlékezet; megfigyelés, összességlátás, beszélgetés, megfigyelés, összehasonlítás, együttműködő képesség, kreativitás, képzelet, fantázia, művészi élmény befogadásának képessége

Kompetencia területek:

- **Anyanyelvi kommunikáció** – szövegértés, szövegalkotás, kifejezőkészség, beszédművelés
- **Idegen nyelvi kompetencia**
- **A hatékony önálló tanulás** – motiváció és a magabiztosság
- **Szociális kompetencia** – kreativitás, empátia, tolerancia, türelem, együttműködés, közösségi érzés, emóciók ébresztése
- **Kezdeményezőképeség kompetencia** – A kínálókozó lehetőségek megragadása; a tudás, kreativitás, kockázatvállalás
- **Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejező képesség** – esztétikai megismerés, élmények és érzések kreatív kifejezése ének, hangszerjáték segítségével
- **Zenei kompetencia** – tiszta intonáció, hallásfejlesztés

Időtartam: 1x 45 perc

Cím: „Csak tiszta forrásból...” – „Zenei világnap” projektnap: az alkotó és befogadó kapcsolata

Előzmény: Intézményünkben emelt szintű ének-zene oktatás folyik mind a nyolc évfolyamon két párhuzamos osztályban. Minden osztályban sok gyermek tanul zenét. Régi szokás, hogy minden felső tagozatos osztálynak van egy alsó tagozatos testvérosztálya. A nagyok szívesen „mentorálják” a kisebbeket az iskolai élet bármely területén. A tanév folyamán az első alkalom a közös találkozásra a zenei világnap megünneplése minden év október elsején énektermünkben. Már hetekkel előtte készül kicsi és nagy erre az élményteli rendezvényre. Az alsó tagozatosok hívogató plakátokat és dekorációt készítenek tanítóik irányításával. Az ének-zene órákon az énektanárok szereplésre buzdítják tehetséges diákjaikat. A kicsik csodálattal fogadják a nagyok produkcióit, a kicsik megmutathatják nyiladozó tehetségüket. Párhuzamot vonnak egymás között, a kicsik példaképet találnak saját iskolai közösségükből. „Én is így kezdtem!; Én is ilyen ügyes leszek!” Tapasztalataink szerint minden rendhagyó órának igen kedvező hatása van a kultúra közvetítésben, a gyermekek értékrendjének legcélravezetőbb alakításában. Ezért ajánljuk jó szívet több évre visszatekintő gyakorlatunkat.

A projektet egy ének-zene tanár koordinálja, közreműködésre kérve a többi kollégát, hisz sokrétű a feladat: műsorszerkesztés, forgatókönyv elkészítése, terembeosztás, feltételek (hangszerek, technikai eszközök) megteremtése, a rendhagyó óra levezetése.

Mozzanat és időráfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munka-formák	Módszerek	
I. Ráhangelés, előkészítés egy kánon közös éleneklése: „Viva la Musica!”	„Ki mit tud” a mai napról? a zenei világnap története; Yehudi Menuhin szerepe	motiváció emlékezet szövegalkotás kifejezőkészség információátadás információszerezés együttműködés, közösségi érzés	minden résztvevő	frontális munka	csoportos beszélgetés saját élmények felidézése önálló bemutatós	Kép Yehudi Menuhinról Yehudi Menuhin köszöntője 1973 – az első Zenei világnap
II. Az új tartalom feldolgozása kishangverseny A negyedekesek bemutatkozása	4. a és 4. b műsora 1. Magyar tánc és két népdal Furulya szóló 2. Furulya trio: Német, angol és magyar tánc 3. Haydn: Német tánc zongora 4. Türk: Gyermekdal – egy mű – két előadó zongora 5. Weiner Leó: Lát, lát zongora 6. Előd zongora 7. Virágének zongora	kockázatvállalás empátia		egyéni és csoportmunka szereplés	önálló bemutatás	hangszerek

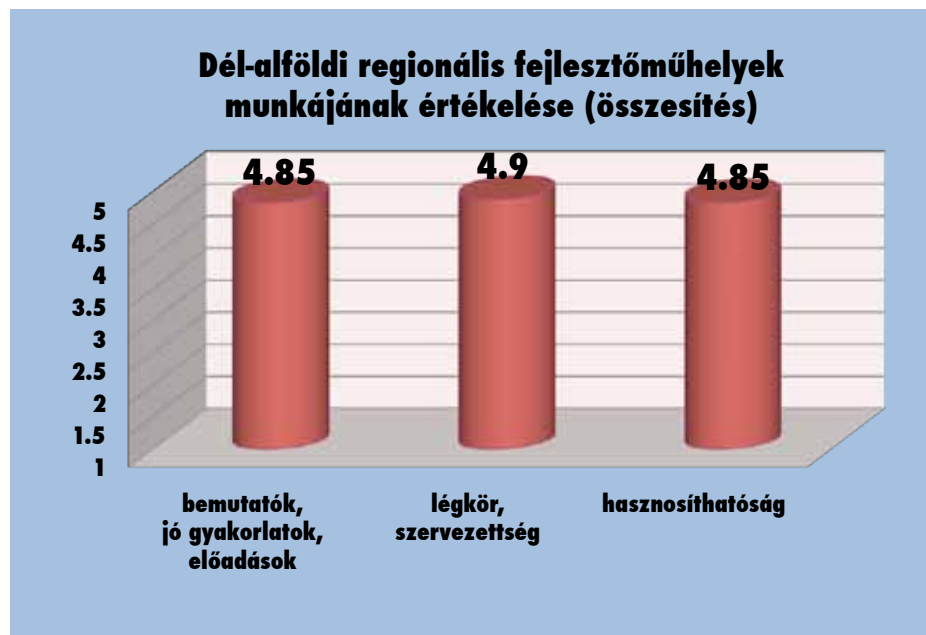
A hangszerek közül az egyik legnépszerűbb kövelkezik. Találd ki melyik lehet: Fekete és fehér vagyok, tíz kis ujj kapogtat a hátamon. (Zongora)	8. Bárdos Lajos bicíniumok: Ringató Kis kacska fürdik 9. Vivaldi: Ősz Fuvola 10. Mozart: Dal hegedű	összehasonlítás				
„Itt van az ősz, itt van újra...folyassuk Perófi versét együtt! Milyen hangulatot varázsol a fuvola? (Ősz) Kövelkezzék az a hangszer, amit ilyen fiatalon a legnehezebb megszólaltatni – a hegedű.” „Nemcsak a magyar embereknek vannak népdalok, kövelkezzék egy skót és egy régi francia dal a negyedekesektől búcsúzóul.”	Kitekintés más európai népek zenéjére 11. Skót népdal hegedű 12. Régi francia dal Bölcshódal kürt 8. a és 8. b műsora 13. Klarinétduett 14. Chopin: Polonaise zongora 15. Bicíniumok Fürj szall; Kis kertemben... 16. Bartók: Gúnydal zongora 17 A fényes nap – népdal énekeszőlő 17. Idegen nyelvű dalok 18. Greeg: Dal				önálló bemutatás	

Mozzanat és időátfordítás	Tervezett tevékenység	Képesség- és kompetencia fejlesztés	Célcsoport/ differenciálási lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszközök
				Munkaformák	Módszerek	
Figyelek meg a dalokat négy évvel idősebbeknél. Mi a különbség a ti és az ő előadásaik között?	zongora 19. Hegedűszóló	tiszta intonáció hallásfejlesztés	8. osztályosok csoportja	egyéni szereplés	önálló bemutatás	
„Ki éri közületek, miről szólnak a dalok?”	20. Alexander Desplat: A rét zongora	emlékezet emóciók				
„Akit most hallotok hegedűn játszani, a zenei pályát választja. Versenyeken szép eredményeket ért el. Nagyon sok gyakorlás és lemondás van gyönyörű játéka mögött.”	21. Titanic filmzene A 8.b kamaracsoportja ének, zongora, hegedű, dob	tolerancia információadás információszerezés				
„Viszta tiszsz emlékezni a nyárára? Képzeld magad egy virágos rétre!” „Ha a zenéről		kockázatvállalás művészi élmény befogadása				

beszélünk, szerílték milyen zenéket különböztetünk meg? (Felsorolják az ismereteket szíri kategóriákba: Végkövetkeztetés: Van jó zene és rossz zene.) Mi itt ma csak jó zenéket hallhatunk, alkotunk.”	összehasonlítás: élmények és érzések kreatív kifejezése ének, hangszerjáték segítségével tudatos, akaratlagos figyelem idegen nyelvi kompetencia a kínálkozó lehetőségek megragadása; a tudás, kreativitás, kockázatvállalás, magabiztosság képzetei, fantázia megszerzett ismeretek alkalmazása; következtetés					
III. Ellenőrzés Melyik produkció teljesített a legjobban? Kit választanál példaképedül?	vélemény megfogalmazása	minden résztvevő			csoportos megbeszélés	
IV. Értékelés szempont: Liszt Ferenc elégedett lenne-e?	önértékelés; egymás értékelése, elismerése				csoportos megbeszélés	

Fejlesztő műhelyek értékelése az elégedettségi kérdőívek alapján (összesítés)

Forrás: Műhelyfoglalkozásokon a résztvevők által kitöltött elégedettségi kérdőívek, melyek a Dél-alföldi Regionális Hálózatkoordinációs Központban, Békéscsabán megtekinthetők

Előminősített referenciaintézmények a Dél-alföldi régióban

Bács-Kiskun megyében

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Kiskőrösi Köznevelési Intézménye (EGYMI), Kiskőrös
 Bányai Júlia Gimnázium, Kecskemét
 BKMÖ Bajai Köznevelési Intézménye és Gyermekotthona, Baja
 BKMÖ Duna Menti Köznevelési Intézménye, Dunavecse
 BKMÖ Kecskeméti Köznevelési Gyermekvédelmi és Szociális Intézménye, Kecskemét
 Bolyai János Gimnázium, Kecskemét
 Corvina Óvoda és Általános Iskola Mátyás Király Általános Iskolája, Kecskemét
 Corvina Óvoda és Általános Iskola Kertvárosi Általános Iskolája, Kecskemét
 Corvina Óvoda és Általános Iskola Ifjúság Úti Óvodája, Kecskemét
 Eötvös József Főiskola Gyakorló Általános Iskolája, Baja
 Fazekas Gábor Utcai Általános Iskola, Kiskunhalas
 Kalocsa és Környéke Társult Óvodája, Bölcsődéje Bem Apó Utcai Tagóvodája, Kalocsa
 Kecskeméti Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Készségfejlesztő Speciális Szakiskola és Logopédiai Intézet, Kecskemét
 Kertvárosi Általános Iskola, Kiskunhalas
 KTKT Általános Iskola és Középiskola Kossuth Lajos Általános Iskolája, Soltvadkert
 KTKT Általános Iskola és Középiskola, Arany János Általános Iskolája, Kecel
 Kiskunfélegyházi Középiskola, Szakiskola, Speciális Szakiskola és Kollégium Kossuth Lajos Középiskolája és Szakiskolája, Kiskunfélegyháza
 Kiskunfélegyházi Összevont Általános Iskola József Attila Általános Iskolája, Kiskunfélegyháza
 Moholy Nagy László Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Gara
 Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Széchenyi Sétányi Óvodája, Kecskemét
 Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Lánchíd Utcai Általános Iskolája, Kecskemét
 Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Arany János Általános Iskolája, Kecskemét
 Széchenyivárosi Óvoda és Általános Iskola Lánchíd Utcai Óvoda, Kecskemét
 Újvárosi ÁMK Általános Iskolájának Felsővárosi Tagintézménye, Baja
 Varga Domokos Általános Művelődési Központ Általános Iskolája, Kunszentmiklós
 Bibó István Gimnázium, Kiskunhalas

Békés megyében

Ványai Ambrus Általános Iskola, Dévaványa
Ványai Ambrus Ált. Isk. Kossuth utcai Zöldszíves telephely, Dévaványa
BBNK Szabó Pál Általános Iskolája, Vésztő
BBNK Szabó Pál Általános Iskolája, Vésztő
BBNK Négyszínvirág Óvodája, Bölcsődéje, Vésztő
BBNK Négyszínvirág Óvodája, Bölcsődéje, Vésztő
BBNK Alapfokú Művészeti Iskolája, Vésztő
Békéscsabai Központi Szakképző Iskola és Kollégium Zwack Kereskedelmi és Vendéglátóipari Tagiskolája, Békéscsaba
Békéscsabai Központi Szakképző Iskola Trefort Ágoston Műszaki Tagiskolája, Békéscsaba
Gépészeti és Számítástechnikai Szakközépiskola és Kollégium, Békéscsaba
Gyulai Alapfokú Közoktatási Intézmény Dürer Albert Általános Iskola Tagintézmény, Gyula
Harruckern János Szabadkigyósi Szakközépiskola, Szakképző Iskola, AMI és Kollégium Kastély, Szabadkigyós
Harruckern János Szabadkigyósi Szakközépiskola, Szakképző Iskola, AMI és Kollégium Tanüzem, Szabadkigyós
Hunyadi János Közoktatási Intézmény Mezőkovácsházi Középiskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Kollégium – AMI, Mezőkovácsháza
Hunyadi János Közoktatási Intézmény Mezőkovácsházi Középiskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Kollégium – gimnázium, Mezőkovácsháza
Jankay Tibor Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Diákotthon - általános iskola, Békéscsaba
Jankay Tibor Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Diákotthon – diákotthon, Békéscsaba
Mezőberény - Bélmegyer Kistérségi Általános Iskola (5-8. évfolyam), Mezőberény
Mezőberény - Bélmegyer Kistérségi Általános Iskola (1-4. évfolyam), Mezőberény
Okány-Sarkadkeresztúr Általános Iskola és Óvoda, Okány
Orosháza Város Általános Iskolája és Pedagógiai Szolgáltató Intézménye Vörösmarty Mihály Tagintézmény, Orosháza
Orosháza Város Általános Iskolája és Pedagógiai Szolgáltató Intézménye, Orosháza
Orosháza Város Általános Iskolája és Pedagógiai Szolgáltató Intézménye Eötvös József Tagintézmény, Orosháza
Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája, Orosháza
Petőfi Utcai Általános Iskola, Békéscsaba
Rózsahegy Kálmán Kistérségi Általános Iskola, Gyomaendrőd
Szent István Egyetem Gyakorlóóvoda és Gyakorló Általános Iskola, Szarvas
Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskola – szakközépiskola, Orosháza
Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskola – gimnázium, Orosháza
Teller Ede Általános Iskola, Nagybánhegyes

Csongrád megyében

Algyői Általános Iskola
Béke Utcai Általános Iskola, Szeged
BOKIT Munkácsy Mihály Általános Iskola és Óvoda Tagintézménye, Balástya
Fekete István Általános Iskola, Szeged
Liszt Ferenc Ének-zenei Általános Iskola, Hódmezővásárhely
Hermann Alice Óvoda, Hódmezővásárhely
Varga Tamás Általános Iskola, Hódmezővásárhely
Hódmezővásárhelyi Integrált Szakképző Központ Szakiskola és Szakközépiskola Eötvös József Székhelyintézmény, Hódmezővásárhely
HTKT Klauzál Gábor Általános Iskola Nádor Utcai Tagintézmény, Hódmezővásárhely
HTKT Klauzál Gábor Általános Iskola, Hódmezővásárhely
Jerney János Általános Iskola, Szeged
Makói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Makó
Makói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Logopédiai Intézet Almási Tagintézménye Almás, Makó
Makói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Logopédiai Intézet Kálvin Székhelyintézmény, Makó
Makói Általános Iskola Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Logopédiai Intézet Kertvárosi Tagintézménye, Makó
Móra Ferenc Általános Művelődési Központ, Mórahalom
Németh László Gimnázium és Általános Iskola – Hódmezővásárhely
Pápay Endre Óvoda, Általános Iskola, AMI, Szakiskola, Diákotthon, Gyermekotthon és EGYMI – általános iskola, Makó
Szent István Általános Iskola, Hódmezővásárhely
Szivárvány Óvoda, Algyő
SZKKVSI Krúdy Gyula Tagintézmény, Szeged
Szőnyi Benjámin Református Általános Iskola, Hódmezővásárhely
SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája, AMI, Napközi Otthonos Óvodája, Szeged
Újvárosi Óvoda Vásárhelyi Utcai Óvoda, Makó
Újvárosi Óvoda Erdélyi Püspök Utcai Óvoda, Makó
Újvárosi Óvoda Tulipán Utcai Óvoda, Makó
Újvárosi Óvoda Petőfi Parki Óvoda, Makó
Vásárhelyi Cseresnyés Kollégium, Hódmezővásárhely
Kós Károly Általános Iskola és AMI, Zsombó
Bethlen Gábor Református Gimnázium és Szathmáry Kollégium, Hódmezővásárhely
Csongrádi Kistérség Egyesített Óvodája Csanyteleki Tagintézménye, Csanytelek